

บทที่ ๓

รูปแบบการปฏิบัติกรรมฐานของพระธรรมสิงหบุราจารย์

พระธรรมสิงหบุราจารย์ได้รับการอบรมการปฏิบัติสมถวิปัสสนาภาวนา มีประสบการณ์การเจริญภาวนา โดยเริ่มศึกษากรรมฐาน เรียนรู้การปฏิบัติสมถภาวนาจากพระอาจารย์หลายท่าน เช่น พระครูนิวาสธรรมขันธ์ (เดิม พุทฺธสโร) วัดหนองโพ จ.นครสวรรค์ หลวงพ่อจง วัดหน้าต่างนอก จ.อยุธยา ศึกษาวิปัสสนาจากพระภาวนาโกศลเถร (สด จนทสโร) วัดปากน้ำ ฐนบุรี เป็นต้น และฝึกปฏิบัติจนเป็นวิธีที่มีความชำนาญ ศึกษาเรียนรู้การปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาตามแนวสติปัฏฐาน ๔ จากพระอุดมวิद्याเถร (โชดก ญาณสิทธิ) วัดมหาธาตุฯ กรุงเทพฯ เป็นต้น เนื่องมาจากการปฏิบัติสมถวิปัสสนาภาวนานี้ มีผลบังเกิดเป็นอัครรย์ทั้งสมถวิชชา และวิปัสสนาปัญญา จนประจักษ์แจ้งแก่ผู้คนที่ทั้งหลาย ทำให้ผู้ที่เคารพเลื่อมใสศรัทธาทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติ ต่างพากันมาเข้ารับการฝึกปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ตามแนวการสอนของท่านเป็นจำนวนมาก และเมื่อผู้ปฏิบัติมีความตั้งใจปฏิบัติอย่างเคร่งครัดตามคำสอนแล้ว ก็ทำให้ได้พบกับความอัครรย์แก่ตัวบุคคลเหล่านั้น จึงเป็นเหตุให้ปัจจุบันนี้ สำนักวิปัสสนากรรมฐานวัดอัมพวัน อ.พรหมบุรี จ.สิงห์บุรี มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักแพร่หลายทั้งในและต่างประเทศ ผู้วิจัยได้ศึกษาความเป็นมาของรูปแบบการปฏิบัติกรรมฐานของพระธรรมสิงหบุราจารย์ตามลำดับ ดังนี้

๓.๑ อัตชีวประวัติของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม)

๓.๒ ประสบการณ์การปฏิบัติกรรมฐานของพระธรรมสิงหบุราจารย์

๓.๓ อนุสาสนีเทศนาเรื่องกฎแห่งกรรม

๓.๔ รูปแบบกรรมฐานแบบสมถพุทฺพังคมวิปัสสนาของพระธรรมสิงหบุราจารย์

๓.๕ ความสำเร็จของการเจริญกรรมฐานตามคำสอนของพระธรรมสิงหบุราจารย์

๓.๑ อัตชีวประวัติของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม)

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม) เจ้าอาวาสวัดอัมพวัน ที่ปรึกษาเจ้าคณะจังหวัดสิงห์บุรี ได้ศึกษาพระพุทธศาสนาอย่างละเอียดลึกซึ้งทั้งปริยัติและปฏิบัติ จนประจักษ์ชัดตามธรรมขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า มีปณิธานอันแน่วแน่ที่จะปฏิบัติงานจรโลงพระศาสนา และพัฒนาชาติไทยให้เข้มแข็งยั่งยืนเป็นพระสงฆ์ที่กอรปด้วยศิลาจารวัตรอยู่เป็นนิจ ได้ปฏิบัติ

หน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา ตลอดจนตั้งใจอบรมสั่งสอนพระภิกษุสามเณร นักศึกษา ประชาชน ให้เป็นผู้ประพฤติปฏิบัติหน้าที่ด้วยความดีงาม เป็นวิปัสสนาจารย์สอนกรรมฐานที่มีชื่อเสียง จนเป็นที่ทราบทั่วกัน และได้รับยกย่อง เชิดชูเกียรติจากส่วนราชการ สถาบัน และได้รับรางวัลประกาศเกียรติคุณมากมาย มีประวัติความเป็นมา ดังนี้

๓.๑.๑ ประวัติและภูมิลำเนา

พระราชทินนาม พระธรรมสิงหบุราจารย์ ภาวนาปฏิภาณโกศล โสภณธรรมานุสิฐ
พิพัฒนกิจ สุนทรมหาคณิสสร บวรสังฆารามคามวาส
ที่อยู่ ๕๓ วัดอัมพวัน ถ.เอเชีย ต.พรหมบุรี อ.พรหมบุรี จ. สิงห์บุรี ๑๖๑๖๐
ชื่อเดิม จรรย์ จรรย์รักษ์
บิดามารดา โยมมารดา เจริญ และโยมบิดา แพ จรรย์รักษ์
เกิด วันพุธที่ ๑๕ สิงหาคม พ.ศ.๒๔๗๑ ตรงกับวันพุธ แรม ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ ปีมะโรง
เวลา ๐๗.๑๐ น. ณ บ้านตำบลม่วงหมื่น อำเภอเมือง จังหวัด สิงห์บุรี

๓.๑.๒ อุปสมบท

เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๑๕ กรกฎาคม พ.ศ.๒๔๙๑ เวลา ๑๔.๐๐ น. ตรงกับ วันพฤหัสบดี
ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ ปีชวด ณ วัดพรหมบุรี อ.พรหมบุรี จ.สิงห์บุรี
พระอุปัชฌาย์ พระครูพรหมจริยคุณ วัดแจ้งพรหมนคร (พระพรหมนคราจารย์)
พระกรรมวาจาจารย์ พระปลัดกิมเฮง วัดพุทธาราม (พระครูถาวรวรวิริยคุณ)
อนุศาสนาจารย์ พระอธิการช่อ ปภาโกร วัดพรหมบุรี

๓.๑.๓ วิชยฐานะ

ก) ศึกษาทางโลกและทางธรรม
พ.ศ.๒๔๘๗ สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนสุริยดารามาศ จ.สิงห์บุรี
พ.ศ.๒๔๙๒ สอบไล่ได้นักธรรมโท ณ สำนักเรียนวัดแจ้งพรหมนคร อ.พรหมบุรี จ.
สิงห์บุรี
พ.ศ.๒๔๙๘ ศึกษาพระอภิธรรมกับอาจารย์เตชิน (ชาวพม่า) ณ วัดระฆัง กรุงเทพฯ
อื่น ๆ ศึกษาการพยากรณ์ จากสมเด็จพระสังฆราช วัดสระเกศ กรุงเทพฯ
ศึกษาแลกเปลี่ยนความรู้วิทยาศาสตร์ทางจิตกับ พ.อ.ชม สุกันธรัตน์
เดินธุดงค์หาที่สงบเพื่อจำศีลภาวนาตามป่าเขาลำเนาไพรทางภาคเหนือ (เป็นต้น)
ข) ศึกษาปฏิบัติสมถกรรมฐาน

พ.ศ.๒๔๙๓ ศึกษาปฏิบัติกรรมฐาน กับพระครูนิวาสธรรมขันธ์ (เดิม พุทฺธสโร) วัดหนองโพธิ์อำเภอตากาลี จังหวัดนครสวรรค์ พ.ศ.๒๔๙๔

ศึกษาปฏิบัติกรรมฐาน กับหลวงพ่อดี ธรรมโร วัดโศการาม จังหวัด สมุทรปราการ และท่านเจ้าคุณอริยคุณธร (เส่ง ปุสโส) วัดเขาสวนกวาง อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น

พ.ศ.๒๔๙๕ ศึกษาทำเครื่องรางของขลัง น้ำมันมนต์ กับหลวงพ่อดิ่ง วัดหน้าต่างนอก จังหวัด พระนครศรีอยุธยาและ พระครูวินิจสุตคุณ (หลวงพ่อดิ่ง) วัดเสาชิงช้า จังหวัดอ่างทอง และหลวงพ่อดิ่ง วัดบางสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี

พ.ศ.๒๔๙๖ ศึกษาวิชาสมถวิปัสสนากับพระภาวนาโกศเถร(สด จันทโร) หรือหลวงพ่อดิ่ง วัดปากน้ำ อ.ภาษีเจริญ จ.ธนบุรี

ค) ศึกษาวิปัสสนากรรมฐาน

พ.ศ.๒๔๙๗ ศึกษาปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวสติปัฏฐาน ๔ กับพระอุดมวิชาญาณเถร (โชดก ญาณสิทธิ) วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ทำพระจันทร์ กรุงเทพฯ

พ.ศ.๒๕๑๖ ศึกษาปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานกับหลวงพ่อดิ่งในป่า ดงพญาเย็น นครราชสีมา

๓.๑.๔ ตำแหน่ง และ สมณศักดิ์

พ.ศ.๒๕๐๐ รักษาการเจ้าอาวาสวัดอัมพวัน อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี

พ.ศ.๒๕๐๑ ได้รับสมณศักดิ์เป็นที่ พระครูปลัดจรัญ จิตธมโม ในฐานานุกรมของท่านเจ้าคุณสุนทรธรรมประพุทธ เจ้าคณะจังหวัดร้อยเอ็ด เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๐๑

พ.ศ.๒๕๑๑ ได้รับสมณศักดิ์เป็น พระครูสัญญาบัตรชั้นตรี ที่พระครูภาวนาวิสุทธิเจ้าอาวาสวัดอัมพวัน อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๑๑

พ.ศ.๒๕๑๖ เลื่อนเป็นพระครู เทียบผู้ช่วยพระอารามหลวงชั้นเอก ฝ่ายวิปัสสนากรรมฐาน

พ.ศ.๒๕๑๗ รักษาการตำแหน่งเจ้าคณะอำเภอพรหมบุรี

พ.ศ.๒๕๑๘ ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าคณะอำเภอพรหมบุรี

พ.ศ.๒๕๑๙ ได้รับแต่งตั้งเป็นพระอุปัชฌาย์

พ.ศ.๒๕๒๕ ได้เลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระครูเจ้าคณะอำเภอชั้นเอก

พ.ศ.๒๕๓๑ ได้รับการเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะที่ พระภาวนาวิสุทธิคุณ เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๓๑

พ.ศ.๒๕๓๕ ได้รับการเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะที่ พระราชสุทธินิพนธ์มณฑล เมื่อวันที่ ๑๒ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๓๕

พ.ศ.๒๕๔๑ ได้รับแต่งตั้งเป็น รองเจ้าคณะจังหวัดสิงห์บุรี เมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๔๑

พ.ศ.๒๕๔๒ ได้รับแต่งตั้งเป็น เจ้าคณะจังหวัดสิงห์บุรี เมื่อวันจันทร์ที่ ๑๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๒

พ.ศ.๒๕๔๕ ได้รับการเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะที่ พระเทพสิงหนุราจารย์ เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๔

พ.ศ.๒๕๔๗ เลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะชั้นธรรม ที่ "พระธรรมสิงหนุราจารย์ ภาวนา ปฏิภาณโกศล โสภณธรรมานุสิฐ พิพัฒนกิจสุนทร มหาคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี"

พ.ศ.๒๕๕๒ ได้รับแต่งตั้งเป็นที่ปรึกษาเจ้าคณะจังหวัดสิงห์บุรี

๓.๑.๕ รางวัลเกียรติคุณ

พ.ศ.๒๕๑๓ ได้รับพัด พัฒนาวัดดีเด่น จากสมเด็จพระสังฆราช

พ.ศ.๒๕๒๖ ได้รับโล่เกียรติคุณ นักสังคมสงเคราะห์ดีเด่น ในสาขาสังคมสงเคราะห์ อาสาสมัครฝ่ายกิจการพระศาสนา

พ.ศ.๒๕๒๘ ได้รับพระราชทานเสาเสมาธรรมจักร จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อวันอังคารที่ ๒๘ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๒๘ ในด้านส่งเสริมชักชวน ประชาชน มาปฏิบัติธรรมอย่างจริงจัง

พ.ศ.๒๕๒๙ ได้รับมอบเข็มเกียรติคุณนักพัฒนาดีเด่นแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง จาก ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรี ณ ทำเนียบรัฐบาล เมื่อวันที่ ๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๙

พ.ศ.๒๕๓๔ ได้รับพระราชทานประกาศเกียรติคุณ ในฐานะส่งเสริมวัฒนธรรมดีเด่น จาก สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

พ.ศ.๒๕๓๔ ได้รับเกียรติบัตร ในฐานะผู้มีอุปการะคุณต่อห้องสมุด จากนายกรัฐมนตรีนายอานันท์ ปันยารชุน)

พ.ศ.๒๕๓๔ ได้รับประกาศเกียรติคุณ ในด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมดีเด่น

พ.ศ.๒๕๓๖ ได้รับปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ คณะครุศาสตร์ สาขาวิชาหลักสูตร และวิธีสอนสังคมศึกษา จากมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ เมื่อวันที่ ๙ มกราคม พ.ศ.๒๕๓๖

พ.ศ.๒๕๓๖ ได้รับปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาสังคมศึกษาจากสภาการฝึกหัดครู เมื่อวันที่ ๑๔ มกราคม พ.ศ.๒๕๓๖

พ.ศ.๒๕๓๖ ได้รับปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ โปรแกรมวิชาสังคมศึกษาจากสถาบันราชภัฏเทพสตรี เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม พ.ศ.๒๕๓๖

พ.ศ.๒๕๓๗ ได้รับรางวัลผลงานดีเด่นผู้ทำคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติในด้านการศาสนา สาขาพระสงฆ์ จากมูลนิธิสยาม คุณหญิงเบญจา แสงมลิ รับพระราชทานรางวัลจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๓๗

พ.ศ.๒๕๓๗ ได้รับพระราชทานรางวัลพัฒนาสังคม จากพระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ เมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๓๗

พ.ศ.๒๕๓๗ ได้รับพระราชทานโล่รางวัล มหิตลวรานุสรณ์ ในฐานะมีผลงานดีเด่น ด้านสังคมสงเคราะห์

พ.ศ.๒๕๓๘ ได้รับปริญญารัชฎาคุณูปกตูปถัมภ์บัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาศึกษาศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง เมื่อวันที่ ๙ เมษายน พ.ศ.๒๕๓๘

พ.ศ.๒๕๔๐ ได้รับประกาศเกียรติคุณ และโล่เกียรตินิยมผู้มีผลงานดีเด่นด้านสิ่งแวดล้อม จากกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม

พ.ศ.๒๕๔๐ ได้รับปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาปรัชญาและศาสนา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

พ.ศ.๒๕๔๑ ได้รับโล่เกียรตินิยมผู้เผยแผ่วิปัสสนาดีเด่น จาก ยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์

พ.ศ.๒๕๔๔ ได้รับพระราชทานโล่ และเกียรติบัตรพระผู้ทำประโยชน์ต่อเยาวชน สาขาคุณธรรมและจริยธรรม จาก สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เนื่องในวันเยาวชนแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๐ กันยายน พ.ศ.๒๕๔๔

พ.ศ.๒๕๔๔ ได้รับถวายปริญญาศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาพระพุทธศาสนา จากสถาบันราชภัฏเทพสตรี

พ.ศ.๒๕๔๖ ได้รับถวายปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาศาสนศึกษา จากมหาวิทยาลัยมหิดล ฯลฯ

๓.๑.๖ ประสพการณ์กฎแห่งกรรมของพระธรรมสิงหบุราจารย์

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตธมโม) ได้แสดงธรรมเรื่องกฎแห่งกรรมและผลของกรรม ให้กับพุทธศาสนิกชน และคนทั่วไป เพื่อเป็นการเตือนสติ ให้ตระหนักถึงผลของการกระทำกรรม เพื่อให้เกรงกลัวต่อบาป โดยท่านได้นำประสบการณ์เกี่ยวกับกฎแห่งกรรมและผลแห่งกรรมที่ท่านได้ประสบมาด้วยตนเอง มาแสดงเพื่อเป็นการสอนและเป็นอุทาหรณ์ให้แก่บุคคลทั่วไป ให้เชื่อในเรื่องกรรม ผลของกรรมที่เกิดขึ้นจากการกระทำของท่าน ตั้งแต่ในวัยเด็ก จนถึงในขณะนี้ท่านเป็นพระ และรวมถึงกรรมข้ามชาติ ซึ่งมีทั้งเรื่องที่ท่านมีเจตนา และไม่มีเจตนา โดยเรื่อง

ประสบการณ์กฎแห่งกรรมที่ท่านแสดงไว้เป็นอุทาหรณ์ มี ๑๖ เรื่อง ดังนี้

๑) เรื่องผลของกรรมจากการกินอาหารที่ยายให้เอาไปถวายพระ

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมโ) ได้ยกตัวอย่าง ผลกรรมของท่านที่ได้รับความทรมานเหมือนเปรต ปากเท่ารูเข็ม กินอะไรไม่ได้ เพราะผลจากการกินอาหาร ที่ยายให้เอาไปถวายพระ โดยท่านเล่าว่า สมัยเรียนมัธยม ยายให้เอาอาหารไปถวายพระ แต่ท่านไปเจอเพื่อนที่เคยหนีโรงเรียนด้วยกัน ยังไม่ได้กินข้าว ก็นึกว่าจะเอาไปให้พระทำไม ท่านก็ยังไม่ได้อีกเลย เมื่อกินเสร็จก็กลับบ้าน ยายถามว่าไปวัดเจอสมภารไหม ก็โกหกยายว่า ไม่ได้ขึ้นกุฏิ ให้เด็กวัดถ่ายปัสสาวะให้แล้ว ก็กลับ แต่ยายบอกต่อไปต้องรับพรแล้วก็มาบอกยาย ยายจะได้ชื่นใจ วันหลังยายให้ไปอีกก็เจอเพื่อนอีก ก็แบบเดิม กินเสร็จแล้วไปตีผึ้งต่อ กลับมา ยายถามว่า “เจอสมภารมั๊ย” โกหกยายว่าเจอครับ รับพรเสร็จผมก็มา แต่สมภารมานั่งอยู่บนบ้านตั้งนานแล้ว วันนั้นสมภารไปฉันทที่บ้านได้ฉันทเสร็จแล้วก็มาเยี่ยมยาย แต่ท่านไม่รู้ ไม่ทันดูบนบ้าน สมภารนั่งยิ้ม ยายเป็นคนใจบุญ พระชอบมาเยี่ยม แต่ท่านรำคาญ พอสมภารกลับไปแล้วโดนหนัก ยายบอกว่าบาป ถามว่า นี่ก็เที่ยวแล้วท่านบอกว่า ๒ เที่ยวแล้วครับ ยายบอกว่า นี่ต้องเป็นเปรต ปากเท่ารูเข็ม กินข้าวไม่ลง เพราะกินของที่เอาไปถวายพระ แต่ตัวท่านไม่เชื่อ กรรมมาให้ผลกับพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมโ) ตอนที่ท่านรถคว่ำคอหัก กินอาหารไม่ได้ท่านเล่าว่า “อ้าปากไม่ขึ้น หิวน้ำเหลือเกิน กินไม่ได้ต้องหยอดด้วยหลอดกาแฟ ดูก็นึกไม่เข้า เวลานั้นก็ใส่เข้าไปข้าง ๆ ปากเท่ารูเข็ม กินอะไรไม่ได้จริง ๆ ตั้ง ๕๐ วันนอกจากกินไม่ได้แล้ว พุดไม่ได้ด้วย อ้าปากมาก ๆ ข้างบนขบแล้วเลือดไหล จะกินก็ต้องป้อนต้องมาทรมาน เลยมานึกถึงยายได้ เจ้าต้องเป็นเปรต”^๑

๒) เรื่องผลของกรรม ยิงนก ทักคอนก

สำหรับการทำปาณาติบาต พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมโ) ได้นำเรื่องการละเมิดศีลในข้อ ๑ และผลของกรรม ที่ท่านได้รับมาเล่าว่า เมื่อสมัยเป็นเด็ก โรงเรียนปิดเทอม ครูใหญ่ได้มาขอแรงให้ไปช่วยยิงนก ด้วยความที่ท่านไม่รู้บาปบุญว่ามีจริงอย่างไร ท่านได้นำปืนลูกซองไปยิงนกเป็ด นกกระสา พอยิงได้ก็จับหักคอใส่ตะข้อง หากนกจิก ก็ถลกหนัง ส่วนนกกระสาที่ถูกยิงจนปีกหัก บินไม่ได้ แต่วิ่งหนีได้ หลังจากวิ่งไล่จับนกจนเหนื่อย ท่านก็จับนกหักขา ต่อมาเมื่อท่านได้บวชในพระพุทธศาสนา ได้ศึกษาปฏิบัติกรรมฐาน มีนิมิตมาบอกท่านว่า จากนั้นไปอีก ๖ เดือนเศษ จะถึงวาระแห่งความตายในวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๒๑ เพื่อใช้หนี้ ที่ท่านเคยหักคอ

^๑ ตูรายละเอียดใน พระราชสุทธินามมงคล (จรัญ จิตฺตมโ), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม๑, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๐-๔๑, ๕๓-๕๔.

ดังนั้นท่านจึงเตรียมตัว โดยลาที่ประชุมสงฆ์ มอบอัฐบริวาร พอถึงวันดังกล่าว รถที่ท่านนั่งมาประสบอุบัติเหตุ ชนกับรถทัวร์ ผลคือ กระชกครูดหนังหัวไปตรงท้ายทอย จนหัวขาว คอหัก พับไป ที่หน้าอกหมุนได้และมีเลือดเต็มจมูก ท่านยังมีสติดี ตามองไม่เห็น หูไม่ได้ยิน แต่หายใจได้ที่ท้อง ขณะถูกนำส่งโรงพยาบาล หมอน้ำรถที่นั่งมาระเบิด ท่านโดนน้ำร้อนลวกคนเดียว เมื่อถึงโรงพยาบาล หมอและพยาบาลพูดกันว่า ไม่รอด เพราะคอหัก ท่านจึงได้อธิษฐานว่า “ขอให้ข้าพเจ้าได้ไปสบาย รู้แล้วเข้าใจแล้ว ขอโอโหสิกรรมทุกอย่างกับโลกมนุษย์ ในเมื่อข้าพเจ้ายังใช้หนี้ในโลกมนุษย์ไม่หมดขอให้ข้าพเจ้าไปใช้ในชาติต่อไป ถ้าข้าพเจ้าใช้หนี้ในโลกมนุษย์หมดแล้วอย่าได้ทรมานต่อไป” หลังจากหมอเย็บหนังที่ศีรษะให้ บุรุษพยาบาลได้เซ็นรถที่ท่านนอนไปตกร่องประตูเหล็ก ทำให้คอฉีกเข้าที่ ตามองเห็น หมอทำการใส่ฝือกให้ ท่านได้รับความทรมาน จากการใส่ฝือกที่คอนี้เป็นอันมาก^๒ นี่คือนิพพานที่ท่านได้รับจากการหักคอก่อน ในสมัยเป็นเด็ก

๓) เรื่องผลของกรรมจากการดื่มเต่า

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตโม) ท่านได้เล่าถึง วิกรรมของท่านสมัยเป็นเด็กเกี่ยวกับกรรม ในเรื่องนี้ว่า คืบหนึ่งขณะที่ท่านแม่เมตตา และ ขอโอโหสิกรรม ให้กับสรรพสัตว์ทั้งหลาย จิตท่านที่เกิดขึ้นขณะนั่งสมาธิ บอกว่าให้ระวัง พຼຽงนี้เดินทางอย่าฆ่าใครไป เพราะท่านจะต้องไปใช้หนี้กรรมให้เต่า ในสมัยเป็นเด็ก ท่านเคยไปรับจ้างดื่มเต่าให้กับพวกขี้เมา โดยเอาหม้อดินมาใส่น้ำดื่มให้เดือด แล้วเอาเต่าใส่ลงไปในหม้อ แต่เต่าช่วยกันดิ้น จนหม้อดินหล่นแตก แล้วเต่าหนีไปได้หมด ซึ่งกรรมเหล่านี้ท่านก็ลืมไปหมดแล้ว เมื่อถึงเวลาที่ท่านต้องเดินทางไปทำธุระ จึงไปกับคนขับรถเพียง ๒ คน ไม่นำใครไปด้วย เพราะไม่ต้องการให้ใครมาเจออุบัติเหตุด้วยกันกับท่าน หลังจากเสร็จธุระ รถที่ท่านนั่งมา เสียหลักเนื่องจากฝนตก ค่ำหลายรอบ ศีรษะของท่านโดนกระแทก จีวรขาด รถบดบี้ ตัวท่านถลอกหมดทั้งตัว ปวดแสบปวดร้อนไปทั้งตัว ซึ่งเหตุการณ์นี้เป็นการใช้หนี้เต่า แต่ยังใช้ไม่หมด ต้องมาชดใช้อีกครั้ง เมื่อเกิดอุบัติเหตุตอนที่คอหัก ช่วงที่ท่านถูกนำส่งโรงพยาบาล ท่านได้ยินเสียงเต่า และเห็นเต่าในนิมิต ว่า สมน้ำหน้า ๆ เดี่ยวต้องซ้ำ ๆ จากนั้นหมอน้ำรถก็ระเบิด ลวกท่านคนเดียว นอกจากนี้ท่านยังโดนฟ้าผ่า ผ้าจีวรไหม้หมด ต้องทนทุกข์ทรมานอยู่ถึง ๖ เดือน หูก็ไม่ได้ยิน ซึ่งเป็นกรรมที่ท่านเคย ทำไว้กับเต่า^๓

๔) เรื่องผลของกรรมจากการตอนไก่

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๗-๕๓.

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๖.

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมโ) ได้เล่าว่าเรื่องการละเมิดศีลข้อ ๑ ในเรื่องผลของกรรมจากการตอนไก่ ซึ่งเป็นเหตุให้ท่านต้องใช้หนี้กรรมถึงสองครั้ง โดยเล่าว่า เมื่อสมัยเป็นเด็กนักเรียน เคยไปเห็นเขาตอนไก่กัน จึงอยากลองตอนดูบ้าง โดยนำไก่ที่บ้านมาผ่าท้อง ดึงเอาไส้ของไก่มาผูก แล้วจับยัดเข้าไปอย่างเดิม เสร็จแล้วก็เย็บท้อง ปรากฏว่าไก่ที่บ้านไส้เน่าตายทั้งหมด ๒๐ ตัว และไก่บ้านอื่นที่ท่านไปตอนให้ ก็ตายหมดเช่นกัน ทั้งนี้เพราะท่านไม่ได้เรียนวิธีมาก่อน เพียงแต่ไปจำเขามาเท่านั้น ด้วยกรรมนี้ส่งผลให้ปี ๒๕๐๑ ท่านต้องเป็นโรคไส้ หมอศิริราชแจ้งว่าไส้เน่าไปหลายฟุต ต้องผ่าตัด แต่ท่านไม่ยอมผ่าตัด และได้หนีกลับ ตั้งใจว่าจะมาตายที่วัด ได้รับทุกขเวทนาอย่างมาก แม้แต่น้ำก็ฉันไม่ได้ ปวดท้องมาก เมื่อมีคนมาเยี่ยมและต้มยาถวาย หลังจากทานยาเข้าไป ท่านปวดท้องจนดิ้น สลบไป ๓ ชั่วโมง พอฟื้นขึ้นมาอาศัยจิตเข้มแข็งจากกรรมฐานจึงเริ่มดีขึ้น หมอศิริราชยังแปลกใจว่าทำไมท่านไม่ตาย ด้วยเหตุนี้ท่านจึงเลิกฉัน ไก่ เป็ด และท่านท่านแผ่เมตตาให้ไก่ทุกวัน ลำไส้ก็เริ่มดีขึ้น การที่ท่านนั่งกรรมฐานทำให้รู้ว่า ผลที่ได้รับมีสาเหตุมาจากไหน ทั้ง ๆ ที่ลืมไปแล้ว^๔

แต่ผลกรรมจากการตอนไก่ ที่เล่ามานี้ ยังมีเหตุการณ์ครั้งที่ ๒ เมื่อ ปี พ.ศ. ๒๕๑๒ พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมโ) ได้ป่วยไส้ติ่งแตกบนรถไฟ ขณะเดินทางไปภาคใต้ ท่านปวดท้องมาก อาเจียนออกมาเป็นเลือดเต็มกระโถน ถ่ายออกมาเป็นน้ำเลือดน้ำหนอง อาการหนักมาก จนคนที่มาด้วยและคนบนรถไฟ ร้องให้ เพราะตรวจลมหายใจท่านแล้ว พบว่าไม่หายใจ คิดว่าท่านมรณภาพแล้ว ท่านสลบไป ๓ ชั่วโมง เมื่อฟื้นขึ้นมา คนจะนำท่านส่งโรงพยาบาล เพราะเลือดตกใน อันตรายถึงชีวิต แต่ท่านไม่ยอม จึงอธิษฐานจิตว่า ถ้าหากถึงที่ตายก็ขอให้ตาย แต่จะขออดทนถึงที่สุด จากนั้นก็อาเจียนออกมาอีก มีน้ำเลือดน้ำหนองออกมาทั้งทางปากและจมูก ถ่ายออกมาเป็นเลือด พอน้ำเลือดน้ำหนองออกมาหมดถึงได้ค่อยดีขึ้น ท่านก็ยืนยันว่าจะไม่ยอมไปโรงพยาบาล ตายให้ตาย จนในที่สุด

หมอก็สนใจ จึงตัดสินใจให้น้ำเกลือ แล้วฉีดยาให้ เมื่อเสร็จธุระแล้ว ท่านจึงเดินทางกลับวัด^๕

๕) เรื่องผลกรรมจากการลักทรัพย์

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมโ) ได้เล่าถึงสมัยท่านเป็นเด็กนักเรียนอยู่กับยาย ซึ่งมีเงินกลม มีทองสายสะพาย สร้อยคอ สร้อยข้อมือ เงินเหรียญกลม มีหลายไห ยายไปรักษา

^๔ เรื่องเดียวกัน เล่ม ๕ หน้า ๑๒๘-๑๓๑.

^๕ พระราชสุทธินามมงคล (จรัญ จิตฺตมโ), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๘, (กรุงเทพมหานคร : หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๓๗), หน้า ๔๓.

อุโบสถศีล นำอาหารไปทำบุญตักบาตร และจะอยู่ค้างคืนที่วัด เนื่องจากยายไม่ได้สนใจเรื่องทรัพย์สินทองยายไม่เคยนับ ท่านขโมยเงินกลมของยาย เงินเหรียญของรัชกาลที่ ๔ และ ๕ โดยนำไปแลกเป็นเงิน มาเล่นการพนันโยนหลุม แต่ก็เสียเงินหมดทุกที เพราะเล่นไม่เป็น ต่อมาเมื่อเหตุการณ์ปล้นกันที่บ้าน ยายให้นำทรัพย์สินทั้งหมด ไปฝังไว้ในดินใต้ถุนบ้าน โดยให้ท่านเป็นคนขุด ฝังให้ไว้ ๒ ไห ไหแรกเป็นเงินกลม เงินเหรียญ และไหที่ ๒ เป็นทองคำ สร้อยข้อมือ กำไลเท้า สายสะพายทองคำ ๒ เส้น ๆ ละ ๘ บาท ร่างแหทองคำ เรื่องฝังทรัพย์สินในดิน รู้กันเพียง ๒ คน คือ ยายกับหลาน ต่อมาเมื่อเทศน์มหาชาติ ๓ วัน ๓ คืน ยายไปค้างที่วัด พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จตฺตมโม) เล่าว่า ตอนที่เด็กนั้นดีใจมาก เพราะจะได้ลักทรัพย์สินของยายอีก พอท่านไปส่งยายแล้ว กลับมาบ้าน ได้ขุดดินเพื่อนำเงินออกมา เมื่อขุดลงไป ไม่เจอไหทั้ง ๒ ลูก แต่มีรูทะลุไปทางหลังเรือน สงสัยว่าอาจมีใครมาลักเอาไป ท่านจึงกลับดินไว้ตามเดิม ยายก็ลืมเรื่องที่ฝังไว้เพราะเงินที่ใช้อยู่มีมาก ต่อมา เมื่อยายอายุได้ ๙๙ ปี ยายป่วย และทรุดลง เหลืออีก ๗ วัน ก่อนยายจะเสียชีวิต เจตมุตของยายไปเข้าฝันบ๊า บอกว่า หลานคิดจะเอาทรัพย์สินไปทำลาย ทรัพย์สินเลยหนีไปอยู่ที่ป่ากระชาย ตอนที่ยายไปเข้าฝันบ้านนั้น ยายก็ยังมึสติดี แต่มีอาการเพี้ยน ๆ เมื่อยายเสียชีวิต ได้บำเพ็ญกุศล และเก็บศพไว้ ๒ ปี เมื่อเก็บศพยายเรียบร้อยแล้ว บ๊าเล่าว่า ยายมาเข้าฝัน บอกว่าทรัพย์สินที่จะถูกขโมยนั้นได้เคลื่อนหนีไปอยู่ที่ชายป่ากระชาย เมื่อไปขุดดูกับบ๊า ก็พบว่า เจอไหทั้ง ๒ ใบ อยู่ห่างจากเรือนไป ๕ วา ท่านได้ขอสร้อยสายสะพายจากบ๊า และต่อมาได้มีโอกาสสร้างโบสถ์วัดพรหมบุรี จึงได้ขายสายสะพาย ๒ เส้น ๆ เส้นละ ๘ บาท นี่เป็นทุนในการสร้างโบสถ์ อุทิศส่วนกุศลให้ยายของท่าน

เรื่องนี้ ท่านได้เล่าจากประสบการณ์ของท่าน เพื่อสอนว่า อย่าได้คิด ลักทรัพย์สิน ถ้าทรัพย์สินมีคุณสมบัติ ทรัพย์สินมันเคลื่อนหนีได้จริง ๆ คนมีคุณสมบัติถึงจะมีทรัพย์สิน คนไม่มีทรัพย์สินจึงไม่มีคุณสมบัติ คนที่จน เงินจึงไม่ไหลเข้าไป เพราะหากไหลเข้าไป ก็ขายหมด ไปเล่นการพนัน ต้มเหล้าหมด คนที่จนและไม่ทำบุญทาน ก็จะไม่จน ทรัพย์สินจะหนีไปหมด บ้านไหนด่ากัน ทะเลาะกันประจำ ทรัพย์สินหนีหมด หนีไปอยู่บ้านคนรวยน้ำใจ รวยบุญกุศล ทรัพย์สินเข้าบ้านนั้นหมด ซึ่งเป็นกฎแห่งกรรม หากคิดจะลักเขา ทรัพย์สินจะเคลื่อนที่ ทรัพย์สินหนีได้ เพราะคุณสมบัติคนผู้นั้นไม่มี คนที่ปากเป็นทรัพย์สิน เมื่อพูดเงินจะไหลเข้ามา คนที่ไม่มีคุณสมบัติทางปาก ปากไม่มีทรัพย์สิน ปากเป็นกาลกิณี หากพูดเสียเงินเสียทองตลอด^๖

๖) เรื่องใช้หนี้กรรมจากการโกงค่าถ้วยเตี้ยว

^๖ ดูรายละเอียดในเรื่องเดียวกัน เล่ม ๔ หน้า ๓๑-๓๘.

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้มารักษาการ เจ้าอาวาส ที่วัดอัมพวัน เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๙ และ พ.ศ. ๒๕๐๐ ได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาส ท่านก็เริ่มใช้กรรมมาตามลำดับโดยในปีต่อมา ได้ใช้หนี้กรรมเรื่องก่วยเตี้ยว โดยเล่าว่า ท่านนั่งสมาธิ เกิดไปเข้าญาณวิถีของสามภรรยาที่ชื่อว่า นางกลุ่ม และตากิม เขาไม่รู้ว่าท่านเคยโกงบ่วยเตี้ยวเขา และนางกลุ่ม กับตากิมเกิดฝันพร้อมกัน ฝันว่าเทวดามาทบกว่าถ้าต้องการให้ลูกชายหายเกร แล้วกลับมาเรียนหนังสือ ให้ไปตามลูกชายมาแล้ว ให้ไปบวชเณรที่วัดอัมพวัน เมื่อมาถึงวัด สองสามภรรยา ได้แจ้งขอบวชเณรให้ลูกชาย ท่านก็ถามว่า ทำไมไม่บวชที่วัดอื่น นางกลุ่มเล่าให้ฟังว่าที่พาลูกมานี้เพราะฝันว่าเทวดามาทบให้มาบวชที่วัดนี้ ขอให้ท่านช่วยรับไว้ พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ทราบว่าจะต้องได้ใช้หนี้ค่าก่วยเตี้ยวเขา จึงบอกว่าจะจัดการให้ เมื่อส่งคนทั้งสองกลับแล้ว ก็โกนหัวเด็กและ ซื้อม้าไตร และเครื่องใช้ที่จำเป็น ทั้งหมด ๒๐๐ บาท แล้วไปหาอุปัชฌาย์ เพื่อบวชเณรให้ เมื่อบวชเสร็จแล้ว ให้เณรนั่งกรรมฐาน เดินจงกรมได้ ๗ วัน จึงเล่าเรื่องให้เณรฟังว่า ท่านเคยโกงบ่วยเตี้ยวแม่ของเณร ซึ่งแม่เณรก็ไม่รู้ และขอให้บอกแม่ ถ้าวางหนี้ค่าก่วยเตี้ยวไป พอเล่าเสร็จแล้ว เณรเกิดศรัทธา ตั้งใจปฏิบัติ หลังสีกเพื่อไปเรียนหนังสือ และสอบได้ในปีนั้น จากนั้นได้ไปเป็นทหารอากาศ พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) กล่าวว่า นี่คือการใช้นี้ค่าก่วยเตี้ยว ถ้าไม่ได้ใช้ในชาตินี้ก็ต้องใช้ดอกเบี้ยชาติหน้า กฎแห่งกรรมมีจริง แต่กฎแห่งกรรมที่ท่านประเมิณผลและได้ประสบการณ์มารู้ล่วงหน้าได้ เพราะท่านใช้สติระลึกก่อนเป็นตัวยุติล่วงหน้า มีสัมปชัญญะทำให้แก้ไขเหตุการณ์ได้ทันเฉพาะหน้า ที่ท่านรู้นี้ก็เนื่องจากเจริญสมาธิ เจริญสติอยู่ตลอดเวลา ขอให้ผู้ปฏิบัตินำไปพิจารณาด้วยตนเอง ด้วยเจริญกุศลภาวนาไปเรื่อย ๆ ไม่จำเป็นต้องมีเวลาว่าง เวลาที่ทำงานก็ภาวนาไป ตั้งสติไว้ตลอด กรรมฐานมีความสำคัญต่อหน้าที่การงาน^๗

๗) เรื่องใช้หนี้กรรมจากการโกงบ่วยเตี้ยว

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้เล่าเรื่องนี้ว่า พอท่านเจริญสมาธิ จิตสงบนึกขึ้นได้ว่า เป็นหนี้ค่าเรือจ้างตาก้อย ที่เคยโกงบ่วยเตี้ยว ให้รับไปใช้นี้ ท่านไม่ได้ไปบ้านเขานานมากแล้ว ท่านได้นามและโอวัลติน พร้อมทั้งนำเงินใส่ซอง ๒๐๐ บาท ไปให้ตาก้อย ซึ่งแก่แล้ว เมื่อท่านนำเรือไปจอดที่บ้านตาก้อย คนเขาก็ตกใจว่าพระมาทำไม ตาก้อยเจ็บหนักเป็นอัมพาตใกล้จะเสียชีวิต พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) นำเงินไปใส่มือและกระซิบบอกที่หูตาก้อยว่า ตอนเป็นเด็กท่านเคยโกงบ่วยเตี้ยว เดือนละ ๓๐ สตางค์ แล้วบอกลูกสาวเขาว่าให้ช่วยซิงโอวัลตินที่ท่านนำมาให้ตาก้อยและบอกแก่ว่า “ขอโอสถกรรมนะโยม อาตมาเป็นเด็กรู้เท่าไม่ถึงการณ์” คน

^๗ ตูรายละเอียดใน พระราชสุทธินามมงคล (จรัญ จิตฺตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม๑, หน้า ๔๒-๓.

เขาก็แปลกใจว่า พระส่วนใหญ่มีแต่มาบอกบุญ แต่พระรูปนี้แปลกเอาเงินมาให้ หลายวันต่อมาลูกสาวตาก้อยนำข้าวสารมาให้ที่วัด พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมโ) กล่าวว่า “คนที่มีจิตดีต้องมีมาร ต้องใช้หนี้ คนที่มีความดีต้องมีอุปสรรค ไม่ใช่ดีไปตลอด คนส่วนใหญ่เข้าใจผิดคิดว่า เราสร้างกรรมดีเหมือนมีกรรมมาบัง ข้อเท็จจริง คือ ใช้เวรใช้กรรม เป็นความดีแล้ว”^{๘๘}

๘) เรื่องใช้หนี้กรรมจากการโกงค่าเรือจ้างยายนวม

สำหรับเรื่องการโกงค่าจ้างเรือในสมัยเด็ก พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมโ) อีกเรื่องหนึ่ง โดยท่านได้เล่าว่า หลังใช้หนี้โกงเรือตาก้อยแล้ว อยู่มาอีก ๒-๓ เดือน ท่านนั่งสมาธิตั้งสตนึกต่อกันได้ว่าเคยโกงค่าเรือจ้างอีกท่าหนึ่ง ชื่อยายนวม ท่านจึงไปที่บ้านยายนวมเมื่อไปถึงก็พบว่าแกกำลังจะเสียชีวิต จึงได้ไปกระซิบที่หูบอกแกว่า เมื่อเป็นเด็ก ท่านเคยโกงค่าเรือยายนวม ขอให้โอฬารกรรมให้ท่านด้วย เสร็จแล้วก็ให้เงิน ๒๐๐ บาท พร้อมกับนม โอวัลตินเช่นเดิม หลังจากนั้น ๒ วัน ยายนวมก็ตาย หลังทำบุญ ๗ วัน ลูกหลานยายนวมนำเงินมาถวายท่าน มากกว่า ๒๐๐ บาท พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมโ) กล่าวว่า การใช้หนี้ถือว่าเป็นบุญเป็นกรรม ต้องรีบใช้หนี้ เขาเสียให้หมดไปในชาตินี้ จะได้ไม่ต้องไปใช้หนี้เขาในชาติหน้าอีก ถ้าไปใช้ชาติหน้า หนี้เก่าจะเพิ่มทวีคูณเป็นสองเท่า ดังนั้นเราต้องรีบใช้หนี้กรรมให้หมดในชาตินี้เท่าที่เราทำได้^{๘๙}

๙) เรื่องหนี้สุนัขและแมว

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมโ) ท่านได้พูดถึง เรื่องศีลขาด ไว้ว่า ศีลจะขาดเมื่อมีเจตนา หากเรากระทำเรื่องใด ๆ แล้วไม่มีเจตนา ถือว่า ศีลไม่ขาด แต่ใจอาจเศร้าหมอง ถือเป็นกิริยา ซึ่งในแง่กฎแห่งกรรมแล้ว การที่ถือเป็นกิริยา ต้องได้รับผลเช่นกัน ดังตัวอย่างที่ท่านเคยเหวี่ยงขอนไม้เพื่อให้ไม้กองรวมกัน พอมีสุนัขวิ่งมาโดนเข้า ทำให้จมูกสุนัขเลือดฟุ้ง ซึ่งกรณีนี้ไม่ได้มีเจตนา สุนัขนี้วิ่งมาโดยบังเอิญ และท่านก็ไม่เห็นแต่ท่านก็นำสมุนไพรมากรอกปากสุนัข ให้ฟื้นต่อมาท่านไปเทศน์ที่แห่งหนึ่ง มีลมบ้าหมูพัดมา โดนไม้แปแหลมฟุ้งมาทิ่มจมูกท่านคนเดียวจนเลือดฟุ้ง ซึ่งเป็นเรื่องที่ท่านฝากไว้ให้กับคนรุ่นหลังว่า ความดีมักจะมีอุปสรรค ถ้าเราสร้างความดี ต้องมีคนว่า ต้องทนต่อไป และสำหรับเรื่องเกี่ยวกับแมว ท่านเล่าว่า เคยเทน้ำร้อนจากกระติกใส่ขันสาดลงมาจากหน้าต่าง และพอมีแมววิ่งผ่านมา โดนแมวเข้า แมวร้อง ท่านไม่ทราบว่ายตายหรือไม่ ต่อมาไม่นาน กระติกน้ำร้อนที่มีเกลียวระเบิด โดนหน้าขาท่าน ทำให้หนังลอกออก ลึก

^{๘๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๔.

^{๘๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๕.

พอควร ซึ่งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อกรณีหมาและแมวนี้ ท่านถือว่า เป็นกิริยา หากว่ามีเจตนา เป็นตัวกรรม ไม่ได้เจตนาเป็นตัวกิริยา แต่ท่านสร้างความดี ต้องใช้ไปเลย ขาดิหน้าไม่ต้องไปใช้หนี้^{๑๐}

๑๐) เรื่องผลกรรมรังแกผึ้ง

เรื่องของคนที่มีความทุกข์ครอบครัวย มาปรึกษา พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ว่า ครอบครัวแตกแยก ทะเลาะกัน ผลัดกันเจ็บป่วยทั้งบ้าน เป็นประจำ ไม่มีความสุข และไม่แน่ใจว่าเป็นเพราะเคยไปไล่ผึ้งที่ทำรังอยู่ที่บ้านหรือไม่ เพราะมีหมอบอกว่าบ้านโดนของ หากแต่พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) บอกว่าเป็นเพราะผึ้ง เป็นกรรมที่ไปทำเขาไว้ และแนะนำคนที่มาฟังเทศน์ว่า อย่าไปรังแกผึ้ง และเล่าเรื่องในวัยเด็กของท่าน ที่เคยไปจุดไฟไล่ผึ้ง เพราะความไม่รู้ และถูกผู้ใหญ่ชกชวน สุดท้ายคนที่ชกชวนท่าน ต้องออกจากบ้าน เลิกราจากภรรยา เพราะทะเลาะกับพ่อตา ซึ่งโมโหที่ไปเผาจุดไฟไล่ผึ้ง สำหรับพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม)เอง ท่านไปไหนมักถูกต้อยประจำจากเด็กวัด ไปงานที่ไหนโดนต้อยทุกงาน ท่านเคยถามเขาว่า มาต้อยท่านทำไม เขาตอบว่า “คลื่นไส้มีง” จนตอนหลังมาบวชแล้ว ถึงทราบว่าเป็นกฏแห่งกรรม ที่ท่านไปเผาผึ้ง ผึ้งต้อยก็เอาเท้าขยี้ เมื่อท่านยังเป็นเด็กไม่ทราบ ไปไหนมักถูกต้อยอยู่เสมอ^{๑๑}

๑๑) เรื่องตอบแทนบุญคุณ

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) เล่าว่าสมัยที่ท่านเป็นเด็กวัยรุ่น มาเรียนดนตรีที่กรุงเทพกับคุณหลวงธรรมา วันหนึ่ง ท่านถูกเด็กวัด ๗-๘ คนมารุมเตะต้อย เพราะท่านเคยไปว่าหลวงตาที่ตูดผืน กินกล้วยว่า พระแบบนี้ท่านไม่นับถือ หลวงตาจึงยุให้เด็กวัดทำร้ายท่าน แต่โชคดีที่ นายหมั่น พายเรือมา ได้มาห้ามและช่วยเหลือท่านโดยพาไปที่บ้าน ให้อาบน้ำกินข้าว ซึ่งบุญคุณที่ช่วยชีวิตท่านไว้ นั้น ท่านไม่เคยลืม จนเมื่อท่านมาบวช และวันหนึ่งลูกศิษย์นิมนต์ไปที่บ้าน ทำให้ท่านได้ทราบว่าที่บ้านของนายหมั่นซึ่งเสียชีวิตไปนานแล้ว และเป็นบิดาของลูกศิษย์ท่านเอง ท่านจึงได้สนิทกับบ้านนี้ และได้มาแสดงสัมโมทนิยกรา ในพิธีทำบุญวันเกิดให้กับภรรยาของนายหมั่น ผู้เคยช่วยชีวิตท่านไว้ จึงเสมือนเป็นการตอบแทนคุณ เรื่องนี้เป็นอุทาหรณ์ของอดีตกรรมของคนที่ยืนวายตายเกิดอยู่ในวัฏสงสาร ถ้าเราเกื้อกูลกันในวันนี้ จะเป็นญาติกันในวันข้างหน้า ถ้าเราเกื้อกูลกันครั้งอดีตชาติ ต้องมาเป็นญาติกันในวันนี้ มาใช้หนี้บุญคุณกันไป^{๑๒}

๑๒) เรื่องผลกรรมจากการถิคนเมาตกตลิ่ง ทำให้ตกเหวที่แม่สอด

^{๑๐} ดุราลัยเถิดใน เรื่องเดียวกัน เล่ม ๔ หน้า ๕๙-๖๒.

^{๑๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๘-๗๓.

^{๑๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๙-๙๙.

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) เล่าว่าเมื่อสมัยเป็นเด็ก ไม่รู้ว่าเวรกรรมเป็นเช่นไร ไม่ชอบคนเมา ชอบแกล้งเขา และเคยขว้างหัวเขาด้วย ครั้งหนึ่งพอเห็นคนมาเดินโซเซมา ท่านจึงถีบคนเมาตกตลิ่ง แล้วก็ไม่สนใจเดินไปเลย กว่าคนเมาจะขึ้นมาได้ ใช้เวลาไปถึง หนึ่งวันกับหนึ่งคืน ภายหลังได้ยินว่า คนเมานั้นบอกว่าไม่รู้ว่ามีใครถีบ แต่ขอให้คนที่ถีบ ได้รับเวรกรรมอย่างเดียวกัน จากการกระทำนี้ รถที่ท่านนั่งมา ตกลงไปในเหวที่แม่สอตกไปค้างอยู่บนยอดยาง ตกลงไปลึกมาก กว่าที่จะขึ้นมาจากเหวได้ ต้องทนทุกข์ทรมานอย่างที่สุด ขึ้นมาได้ เหลือเพียงผ้าติดตัวผืนเดียว คนไม่เชื่อว่าเป็นพระ คิดว่าเป็นคนบ้า จึงเอาก้อนหินขว้างเอา จนหัวบวม ต้องวิ่งหนี ระลึกถึงผลกระทบที่เคยทำไว้ กับคนเมานั้น จึงได้นำมาสอนเด็กว่า อย่าไปแกล้งใคร อย่าไปทำบาปทำกรรม อย่าเถียงและ ก้าวร้าวต่อพ่อแม่ ก้าวร้าวต่อผู้มีบุญคุณ กรรมจะเห็นทันตา^{๑๓}

๑๓) เรื่องนี้กรรมข้ามชาติ

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้เล่าเรื่องนี้กรรมข้ามชาติของท่านเกี่ยวกับเรื่องดาบที่เคยเป็นของท่านสมัยที่ท่านเป็นแม่ทัพสมัยอยุธยา เป็นเรื่องอัศจรรย์ของท่าน เมื่อสมัยอยู่วัดพรหมบุรี ต้องไปธุระที่อำเภอผักไห่ คนขับเรือหางยาวได้ไปส่งผิดบ้าน กลับเป็นบ้านของแม่ขุมศรี ที่ได้ฝันติดกัน ๓ คืน โดยฝันว่า เมื่ออดีตชาติเคยอยู่ที่กรุงศรีอยุธยา มีลูกชายคนเดียว เป็นทหารไปรบ และโดนกลศึกฆ่าถึงแก่ความตาย ในชาตินี้ลูกชายเขามาบวชเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา และในวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ เวลา ๑๐.๓๐ น. ถ้ามีพระมาฉันเพลที่บ้านในวันและเวลานั้น ก็เป็นลูกชายของเขาเมื่อครั้งอดีตชาติ เขาเล่าให้พี่น้องฟังแต่ไม่มีใครเชื่อ แต่เขาก็เชื่อมั่นว่า ในวันที่ ๕ กุมภาพันธ์จะต้องเตรียมทำอาหาร

เมื่อถึงวันดังกล่าว เรือหางยาวมาส่งผิดบ้าน เวลา ๑๐.๓๐ น. พอติดตรงกับที่เขาจดไว้ตามความฝัน คนจึงตื่นเต้นกันใหญ่ ได้นิมนต์ให้ท่านฉันเพล พอฉันเสร็จ แม่ขุมศรีก็เล่าเหตุการณ์ความฝันนี้ให้ฟัง เรื่องที่ว่า พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) เป็นลูกของเขาเมื่อครั้งอดีตชาติ ซึ่งท่านไม่เชื่อ แต่เขาก็เชื่อมั่นมาก เพราะเขาบันทึกหลักฐาน เขียนไว้ครบ ฝันสามคืนติดกัน พ่อแม่พร้อมพี่ชายเขาบอกว่า น้องสาวเขาบ้า แต่ก็สงสัยว่าท่านมายังไงตรงเวลาพอดี

จากนั้นท่านก็มาอยู่วัดอัมพวัน สอนกรรมฐานไป และเล่าว่าหลังจากที่ประสบอุบัติเหตุคอหักแล้ว มีเสียงบอกท่านว่า จะอยู่ไปได้อีก ๕ ปี เมื่อครบเวลาใน พ.ศ. ๒๕๒๖ ท่านได้มีนิมิตว่าหมดเวลา ท่านจะต้องตายแน่นอน ในวันนั้น นิมิตขณะนั่งกรรมฐาน มีคนสี่คนเข้ามาขอเชิญนิมนต์เปลี่ยนผ้าให้สีก ตอนแรกท่านไม่ยินยอม แต่สุดท้ายท่านต้องจำยอม เอาผ้าออก นุ่งผ้า ใส่เสื้อ ใส่

^{๑๓} เรื่องเดียวกัน เล่ม ๑๖ หน้า ๑๗๐-๑๗๑.

หมวก ออกจากประตูโบสถ์ไป แล้วในนิมิตก็พบเจี๊ญ ที่เห็นท่านแต่งตัว มีเสื้อครุย มีดาบ ออกไปจากโบสถ์ พบเจี๊ญซึ่งจะนำเงินมาถวาย ๑๐,๐๐๐ บาท แก่เสียใจมากร้องไห้ที่เห็นท่านสึก จากนั้นท่านนิมิตกลับเข้ามาในโบสถ์ใหม่ มีคนบอกท่านว่า ยังมีเวลาอยู่ ท่านจึงได้เปลี่ยนเครื่องแต่งตัวเป็นพระเหมือนเดิม คนที่มาหาบอกว่า “ท่านมีเวรมีกรรมมาก ไปฆ่ารันพันแทงเขามากมาย ท่านต้องไปเอาดาบของท่านมาแก้กรรมเสีย ดาบของท่านขณะนี้มาจากเชียงใหม่ เดียวนี้อยู่พระนครศรีอยุธยา ขอให้ท่านเตรียมเงินไป ๕,๐๐๐ บาท เพื่อไปซื้อดาบ” ในที่สุด เช้าวันรุ่งขึ้นเจี๊ญมาที่วัดอัมพวัน บอกว่าเห็นท่านสึกเมื่อคืนนี้ นุ่งผ้าโจงกระเบน ใส่หมวก มีสร้อยสังวาล เขาร้องไห้เสียใจมาก ซึ่งตรงกันกับนิมิตของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญฐิตธมฺโม) แล้วเล่าต่อว่าตั้งใจเอาปัจจัยมาถวาย ๑ หมื่นบาท ในฝัน เห็นท่านเดินออกจากโบสถ์ และกลับเข้าไปในโบสถ์ ซึ่งก็ตรงกับนิมิตของท่าน ที่นิมิตว่า ท่านจะต้องแก้กรรม เหลืออีกสามสี่วัน จะครบกำหนด ท่านยืมปัจจัยคนอื่นมาจนครบห้าพัน ไปดูมีดดาบที่พระนครศรีอยุธยา เมื่อสอบถามพบว่าดาบเล่มนี้มาจากเชียงใหม่ พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตธมฺโม) พิจารณาดาบแล้ว พบว่าตรงตามนิมิต คือ ดาบนี้ต้องมีบั้งนิตหนึ่ง ไม่ใช่เหล็กธรรมดา เป็นเหล็กน้ำพี้ โค้งได้แต่ปลายตัด เพราะเป็นเชลยของพม่า หากดาบนี้ของแม่ทัพต้องโดนตัดปลาย ถ้าดาบของพลทหารไม่โดนตัด ท่านซื้อได้ในราคาห้าพันพอดี ตรงตามที่นิมิต เมื่อเอาดาบมาแขวนไว้ที่วัด ท่านรู้สึกว่กำลังจะตาย ปวดเมื่อยทั่วกายแขนขา คอ เอว ปวดรวดร้าวเหมือนจะตาย หมอมาฉีดยาก็ไม่หาย ให้น้ำเกลือก็ไม่หายต้องแม่เมตตาทั้งคืนถึงเช้า ทั้งนี้เป็นเพราะท่านไปฆ่าเขาไว้มากมาย ท่านจึงนำดาบไปฝากเขาไว้ที่ร้านวรทัศน์ จังหวัดลพบุรี เนื่องจากมีกรรมด้วยกันมา พอนำดาบออกจากวัดไป ท่านหายจากทุกขเวทนาทันทีในเวลาต่อมา ท่านต้องเดินทางไปเมืองจีน ท่านห้วงแม่สมศรี กับแม่อุ่นเรือน ทั้งนี้เพราะนิมิตบอกว่า ไฟจะไหม้บ้านสองคนนี้ เมื่อรุ่งเช้าโทรศัพท์กลับเมืองไทย ทราบว่า ไฟไหม้ร้าน ๒ คนนี้ และดาบไหม้ไฟเหลือแต่ดาบ ไม่มีด้าม ท่านต้องถวายสังฆทานให้เจ้ากรรมนายเวร แม่เมตตา

ภายหลัง ท่านนำดาบไม่มีด้ามนี้ มาทำด้ามใหม่ โดยช่างสามารถทำได้เหมือนเล่มเดิมที่ไหม้ไฟไป ทั้งที่ไม่เคยเห็นด้ามมาก่อน พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตธมฺโม) เล่าว่า ความจริงท่านมีนิมิตกรรมฐานก่อนไปบ้านแม่ชุมศรีว่า เคยไปรบทัพกับพม่า โดยใช้เรือ ไปรบที่บางไทร ฆ่าพม่ามากมาย โดนกลศึกวิธีคนไทยด้วยกัน ผลักท่านตกน้ำถึงแก่ความตาย ดาบของท่านจึงถูกยึดไป ดาบนี้ได้ถูกย้ายไปอยู่เชียงใหม่ แล้วจึงกลับมากรุงศรีอยุธยาตามเดิม พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตธมฺโม) กล่าวว่า “นี่ถ้าอาตมาไม่ได้ดาบ อาตมาตายไปแล้ว”^{๑๔}

๑๔) เรื่องผลกระทบจากการเคยยืมเงินเขาแล้วไม่คืน: ผลกรรมข้ามชาติ

^{๑๔} พระราชสุทธินิพนธ์มงคล (จรัญ จิตธมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๕, หน้า ๕๓-๖๕.

ในการบรรยายธรรมเกี่ยวกับเรื่อง คนมายืมเงินแล้วไม่คืน จะทำอย่างไร พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้แนะนำให้ปฏิบัติกรรมฐาน แล้วแผ่เมตตาไป ให้คนที่ยืมเจริญรุ่งเรือง อย่าได้ไปแข่งเขาเด็ดขาด เมื่อเขามีเงินทอง เขานำมาคืน แต่หากว่าทำแล้วไม่ได้ผล อาจเนื่องมาจาก เราไปโกงเขามาก่อน ก็ขอให้โหลกรรมกันไป ไม่ต้องเอาคืน เกี่ยวกับเรื่องนี้ ท่านได้เล่าประสบการณ์ของท่านเอง ที่เคยมีคนมายืมเงินท่านสมัยที่ท่านยังเป็นพระลูกวัดอยู่ที่วัดพรหมบุรี ปรากฏว่า มีคนที่เคยมาช่วยท่านสร้างวิหาร มาขอยืมเงิน ๒ ครั้ง ครั้งแรก ๑,๕๐๐ บาท และครั้งที่สอง อีก ๕,๐๐๐ บาท โดยท่านต้องไปขอยืมคนอื่นมาให้อีกต่อหนึ่ง ผ่านไปหลายสิบปี คนที่ยืมเงินก็ไม่นำเงินคืนและหายเงียบไป จนวันหนึ่งเขามานิมนต์ไปฉันที่บ้าน ท่านก็คิดว่าจะได้เงินคืนแล้ว แต่เขาก็ไม่เอ่ยถึง ทั้ง ๆ ที่ ร่ำรวย สอบถามพระที่ไปสวดด้วย ว่าเจ้านี่เคยโกงใครไหม พระท่านตอบว่า ชื่อเสียงดี ไม่เคยโกงใคร พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ท่านสงสัย ว่าทำไมเขาถึงลืมเรื่องนี้ได้ ซึ่งเงินจำนวนนี้ ท่านได้ใช้คืนคนที่ยืมมาไปหมดแล้ว โดยใช้เวลาถึง ๔-๕ ปี จึงจะคืนหมด ตอนหลังเขาก็มาทำบุญบ่อย แต่ไม่เคยพูดถึงเรื่องเงิน ต่อมาเมื่อพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ท่านเจริญกรรมฐานมาตามลำดับ ทำให้ทราบว่ เมื่อชาติก่อน ท่านเคยไปเอาเงินเขามาแสนหนึ่ง ท่านจึงทราบว่า ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ คนที่ยืมเงิน เขาลืม เขาไม่พูดถึง ซึ่งเป็นเวรกรรม ชาติก่อนท่านเคยไปเอาเงินเขามาหนึ่งแสน แล้วไม่คืน ชาตินี้ท่านจึงต้องใช้คืนเขา แต่เพียง ๖,๕๐๐ บาท เท่านั้น และท่านก็แผ่เมตตาให้^{๑๕}

๑๕) เรื่องอานิสงส์สร้างส้วม

พระธรรมสิงหบุราจารย์(จรัญ จิตฺตมฺโม) ให้ความสำคัญกับเรื่องห้องน้ำห้องส้วม เพราะเป็นสถานที่ปลดทุกข์ ซึ่งเรื่องอานิสงส์ของการสร้างส้วมนี้ ท่านได้เล่าว่า เมื่อตอนที่ท่านเดินทางไปศรีลังกา เขาพาไปชมอุทยานท่านเกิดท้องเสียขึ้นมา ไม่สามารถหาห้องส้วมได้ ท่านจึงได้ตั้งจิตอธิษฐาน ท่องบทคาถาถึงเทวดาพูดถึงอานิสงส์ที่ท่านสร้างส้วม สร้างห้องน้ำไว้มีมากมาย เฉพาะที่เป็นเจ้าภาพ มีมากกว่า ๒,๐๐๐ห้อง หากเทวดาไม่ช่วยเหลือท่าน ท่านกลับไปวัดอัมพวันจะทูปห้องน้ำทิ้งให้หมด เพราะไม่ได้อานิสงส์เลย สุดท้ายก็มีเศรษฐีชาวพุทธที่บ้านอยู่ตรงข้ามอุทยานมองเห็นท่านเดินไปเดินมา จึงเอากล้องส่องทางไกลมาดู คิดว่าท่านน่าจะมีปัญหาอะไรสักอย่าง จึงมานิมนต์ท่านไปที่บ้านให้เข้าห้องน้ำที่บ้าน แม้จะพูดกันไม่รู้เรื่องแต่ก็เข้าใจกัน และนิมนต์ฉันเพล

^{๑๕} เรื่องเดียวกัน เล่ม ๗ หน้า ๑๔๐-๑๔๒.

ด้วย พระธรรมสิงหบุราจารย์(จรัญ จิตฺตมฺโม) กล่าวว่านี่เป็นอานิสงส์ที่ท่านสร้างร่วมสร้างห้องน้ำไว้
มากนั่นเอง^{๑๖}

๑๖) เรื่องอานิสงส์ของการแผ่เมตตาให้หนู

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้เล่าถึงหนู ที่มากัดหมอน กัดพรม กัดสิ่งของ
ที่อยู่ในกุฏิของท่าน แล้วท่านได้พูดต่อว่าหนู และพูดว่าจะให้เด็กไปซื้อกรงมาจับไป ปรากฏว่าคืน
นั้นหนูมากัดลูกประคำของท่านจนแหลก และขาดไป ๘-๙ เม็ด ตกอยู่ในร่องเล็ก ๆ ใต้พื้น เอา
ขึ้นมาไม่ได้ หากจะเอาขึ้นต้องจัดพื้นขึ้นมา คินต่อมาหลังจาก เติบจนงมั่งสมาธิแล้ว ท่านจึงได้ขอ
โอฬาสกรรมต่อหนู จากการที่พูดดังกล่าว ได้แผ่เมตตาให้หนู และให้กล้วยหนูกินในวันรุ่งขึ้น พร้อม
ทั้งขอเมตตาจากหนูว่า อย่ามากัดหมอน เสื่อ พรมซึ่งเป็นของสงฆ์ จะกลายเป็นบาปเป็นกรรม
เพราะทำลายของสงฆ์ ปรากฏว่า รุ่งเช้า หนูคาบลูกประคำทั้งหมดที่หล่นไปอยู่ใต้พื้นขึ้นมาคืน
ทั้งหมด มีอยู่ ๔-๕ ลูกที่หนูกัดบิ่นไป แต่ยังใช้ได้ มีพยานครั้งนี้หลายท่าน ทุกท่านก็แปลกใจ เพราะ
ได้ช่วยกันหาแล้ว แต่ไม่สามารถนำขึ้นมาได้ ตั้งแต่นั้นมา หนูไม่เคยมากัดหมอน มั่งเลย ปัจจุบันหนู
ก็เยอะ ท่านก็ให้กล้วยมันกิน และแผ่เมตตาให้กับหนู^{๑๗}

จากประสบการณ์เรื่องกรรมทั้งหมด ที่พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ท่านได้
นำมาเล่านี้เป็นเรื่องที่ท่านเคย กระทำมาตั้งแต่สมัยท่านยังเป็นเด็กจนถึงปัจจุบัน รวมถึงบางเรื่อง มี
การกล่าวถึงอดีตชาติ ด้วย ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นเรื่องที่ท่านกระทำด้วยตนเองและต้องรับผลของ
อกุศลกรรม การละเมิดศีล ข้อ ๑ ข้อ ๒ และข้อ ๔ โดยเฉพาะในเรื่องปาณาติบาต การฆ่าสัตว์ การ
ทำร้ายสัตว์ ที่ชี้ให้เห็นผลอย่างชัดเจน

จากผลกรรมอันเกิดจากการกระทำในอดีต ที่หลวงพ่อดำรงทำให้ พระธรรมสิงหบุรา
จารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้ตั้งปณิธานแน่วแน่ว่าจะสร้างคนโดยใช้วิธีการที่สำคัญ คือ การให้
การศึกษาอบรมและสอนวิปัสสนากรรมฐาน ให้เป็นผู้มีปัญญาในทางธรรม เห็นถึงผลของการ
กระทำของแต่ละบุคคลที่จะได้รับอันเกิดจากการกระทำนั้น ๆ เพื่อส่งเสริมกุศลกรรมทั้งหลาย
และหลีกเลี่ยงไม่กระทำอกุศลกรรมทั้งหลาย ผลงานของท่านเป็นที่ประจักษ์แก่คนทั้งปวง โดยเฉพาะ
ประชาชนคนไทยเท่านั้น แม้แต่ชาวต่างประเทศก็ยอมรับและให้ความเคารพนับถือหลวงพ่อดำรงเป็น
อย่างยิ่ง ท่านสอนวิปัสสนากรรมฐานให้กับญาติโยมและศิษยานุศิษย์ที่วัดอัมพวัน หลวงพ่อดำรงมี

^{๑๖} พระราชสุทธินิพนธ์มงคล (จรัญ จิตฺตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๒,
(กรุงเทพมหานคร:หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๓๑), หน้า ๑๕๖-๑๖๒.

^{๑๗} เรื่องเดียวกัน เล่ม ๓ หน้า ๑๗๔-๑๗๖.

เมตตาต่อผู้คนทุกถ้วนหน้าโดยไม่เลือก ชั้น วรรณะ ท่านตั้งปณิธานมุ่งมั่นในการสร้างคนแทนสร้างวัตถุจึงทุ่มเทชีวิตทั้งกำลังใจและสติปัญญาให้การเผยแพร่วิปัสสนากรรมฐานกว่า ๕๐ ปี

๓.๒ ประสบการณ์การปฏิบัติธรรมของพระธรรมสิงหบุราจารย์

พระธรรมสิงหบุราจารย์ได้สนใจศึกษาปฏิบัติกรรมฐานจากครูบาอาจารย์หลายท่านทั้งสมณภิกษุและวิปัสสนาภิกษุ ดังนี้

๓.๒.๑ ศึกษาปฏิบัติสมณกรรมฐาน

๓.๒.๒ ศึกษาปฏิบัติวิปัสสนา

๓.๒.๓ ศึกษาการสวดมนต์ระลึกถึงคุณพระรัตนตรัย

๓.๒.๑ ศึกษาปฏิบัติสมณกรรมฐาน

๑) พระครูนิวาสธรรมขันธ์ (เดิม พุทฺธสโร) วัดหนองโพ อ. ตากลิ จ. นครสวรรค์

พระครูนิวาสธรรมขันธ์ หรือ หลวงพ่อเดิม พุทฺธสโร อายุท่าน ๑๐๕ ปี ไปอยู่กับท่านเป็นระยะเวลา ๖ เดือน ได้รับการถ่ายทอดวิชา บทแรก คือ วิชาพิชัยสงคราม รู้เรื่องตามลำดับพิชัยสงคราม ต่อมาหลวงพ่อบอกท่านสอนวิชาคชศาสตร์ วิชาเลี้ยงช้าง ท่านบอกว่า “เอาเถอะ ลูกเอ๋ยหลานเอ๋ย มันจะเกิดประโยชน์ในวันหน้า” หลวงพ่อจรัญได้เรียนวิชาเลี้ยงช้าง ต่อช้างป่า วิชาจับช้างตกน้ำมัน และได้มาใช้ในภายหลัง ตรวจสอบแม่ชีรูปหนึ่ง สามารถระลึกชาติได้ว่า สมัยเมื่ออดีตชาติเป็นช้างอยู่เขาภูพาน แล้วกลับกลายเป็นมนุษย์ในชาตินี้ หลวงพ่อจรัญใช้วิชาคชศาสตร์นี้เป็นเครื่องมือสอบถาม รู้โดยดูจากนิสัยช้าง ว่าคนนี้เป็นช้างมาก่อนแน่นอน อยู่ในป่าเขาภูพาน

หลวงพ่อบอกท่านสอนให้เห็นถึงความสำคัญของจิตที่เป็นเอกัคคตา เป็นจิตที่มีพลังคากาเป็นเครื่องมือ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวให้จิตเป็นสมาธิว่า

คากานะ ไม่ขลังหรือก เขาเอาไว้ท่อง เอาไว้เป็นองค์ภาวนาเพื่อให้จิตเป็นหนึ่งเดียว จิตเป็นสมาธิ เหมือนเราจะเดินข้ามแม่น้ำที่ไหลเชี่ยว เปรียบเหมือนกำลังจิตที่ไม่เป็นระเบียบ ไม่เป็นอำนาจอันมหาศาล ต้องอาศัยการภาวนาคากา ใช้คากานั่นเพื่อให้จิตเป็นหนึ่ง เป็นองค์ภาวนา ต่างสะพานข้ามฟากไป แต่พอจิตข้ามฟากไป ถึงจุดมุ่งหมายปลายทาง คือ เป็นหนึ่งเดียว เป็นพลังอันมหาศาลแล้ว ก็รู้สะพาน คือ คากาที่ภาวนาทั้งไปได้ จิตที่เป็นหนึ่งเป็นพลังมหาศาล เรียกว่า จิตตานุกาพ การเจริญภาวนา ต้องเจริญให้จิตเป็นเอกัคคตารมณ์ เมื่อจิตบริสุทธิ์ปราศจากกิเลสทั้งหยาบและละเอียดแล้ว เป้าลมปรารถนาอิสรฐานให้เขา

สมหวังว่า ‘เพียงดี ๆ’ เมื่อจิตบริสุทธิ์แล้ว อธิษฐานจิต คิดเงินได้เงิน คิดทองได้ทอง คิดเมตตาขอให้เขาพ้นทุกข์ ขอให้เขารวย ขอให้เขาดี ขอให้เขามีปัญญา แล้วก็เป่าเขาไป

หลวงพ่อบุญมีปัญญานี้ อื่น ๆ อีก กล่าวสอนเป็นสุภาษิตสอนใจว่า “ยิ่งเกลียดก็ยิ่งเข้าใกล้ ยิ่งรักก็ยิ่งห่างไกล ยิ่งเกลียดเขา เราจึงต้องแผ่เมตตาให้ แล้วความเกลียดมันจะหายไป ความรักจะเกิดขึ้นได้ตรงนี้” หลวงพ่อบุญท่านเปรียบเทียบให้ดูว่า แต่ก่อน ท่านไม่ยอมให้พวกผู้หญิงเข้าวัด แต่เดี๋ยวนี้คนที่มาช่วยทำงาน ทำการ ทำครัว ช่วยดูแลญาติโยม ส่วนมากเป็นผู้หญิง เขาถึงว่า เกลียดอย่างไร ยิ่งใกล้ยิ่งขึ้น

ผู้คนที่มาหาหลวงพ่อบุญไม่ได้มารับแหวน รมิด รมิหรียญ รมิรูปหล่อท่านนั้น แต่มาขอรอยเท้าของหลวงพ่อบุญ ด้วยหลวงพ่อบุญบรยายเท้าบนผ้าขาว แล้วเป่าเพียงดี ๆ ให้คนที่ต้องการเอาไปบูชา นี่เป็นอำนาจของท่าน ศีล และภาวนาของท่าน หลวงพ่อบุญได้ให้แง่คิดเพิ่มเติม นี่คือนิพพานชีวิตในรอยเท้าของหลวงพ่อบุญว่า

คนที่มาวัดนั้น ร้อยละแปดสิบเป็นพวกคนโง่ จ้องจะมาเอาแต่ของขลัง เพราะเขายังห่างธรรมะ ร้อยละยี่สิบเข้ามาหาธรรมะ มาสนทนาธรรม มีเพียงไม่กี่คนที่ถาม เมื่อมีคนถามฉันก็จะบอกเขาว่า เอรอยเท้าฉันไปนะ ฉันเป็นอุปัชฌาย์ของเธอ ฉันเป็นพระที่เธอนับถือ ฉันไม่เก่งอะไรหรอก แต่ฉันสร้างความดี เธอจงเอารอยเท้าฉันไป ดูให้ติดตา แล้วทำความดีตามรอยเท้าของฉัน แล้วเธอจะประสบแต่ความสุขความเจริญ

วิชาที่หลวงพ่อบุญได้รับการถ่ายทอดมาจากหลวงพ่อบุญมีดังต่อไปนี้

๑.๑) เรียนวิชาพิชัยสงคราม รู้เรื่องตามลำดับพิชัยสงคราม เป็นความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดมาตั้งแต่ครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยา ในเรื่องเพลงดาบ กระบี่ กระบอง ศิลปป้องกันตัวทุกอย่าง

๑.๒) เรียนวิชาคชศาสตร์ เป็นวิชาการต่อช้างป่า การกำราบช้างตกน้ำมันและดูแลช้าง หลวงพ่อบุญท่านสอนการเจริญกสิณให้ละเอียดเต็มที่มี กสิณดิน น้ำ ลม ไฟ คือเป็นหลักการทำให้จิตใจแข็งแรง มีสมาธิแน่นเป็นเอกัคคตาจิตซึ่งเป็นพื้นฐานของสมถภาวนา

ต่อไปเริ่มเรียนคชศาสตร์ โดยหลวงพ่อบุญท่านสอนว่า “ช้างนั้นมีหุทิพย์ แต่ไม่ทุกตัว ต้องมีวิธีดู ให้ดูที่เทวดารักษาตัวช้างอยู่ ดูด้วยกสิณเป็นตัวกำหนดเอา” ท่านสอนต่อว่า “การที่จะทำให้ช้างละพยศหายตกมันได้นั้น ให้กำหนดเห็นเทวดารักษาช้าง แล้วแผ่เมตตาให้เทวดา เทวดา รับแล้วก็จะบังคับช้างให้เชื่อ ไม่ตกมันต่อไป พระที่มีกสิณท่านแผ่เมตตาให้เทวดารักษาช้าง ไม่ใช่แผ่ให้ช้าง แผ่ให้ช้างละก็แบนเป็นกล้วยปิ้งหมด” จากนั้นหลวงพ่อบุญท่านเล่าความหลังเมื่อครั้งเป็นเด็กว่า ตามโยมพ่อไปทำไร่ทำตะโก ที่นั่นมีช้างป่ามาก เข้ามากินของในไร่ ทำความเสียหาย

หมด พอเวลาเช้า พวกชาวไร่ได้ดำด้วยถ้อยคำหยาบคายด้วยความเคียดแค้นที่ข้างเข้ามากินของในไร่ ในคืนวันต่อมา ข้างได้เข้ามากินของในไร่อีก และได้รู้กระต้อมของชาวไร่ที่ดำทอข้างนั้นได้อย่างถูกต้อง ทำให้ชาวไร่เจ้าของกระต้อมต้องวิ่งหนีกันสุดชีวิต ข้างรู้ได้อย่างไร เพราะเทวดารักษาข้างนั้นบอกข้างนั้นและนำมาเล่นงานเอา ข้างตกมันนั้นมันดุและร้ายที่สุด จะสยบให้ได้ต้องเพ่งเมตตากรรมฐานจะผลอไม่ได้ ต้องแน่วแน้อย่างที่สุด ขณะนั้นมันไม่เห็นแล้วว่าเป็นใคร ใจมีดับอดไปหมด เทวดาที่รักษาข้างเท่านั้นจะต้านข้างและเอาข้างนั้นไว้ได้

การเพ่งกลืนและแผ่เมตตาไปสยบข้างตกมันนั้น ต้องเพ่งให้ได้ถึง ๘๐ เปอร์เซนต์เป็นอย่างน้อย ต่ำกว่านั้นไม่ได้ ต้องรีบถอยหนี และเทวดารักษาข้างนั้นสำคัญที่สุด ข้างบางตัวมีเทวดารักษา บางตัวไม่มี ต้องกำหนดจิตเพ่งดูให้เห็นเทวดานั้น จึงจะสามารถแผ่เมตตาให้กับเทวดารักษาข้างนั้นได้ เมื่อเห็นแล้วก็ให้กำหนดจิตแผ่เมตตาออกไปให้เต็มที่ เพื่อให้เทวดารักษาข้างนั้นได้รับและจัดการกำราบข้าง โดยในจังหวะเดียวกันนั้นให้แผ่กระแสแห่งเมตตาธรรมให้กว้างใหญ่ไพศาล ไร้ขอบเขต บริกรรมแผ่ออกไปว่า “เมตตณฺจ สพฺพโลกสฺมี มานสมฺภาวเย อปริมาณํ” อันหมายความว่า เมตตานี้ไร้ขอบเขตจำกัด สรรพสัตว์ตลอดจนอินทร์ พรหม ยม ยักษ์ ย่อมได้รับกระแสแห่งความเมตตานี้โดยทั่วกัน นี่เป็นวิธีการกำราบข้างโดยมีกลืนคุมไว้ให้มัน

การควบคุมจิตในการแผ่เมตตานี้ หลวงพ่อเดิมท่านให้ใช้คาถาภาวนาในช่วงลมหายใจว่า “เมตตาคุณฺโณ อรหํเมตตา” เจริญไว้ทุกลมหายใจอย่าให้ขาดตกหล่น เพราะเป็นช่วงสำคัญมาก เมื่อเทวดาที่รักษาข้างได้รับเมตตานี้แล้ว ก็จะบังคับข้างให้เบี่ยงเบนแล้วออกไปให้พ้นจากที่ ๆ ประจันหน้ากันอยู่ หลวงพ่อเดิมท่านว่า “เมตตาธรรมเป็นสุดยอดแห่งคุณธรรมเครื่องค้ำจุนโลก หากโลกขาดเมตตาแล้ว ทุกคนในโลกจะพินาศหมดเพราะการเข่นฆ่ากันจนไม่มีใครเหลือ” เปรียบเหมือนเวลาไปมีเรื่องกับใคร อย่าใช้ความโกรธ เราต้องต้องเข้าไปให้ถูกตามช่อง ดูว่าเขาใหญ่ค่อยควบคุมอยู่ มีผู้บังคับบัญชา ต้องเข้าไปให้ถึงคนใหญ่ ไปบอกเขา มีเรื่องกับลูกเขา เขามีพ่อแม่ก็ต้องบอกพ่อแม่เขาให้รู้เอาไว้ จะได้ห้ามปรามไม่ให้มีเรื่องอีก

คาถาเมตตา นะ เมตตา โม กรุณา พุท ปราณี ธา ยินดี ยะ เอ็นดู มะ คือ ตัวกู
อะ คือคนทั้งหลาย อุ เมตตาแก่กุสวาทะ นะ โม พุทธานะ

หลวงพ่ोजรัญ เมื่อเจริญกรรมฐานอย่างจริงจังภายหลังจากที่หลวงพ่อดีได้มรณภาพไปแล้ว มีความกระจำในคาถาเมตตามหานิยมที่ท่องจนจำขึ้นใจว่าอยู่ในพระกรรมฐานนั่นเอง เพราะพระกรรมฐานสอนให้แผ่เมตตา ต้องมีความเมตตา ต้องมีความปราณีกัน ต้องเห็นคนอื่นเขาเหมือนกับเราจึงจะมีเมตตา

คาถาเมตตา นะกาโรกุกะสันโธ สิโรมฺขณเ โมกาโรโกมะนาคะมะโน นลาถิตะ

พุททาโรกัสะโปพุทโจะ เทวเนตเต ธากาโรศากะมุณีโคตโม จะเทวกัณเณ

ยะกาโรศรือริยะเมตตรัยโย ชิวหาถิตะ ปัญฺจุพฺพานะมาหิง

คาถานี้เป็นคำสอนของพระบรมศาสดาทั้งสิ้น กล่าวถึง ให้ระมัดระวัง ศีระะ ให้รู้จัก น้อมการะผู้มีคุณธรรม หน้าผาก ให้ผ่าเผยด้วยใบหน้าอันยิ้มแย้ม ดวงตา ให้สำรวมระวังในการ มองดู ให้สำรวมระวัง หู ให้ฟังหูไว้หู อย่าหูเบา และ ลิ้นนั้นให้ระวังสำรวมระวังในรสอาหาร อย่าไป ติดในรสชาติ เพราะนั่นเป็นทางเกิดแห่งกิเลส ดังนั้น คาถาของหลวงพ่อดิเรกจึงรวมเอาคำสอนของ พระพุทธร่องคี่ในเรื่องการสำรวมระวังอินทรีย์ทั้งสิ้น

เมื่อท่านมรณภาพแล้ว หลวงพ่อดิเรก ได้เข้าไปในป่าเพื่อศึกษาเล่าเรียนวิชากับพระ อาจารย์อีกองค์หนึ่ง โดยหลวงพ่อดิเรกออกเดินธุดงค์เดี่ยว หาความชำนาญ จนไปพบช้างป่าใหญ่ ตัวหนึ่ง เริ่มส่งเสียงร้อง กางหูชูวง ตรงรี่เข้ามาหมายจะทำร้าย เมื่อหลวงพ่อดิเรกเห็นดังนั้น จึงเข้า ที่ทำกรรมฐาน และเจริญกสิณจนแน่วแน่แล้ว แผ่เมตตาให้เทวดาที่รักษาช้างนั้น ช้างที่กำลังวิ่ง แปรนเข้ามา มีอาการเหมือนถูกตึงไว้ แหงนสะบัดหูชูงา สะบัดวงไปมา เข้ามาทำร้ายหลวง พ่อดิเรกไม่ได้ เทวดารั้งเอาไว้จนอยู่ บอกกับช้างว่า อย่าไปทำร้ายพระสงฆ์ ท่านไม่ใช่ผู้เบียดเบียน เจ้ามาเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉานก็บ่ว่ามีกรรมแล้ว ถ้าไปทำร้ายท่านตาย จะเป็นกรรมหนักเข้าไปอีก ไม่ได้มีโอกาสมาเกิดเป็นคนเสียที หลังจากเหตุการณ์นี้หลวงพ่อดิเรกระลึกถึงคำสอนที่หลวงพ่อดิเรก ท่านได้กล่าวไว้ว่า “ผู้ใหญ่เขาให้อะไรอย่าหึงยะโสโอหัง ให้เอาไว้ก่อน วันหน้าจะเป็นประโยชน์”

เมตตาภาวนาที่หลวงพ่อดิเรกท่านถ่ายทอดให้นี้ หลวงพ่อดิเรกยังได้ใช้เป็นประโยชน์อีก มาก สามารถใช้การไปได้แม้แต่คนใจอำมหิต ใจหมิ่นที่ประเทศศรีลังกา และย่นำวิชาคชศาสตร์นี้ ไปใช้ตรวจสอบเรื่องระลึกชาติของแม่ชีรูปหนึ่ง อายุ ๖๐ ระลึกชาติได้ว่าเคยเกิดเป็นช้างมาก่อน อยู่ เขาภูพาน แล้วกลับกลายเป็นมนุษย์ในชาตินี้ แม่ชีสามารถตอบคำถามได้ฉะฉานและชาวสะอาด เพราะถ้าคนไม่เคยเป็นช้าง คนไม่เคยรู้นิสัยช้างและไม่เคยรู้เรื่องวิชาเลี้ยงช้างต่อช้างป่า วิชาจับช้าง ตกน้ำมัน วิชาคชศาสตร์ที่หลวงพ่อดิเรกได้รับการถ่ายทอดมาจากหลวงพ่อดิเรกแล้ว ทำให้ทราบใน รายละเอียดเหล่านี้ จึงสรุปได้ว่าแม่ชีระลึกชาติได้จริง

๑.๓) เรียนวิชาการดูทิศในเวลากลางคืน

หลวงพ่อดิเรกยังได้เรียนวิชาการดูทิศในเวลากลางคืนหรือในเวลาที่ไม่สามารถมองดูเงา จากแสงอาทิตย์ได้ หลวงพ่อดิเรกท่านสอนว่า

เมื่อจะหาทิศทางนั้น ถ้ามองไม่เห็นทิศให้ดูดาวเหนือ ถ้าดูดาวเหนือไม่เป็นก็ต้องใช้ อย่างอื่นแทน ถ้าเดินผ่านวัดให้ดูโบสถ์ จะรู้ได้ทันทีว่าทิศไหนเป็นทิศไหน ถ้าไม่มีโบสถ์และดูดาวไม่

เป็นก็ต้องดูต้นไม้ เธอต้องรู้จักต้นไม้ว่า ต้นไม้แบบนี้ ขึ้นอยู่ในทิศเหนือ หรือมีกิ่งก้านเอนไป ทางทิศเหนือ หรือต้นไม้แบบนี้ชอบขึ้น หรือเอนไปทางทิศใต้ เป็นต้น และถ้าหากไม่มีต้นไม้ สามารถใช้วิชาสณทที่เธอเรียน ให้เธอนอนคว่ำลงไป ทางแขนทั้งสองข้างออก เจริญสมาธิจนแน่น แน่ อธิษฐานจิต จะเกิดพลังความร้อน แผ่กระจายจากทรวงอก ไปยังแขนข้างใดข้างหนึ่ง ข้างไหนร้อนนั่นแหละ คือ ทิศเหนือ

๑.๔) เรียนวิชาเมฆฉาย

วิชาเมฆฉายเป็นวิชาที่สามารถเห็นภาพนิมิตอนาคตของตน แม้ทศสมัยก่อนโน้น เวลาจะออกรบทัพจับศึก นอกจากจะเตรียมอาวุธและคาถาอาคมไว้ป้องกันตัวแล้ว ยังทำเมฆฉายด้วยการยกร่างของตนเองขึ้นไปบนก้อนเมฆ ทำนิมิตจะมองเห็นได้ว่า การออกรบคราวนี้เป็นอย่างไร ถ้าไปดีมีชัย ตัวนิมิตจะติดต่อกันทั้งร่าง ถ้ากลางร้าย ตัวนิมิตบนก้อนเมฆจะคอยขาดแขนขาดต่อกันไม่ติด ก็รู้ล่วงหน้าออกไปแล้วจะต้องตาย ต้องสังเวยและฝากฝังครอบครัวไว้กับพระเจ้าแผ่นดิน ส่วนตัวเองก็ออกไปตายอย่างชายชาติทหาร

๑.๕) วิชากำหนดรู้สภาวะของผู้คน

การกำหนดจิตรู้สภาวะของผู้คน ยกตัวอย่างเช่น ถ้าเดินผ่านบ้านหลังหนึ่ง ต้นไม้เขียวสดชื่น ไม้ดอกงดงาม แต่เมื่อกำหนดจิตเข้าไป สิ่งที่กระทบ คือ ความรู้สึก ชู ชู วาบ วาบ สลับกัน อย่างนี้ ท่านว่าไม่นานนักจะมีคนตายในบ้านนั้น คนใช้หนักก็จักไม่รอด แต่บางบ้านผ่านไป ต้นไม้ดูกรอบแดง ไม่น่าดูเสียเลย เมื่อกำหนดจิตเข้าไปดู ปรากฏว่ามีสัมผัสรู้สึก ชู ชู ชู ชู ติดต่อกัน ท่านว่าบ้านนั้นกำลังจะรวยและมีโชคลาภ

อีกอย่างหนึ่ง คือ เมื่อตื่นขึ้นจากที่นอนแล้ว ถ้าหม่นสังเกตจะพบว่า ถ้าจิตเป็นอย่างนี้จะได้เงิน ถ้าจิตเป็นอย่างนี้จะเสียเงิน และจิตเป็นอย่างนี้จะเกิดอะไรขึ้นต่อไป อารมณ์ที่อยู่ในจิตจะบอกเหตุร้าย

จากการศึกษาพบว่าวิชาทั้งหลายที่หลวงพ่อจรรย์ได้รับการถ่ายทอดจากหลวงพ่อดีมนั้น มีการปฏิบัติสมถกรรมฐาน เจริญกสิณภาวนาเพื่อให้จิตตั้งมั่นเป็นเอกัคคตาเป็นพื้นฐาน และเจริญเมตตาภาวนาต่อไป

๒) ตั้งใจเพื่อเรียนวิชายืดเหยียดแต่ไม่ได้เรียน

หลวงพ่อจรรย์จะเดินทางไปพบพระในป่า อยู่เลยขอนแก่นไป ซึ่งปัจจุบันนี้เป็นบริเวณน้ำท่วม เพื่อต้องการจะไปศึกษาวิชายืดเหยียดเป็นหอย ๓ ตัว ตามที่เขาเล่าลือกัน เมื่อไปถึงตอนนั้นเมื่อราวปี ๒๔๙๓ พระรูปนี้ท่านนั่งหลับตาอยู่เสมอไม่พูดไม่จา ร่างกายสังขารของท่านประมาณ

๗๐ ปี พันตีครบ และ ผมดำ ไม่หงอก และมีผิวดำ ร่างกายสมบูรณ์แบบ ทรวดทรงสมส่วนทุกประการ เมื่อกราบแล้วจึงได้พูดกับท่านเพื่อจะขอเรียนวิชายืดเหยียด แต่ท่านนั่งสมาธิอยู่ที่โคนต้นไม้โดยไม่พูดอะไร หลวงพ่อจรัญท่านได้สังเกตดูโดยรอบแล้ว เห็นมีทรัพย์สมบัติเป็นบาตรอยู่ลูกหนึ่ง และผ้าอีกผืนหนึ่งและผ้าสังฆาฏิท่านคาดอกตลอดเวลา มีกลดปักอยู่ยอดไทร และมีอิฐบริหาร มีกาน้ำ มีกระบอก กระบอกนั้นเป็นแทนแก้วสำหรับบริณน้ำ เท่านั้น หลวงพ่อจรัญได้กราบนมัสการต่อไป โดยเปลี่ยนคำพูดใหม่ว่า “พระเดชพระคุณหลวงพ่อที่เคารพ ผมเป็นพระภิกษุชุนวกะ ฟังบวชได้นี้พรรษา ๓ แล้ว อยากจะมาเรียนมาศึกษาทางธรรม กระผมยังเป็นภิกษุชุนวกะยังไม่รู้ทางธรรมว่าข้อปฏิบัติ ข้อวัตรเจริญสมาธิภาวนา ก็อยากจะมากราบเรียนพระเดชพระคุณหลวงพ่อนะ แนวทางบ้างครับ ” เมื่อหลวงพ่อบอกจะมาศึกษาธรรม ท่านได้ลืมหูลืมตาขึ้น บอกว่า “ดีแล้ว อุตส่าห์สนใจธรรม ” และได้กล่าวต่อไปว่า “คุณรู้ไหมพระพุทธเจ้าสอนอะไร ” “ไม่ทราบครับ ” “ไม่ทราบบวชมาทำอะไรอยู่ล่ะ บวชมาอยู่ที่ไหนล่ะ ” หลวงพ่อบอกว่า เรียนนวโกวาท เรียนธรรมะ เรียนวินัย ท่านพูดต่อไปว่า “อย่าลืมนะ เรียนหมดเลย เรียนเลยไปหมด รู้มากไป คุณรู้มากคงใช้ไม่ได้เลย ” คำที่สองของท่าน “เธออย่าลืมนะว่าพระพุทธเจ้าสอนอะไร สอนทุกข์และสอนวิธีดับทุกข์ สอนไม่ให้เบียดเบียนตน สอนไม่ให้เบียดเบียนคนอื่น พร้อมกับไม่ทำให้คนอื่นเดือดร้อนด้วย ” ... “หาที่มาของทุกข์ให้ได้ศึกษาข้อนี้ในตัวเรา หาที่มาของทุกข์แล้วปฏิบัติ ” ... “วิธีปฏิบัติอย่างไรหรือ ศีล สมาธิ ปัญญา ”

หลวงพ่อบอกตั้งใจที่จะฝากตัวเป็นศิษย์ ท่านนั่งนิ่งอยู่สักครู่ก็ลืมหูลืมตาพูดกับหลวงพ่อบอกว่า เมื่อหลวงพ่อบอกมีอายุ ๔๕ แล้วจะมาพบอีกครั้ง โดยกล่าวว่า “อายุเรายังน้อยนัก ยังไม่แน่นอน ยังหละหลวมอยู่อย่างนี้จะรับได้อย่างไร รับได้ต้องเป็นคนหนึ่ง ไม่ใช่สอง มีสัจจะ มีเมตตา สามัคคีแล้วหรือยัง สัจจะก็ไม่จะมีจะเกิดเมตตาได้อย่างไร แล้วเมตตาไม่มีจะเกิดสามัคคีได้ทั้งใจ ทั้งจิต จะเกิดรูปนามได้หรือ ” ท่านได้บอกแนวทางการปฏิบัติโดยให้ทำศีล สมาธิ ปัญญา ให้ทำวิปัสสนากรรมฐาน และ ในคำสอนของพระพุทธเจ้า สอนเรื่องทุกข์ สอนวิธีดับทุกข์ทำอย่างไร

๓) ศึกษาสมถภาวนาแนวอื่น ๆ

หลังจากนั้น เมื่อหลวงพ่อบอกกลับถึงวัดแล้ว ได้ตั้งใจศึกษาธรรมต่าง ๆ ได้เดินทางไปเรียนกรรมฐานกับหลวงพ่อบุญ วัดโคกการาม ตั้งแต่เมื่อสมัยยังไม่ได้สร้างวัดบางปิ้ง หลวงพ่อบุญท่านเดินจุดธูปสู่จันทบุรี ไปเมืองลพบุรี อาตมาตามท่านไปเลยนะ ตามไปภาคอีสาน ไปภาคเหนือ เจริญภาวนา พุทหายใจเข้า โธหายใจออก ตามหลักการเจริญกรรมฐานของหลวงพ่อบุญ ซึ่งหลวงพ่อบุญมีแนวทางการเจริญภาวนาแบบอานาปานสติโดยมีพุทธานุสสติเป็นองค์บริกรรม ได้พบกับพระอริยองค์หนึ่งมีแนวทางการเจริญกสิณ กสิณขยายดวงไฟ ได้พบกับพระอาจารย์อีกรูปหนึ่ง

ถ่ายทอดวิชามนมยิทธิให้ ครั้นเมื่อเรียนมนมยิทธิแล้ว หลวงพ่อจรัญท่านได้เล่าว่า “ไปคุยกับ เทวดาก็ได้นะ แล้วก็ไปคุยกับเมืองนรกได้นะ ไปเจอยมบาล อาตมาก็บอกจะเอาค่าแป๊ะเจี๊ยะมาให้ ขอให้ญาติอาตมาขึ้นจากเมืองนรก” ยมบาลก็เอ่ยว่า “พระคุณเจ้าที่เคารพ นับประสาอะไรที่จะ ช่วยญาติของพระคุณเจ้าเล่า แค่ม่ายายผม ผมยังช่วยไม่ได้ ช่วยไม่ได้จริง ๆ ภรรยาผมนะเขาบอก ว่า ให้ช่วยแม่เถอะนะพี่นะ นี่กว่าสงสารแม่ แม่ฆ่าเปิด ฆ่าไก่มามากมาย ฆ่าหมู ฆ่าไก่ โหดเหี้ยมใจ ดำ ทารุณดุร้าย ฆ่าเพื่อกินกันตาย ช่วยแม่เถอะ” นี่เป็นคำบอกเล่าที่ยมบาลเล่าให้หลวงพ่ोजรัญฟัง ว่าจะพยายามช่วยแม่เสียหน่อย แต่ใจทกมันมากันเยอะ ท่านมาร้อง เปิดก็มาร้อง หมูก็มาร้องว่า “ไม่ได้นะ ยมบาลไม่ได้นะ นี่ทำฉันให้ทุกข์ทรมานเหลือเกิน” ยมบาลเห็นท่าไม่ดี ช่วยไม่ได้ หลวง พ่ोजรัญได้ทดลองปฏิบัติมนมยิทธิภาวนาแล้ว เห็นว่ายังไม่ใช้ทางอยู่ ไม่เป็นทางที่จะช่วยตัวเองให้ พ้นทุกข์ได้

๔) หลวงปู่สด วัดปากน้ำ

หลวงพ่ोजรัญไปอยู่กับหลวงพ่อสด ครั้งแรก พ.ศ. ๒๔๙๓ ครั้งที่สอง พ.ศ. ๒๔๙๖ ท่าน เมตตาเล่าให้ฟังว่า หลวงพ่อสดท่านจะออกรับแขกเวลาบ่าย ๒ โมง มีญาติโยมมาหา มาก ใครมี ทุกข์ร้อนให้เขียนชื่อ นามสกุล หรือ วันเดือนปีเกิด ใส่บาตรไว้ก็ได้ เวลาพักผ่อน ท่านให้หลวง พ่ोजรัญเป็นผู้อ่านให้ท่านฟังว่า เขาเขียนให้ช่วยอะไร

หลวงพ่ोजรัญได้อ่านชื่อ ก. ชื่อ ข. นามสกุลนี้ วัน เดือน ปี นี้ ขอให้ช่วยลูกไป ต่างประเทศ ขอให้ช่วยอย่างโน้นอย่างนี้ พอท่านฟัง บอก “อ้อ! ฉีกทิ้ง!” ท่านบอกว่า “แผ่ไม่ออก ช่วยไม่ได้ คนนี้ช่วยไม่ได้ พรุ่งนี้เขาจะตายแล้ว” ท่านได้ลักรัดเอาไว้เพื่อต้องการพิสูจน์ ผลปรากฏ ว่า วันต่อมาคนที่ว่านี้ได้เสียชีวิตจริง ๆ เพราะเครื่องบินที่โดยสารไปต่างประเทศลำนั้นได้เกิด อุบัติเหตุตก ท่านบอกว่า “คนที่ไม่มีกุศละนะ แผ่ไม่ออก” อีกใบหนึ่งเขียนว่า “หลวงพ่อกะ ช่วยดิฉัน ด้วย สามี่ทิ้งดิฉันแล้ว เขาขอฟ้องหย่าแบ่งสมบัติ วันนั้นขึ้นศาล มีบุตรด้วยกัน ๕ คน” ท่านบอก “รายนี้เก็บไว้ ใส่อีกบาตรหนึ่ง รายนี้ช่วยได้”

วันหลังต่อมา หลวงพ่ोजรัญได้กราบเรียนถาม “หลวงพ่อกับ ที่ช่วยได้กับช่วยไม่ได้ เป็นอย่างไรนะครับ” ท่านบอกว่า “อ่านดูก็รู้แล้ว คนนี้กุศลไม่พอ กุศลไม่มี เลยช่วยไม่ได้” ท่าน อธิบายว่า “เหมือนคนช่วยตัวเองไม่ได้ จะช่วยเขาอย่างไรได้เล่า” และท่านบอกว่า “กรรมฐานนี่ดี ที่สุด ไม่ต้องใช้คาถา เรานั่งกรรมฐานก่อน ยกจิตให้เป็นกุศล มีเมตตา ไม่อิจฉาริษยาใคร หมด ปัญหาไม่พอใจใคร แล้วแผ่ออกไปตามชื่อนั้น ๆ หรือจะแผ่ทั่วไปก็ได้ ถ้าเขามีกุศลพอช่วยได้ ถ้าไม่มี กุศลก็ช่วยไม่ได้”

คนเข้ามากราบท่านเวลาบ่ายสองโมง เขียนใส่จดเต็มบาตร ได้เงินเข้าวัดมาก หลวงพ่อสดท่านบอกว่า “เราทำอะไรนะคุณนะ ถ้าโลภมากอยากได้ของเขาเขาแล้ว แผลไม่ได้ผล ถ้าเราไม่ อยากได้ของใคร วางจิตให้เป็นกลาง ทำใจให้สบาย ทำจิตให้เป็นปกติมักจะได้”

ท่านสอนหลวงพ่ोजรัญว่า “นี่เธอ จะช่วยคนไหนก็ให้เขาช่วยตัวเองได้ ถ้าเขาช่วยตัวเองไม่ได้ คุณไปช่วยเขา คุณเสียเวลานะ คนช่วยตัวเองไม่ได้ ไม่ต้องสนใจ แผลอย่างไรก็ออกไม่ได้” อีกประการหนึ่ง “คนนี้ช่วยได้ แต่จิตเราไม่ดี จิตเราไม่เป็นกุศล กระแสไฟหมด จิตมันหดหู่หมดอาลัยตายอยาก ช่วยเขาก็ไม่ได้”

หลวงพ่ोजรัญจะขอบูชาพระเครื่องเพื่อนำไปแจกญาติ ท่านอนุญาตให้บูชาได้อีกแค่เดียว ท่านตอบออกมาคำหนึ่งว่า “นี่เธอ ให้เธอไว้มาก ๆ ถ้าเธอโลภมากเอาไปขาย เธอเป็นบาปนะ เขาไม่ได้เคารพนับถือก็ไปเที่ยวแจกเขาส่งไป ถ้าเขาเคารพบูชา ให้เขามารับเอง” ท่านพูดมีเหตุผล หลวงพ่ोजรัญกราบเรียนท่านว่ามีญาติเยอะ วันสุดท้ายหลวงพ่อสดได้อนุญาตให้หลวงพ่อเช่าบูชา เพื่อไปแจกญาติโยมได้ โดยบอกว่า “ตามใจ อย่าให้เป็นบาปนะหลวงพ่อนะ” ได้มาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๖ ปัจจุบันนี้ท่านบอกว่าไม่มีเหลือติดยามสักองค์เดียว

มีอยู่วันหนึ่ง โยมมาบอกหลวงพ่อสดว่าอาหารในวัดหมดแล้ว หลวงพ่อตอบกลับไปได้ว่า “อ้อ ๆ โยมไม่เป็นไร โยมไปเถอะ เดี่ยวเขาเอามาให้” ในเช้าวันรุ่งขึ้นมีผู้นำมาถวาย หลวงพ่อสดได้สอนบอกว่า “ยิ่งให้อะไร ยิ่งหวงยิ่งอด หมดก็ไม่มา เราไม่หวงกัน เราก็กินหมด หมดก็มาเรื่อย ๆ” ท่านบอกให้ยกจิตใจสูงแผ่เมตตาออกไปให้ได้ ผลจากการแผ่เมตตา ใครเป็นญาติอยู่ที่ไหนก็จะนำมาให้^{๓๘}

ความรู้ทั้งหลายที่หลวงพ่ोजรัญได้รับการถ่ายทอดมาจากหลวงพ่อสดนี้ เป็นการปฏิบัติเมตตาภาวนาทั้งสิ้น

จากเรื่องราวต่าง ๆ อันเกี่ยวเนื่องกับครูบาอาจารย์ทั้งหลายตามที่หลวงพ่ोजรัญได้เมตตาเล่ามานี้ผู้วิจัยได้นำมาเทียบเคียงกับพระไตรปิฎก อรรถกถา และปกรณ์วิเสสวิสุทธิมรรค ที่เกี่ยวกับผลของการเจริญสมณภาวนา แสดงให้ทราบว่า ผู้เจริญสมณภาวนาไม่ว่าจะเป็นการเจริญกสิณแล้วจึงแผ่เมตตา หรือการบริการรรมสมาอรหัง สามารถเป็นหนทางที่ผู้ปฏิบัติบรรลุมรรคสมาบัติจนถึงสามารถบรรลุถึงโลกียอภิญญาได้ด้วยกำลังแห่งสมาธิ และความรู้ต่าง ๆ ที่หลวงพ่ोजรัญได้รับมาจากครูบาอาจารย์ทั้งหลายนั้น ท่านนำมาประพฤติปฏิบัติด้วยตนเอง และยังได้นำ

^{๓๘} กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๖

ความรู้เหล่านี้มาประยุกต์เป็นแนวทางการสอนเฉพาะตัวของท่าน ถ่ายทอดแก่ผู้ปฏิบัติธรรมอีกด้วย เช่น เรื่องการแผ่เมตตา อุทิศส่วนกุศล เป็นต้น

๓.๒.๒ ศึกษาปฏิบัติวิปัสสนา

๑) เรียนวิปัสสนากรรมฐานกับ พระอุดมวิชาญาณเถร (โชดก ญาณสิทธิ) ณ อุโบสถ วัดมหาธาตุฯ กรุงเทพฯ

พระธรรมสิงหบุราจารย์ ได้เข้ารับการอบรมฝึกปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวสติปัฏฐาน ๔ เมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๗ เป็นการตามกำหนดรู้ใน กาย เวทนา จิต ธรรม โดยมีการบริกรรมกำหนดอารมณ์แบบพอง-ยุบ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากสำนักศาสนนิยสากรุงย่างกุ้ง ประเทศสหภาพพม่า แนวทางการปฏิบัติ เป็นการเจริญสติในอิริยาบถ ๔ มีการยืน การเดินจงกรม การนั่ง การนอน และอิริยาบถย่อยอื่นที่นอกเหนือจากอิริยาบถหลัก ๔ โดยการพิจารณากำหนดรู้สภาวะธรรมหรือนาม-รูป คือ ขันธ์ ๕ ธาตุ อายตนะ อินทรีย์ ให้เห็นตามความเป็นจริง คือ เห็นด้วยปัญญาว่าสภาวะธรรมเหล่านี้ ตกอยู่ในสามัญลักษณ์หรือไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการรวมตัวของธาตุ ๔ คือ ดิน น้ำ ไฟ ลม เท่านั้น เป็นสิ่งที่ไม่ควรยึดมั่นถือมั่น เมื่อจบการอบรมการปฏิบัติในครั้งนั้น ได้มีโอกาสฟังเทศน์ลำดับญาณร่วมพร้อมกันกับ หลวงพ่อสด จนทสโร (วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ), สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี และ โยมคุณแม่สิริ กรินชัย เป็นต้น

๒) เรียนวิชากับหลวงพ่อกุญชรในป่าที่เขาใหญ่

เมื่อพระธรรมสิงหบุราจารย์มีอายุ ๔๕ แล้ว ได้ตั้งความมุ่งหมายปรารถนาไปพบหลวงพ่อกุญชรนี้ โดยเริ่มสวดมนต์ ภาวนา และได้ไปพบกับหลวงพ่อกุญชรนี้ที่เขาใหญ่ เดินทางไปด้วยทางเท้าและไปถึงที่ต้นไม้ใหญ่ เลย์ที่เขาใหญ่ไประหว่างจังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดสระบุรี เรียกกันว่าดงพระยาไฟ หรือปัจจุบันนี้เรียกว่า ดงพระยาเย็น โดยค้างอยู่กับท่าน ๑ คืน และท่านได้สนทนาธรรมสอนตั้งแต่ ๔ ทุ่มถึงตี ๔ ได้แนะแนวทุกอย่าง หลวงพ่อกุญชรในป่าท่านสอนว่า “นี่เธอที่เธอทำมานั้น ทำมาแล้วนั้นดีเป็นวิปัสสนาได้ แต่เธอโปรดฟังหันมามุมกลับ ได้ช่วยเธอดับทุกข์อะไรได้บ้าง ไม่มีเลยนะ” โดยเริ่มแสดงบรรยายสอนว่า “... ที่ไปเรียนมโนมยิทธิไม่ใช่ไม่ดี แต่ไม่ใช่หนทางแห่งการดับทุกข์ เป็นการไปเพิ่มทุกข์เสียอีก เป็นต้นว่าการไปคุยกับยมบาลนั้น ด้วยอำนาจปิตุอย่างแรงกล้าและอำนาจศรัทธา อันมีอุปาทานยึดมั่น มีเอกัคคตารมณ์แล้ว จะแสดงอภินิหารของมโนมยิทธิได้ทันที ท่านกล่าวว่า “เอาหนทางพ้นทุกข์เถอะ ให้เจริญสติปัฏฐาน ๔”

โดยการปฏิบัติ ยืนเจริญสติปัฏฐานเป็นอันดับแรก เริ่มต้นดังต่อไปนี้ เวลายืน ยืนอยู่กับที่มือขวาจับมือซ้ายไขว้หลัง น้ำหนักของมือทั้งสองจะถ่วงที่กระเบนเหน็บ ยืนอยู่เฉย ๆ ๑ ชั่วโมง ยืนอยู่เฉย ๆ ๑ ชั่วโมง โดยไม่กระดุกกระดิก อย่าไปเอามือไขว้ข้างหน้า มันห่อทรงอก การหายใจไม่สะดวก ไม่เป็นปกติ

(๑) ให้กำหนดโดยอนุโลม เกศา โลมา นขา ทันทา ตะโจ โดยปฏิโลม ตะโจ ทันทา นขา โลมา เกศา ‘ให้สำรวจจิตตั้งสติ ตั้งแต่ปลายผมลงมา เบื้องบนตั้งแต่ปลายเท้าไปถึงปลายผม เบื้องล่างตั้งแต่ปลายผมไปถึงปลายเท้า’

(๒) พิจารณายืนมีสติ ศีรษะลงปลายเท้านับหนึ่งลงไปสำรวจจากปลายเท้านับสองขึ้นไปบนศีรษะ สำรวจจิตจากศีรษะลงสู่ปลายเท้า

(๓) สำรวจสติตั้งแต่เบื้องต่ำไปถึงเบื้องบน เบื้องบนไปถึงเบื้องต่ำ

หลวงพ่ोजรรณาท่านได้เล่าว่า “อาตมาก็ยืนกำหนด ตั้งสติมโนภาพพระจกฉายแสงว่า ข้าพเจ้ายืน ๑ ชม.ให้หลัง เราก็รู้ตัวเองเลยว่ายืนมีสติ อ้อยืนมีสติอ่านตัวออกบอกตัวได้ ใช้ตัวเป็นแสดงอภินิหารนาที่นั่นว่าเรายืนมีมารยาท มีสติครบในการยืนเลย อ้อกายานุปัสสนาสติปัฏฐานฐานของจิตแฝงฤทธิ์ให้เรารู้สึกนึกคิดเป็นตัวยุปัญญาจากการยืนนี้เกิดประโยชน์มาก” และ “การกำหนดว่า เกศา โลมา นขา ทันทา ตะโจ ยืนได้อย่างมีสติ เห็นคนเดินมาแล้ว เห็นตั้งแต่ศีรษะลงมาปลายเท้าแล้วเราจะรู้ทันทีว่าคนนี้มีนิสัยอย่างไร มันสัมพันธ์ให้รู้โดยตาปัญญาเท่านั้นเอง เกิดประโยชน์มาก”

อันดับถัดมา เดินด้วยสติ แล้วเอาสมณะ สมาธิของหลวงพ่ोजรรณาท่านที่เคยได้มาแต่เดิม มาเป็นบาทฐานพิจารณาวิปัสสนา “โดยเอาสภาวะรูปที่ยึดบัญญัติเป็นอารมณ์ เอาไปกำหนดตั้งสติ บัญญัติเป็นอารมณ์หายวับไป กลายเป็นรูปนามชั้น ๕ ขึ้นมาแทนที่ได้ทันที” แล้วหลวงพ่ोजรรณาท่านเล่าต่อไปอีกว่า ‘นี่คุณรู้ไหม อารมณ์นี้เป็นอย่างไร จำอารมณ์ตื่นนอนขึ้นมาอารมณ์อย่างไร วลีเข้าออก ไปได้สตางค์ เสียเงิน อารมณ์ค่าง แบบนี้ไปแล้วเกิดอะไรขึ้นมา’ ท่านอธิบายว่า อารมณ์คือ ลมหายใจยาว สั้น อารมณ์จิต จิตเป็นธรรมชาติคิดอ่านอารมณ์ รับรู้อารมณ์ได้นาน ๆ เหมือนเทพ บันทึกเสียง ไม่มีตัวมีตนเป็นนามธรรม ถ้าอารมณ์ฉุนเฉียว แบบนี้เป็นนักรุกก็ไปทำการค้า ใช้อะไรไม่ได้เลย แล้วจำอารมณ์นี้ไว้ให้ได้ สัมผัสกับอารมณ์ต่าง ๆ จากบุคคลที่เดินเข้ามา สัมผัสกับกระแสอารมณ์ ถ้าสติเราครบแล้ว เราจะรู้กระแสของคนโน่นอ่อน เบา หนัก ละเอียดถี่ถ้วน ประการใด และสอนต่อไปว่าให้รู้ ‘อายตนะ’ เรียนที่ไหน เรียนที่ตัวเรา ท่านบอกว่า ‘เอาสั้น ๆ ง่าย ๆ เลยนะ ตาเห็นรูปมีสีลโหมที่ตา หูได้ยินเสียงมีสีลที่หู ไหม จมูกได้กลิ่นมีสีลที่จมูก ไหม ลิ้นรับรสอาหารที่สีลที่ลิ้น ไหม กายสัมผัสร้อนหนาวอ่อนแข็งมีสีลไหม’ ท่านบอกอีกว่า ‘เห็นรูปก็แล้วสติมี

ใหม่ ศิลต้องมีเรือนให้เขาอยู่ บอกเธอต้องมีกุฏิอยู่ใหม่ เหมือนญาติโยมต้องมีอาคารสถานที่ จะนั่งตากแดดตากฝนอยู่คงไม่ได้ เพราะฉะนั้นมันต้องมีเรือน ตาเห็นรูป มีสติไว้’ แล้วท่านบอกอีกว่า ‘ไปไหนเอาตาหุเป็นใหญ่’ ให้ตาหุ หุฟัง จิตคิดประดิษฐ์สร้างสรรค์ ริเริ่มดำเนินงานทางวาจาที่หลังตามีสติ มีสติแล้วทรัพย์มา ฟังเขาแล้วถ้าหุไม่มีสติ ในเมื่อขาดสติเดียวได้เรื่อง หุมีสติแล้ว มีสติทรัพย์มา พุดไปแล้ว ‘ปัจจุบันธรรม’ ปากมีสติ พุดเป็นเงินเป็นทองเลยด้วยมีสติ”

จากการศึกษาประสบการณ์การปฏิบัติธรรมของหลวงพ่ोजรัญ ผู้วิจัยพบว่า การที่หลวงพ่อดีปฏิบัติสมณภาวนา โดยเฉพาะการเจริญกสิณนี้ เป็นการสร้างสมาธิได้เป็นอย่างดี สามารถนำมาใช้งานได้หลายอย่าง แต่ไม่ได้ยึดติดอยู่ในผลอันเกิดจากสมณภาวนา และใช้เป็นบาทฐานในการเจริญวิปัสสนาภาวนาต่อไปอย่างเต็มที่ ประสบการณ์การปฏิบัติเหล่านี้ท่านนำมาผสมผสานจนเกิดเป็นอัตตลักษณ์ของตนเอง มีแนวการสอนที่ให้ผลก้าวหน้าต่อการปฏิบัติสำหรับผู้ตั้งใจปฏิบัติอย่างจริงจัง

๓.๒.๓ ศึกษาการสวดมนต์ระลึกถึงคุณพระรัตนตรัยจากนิมิตฝัน

คืนวันหนึ่งขณะที่หลวงพ่ोजรัญกำลังนอนหลับอยู่ ได้ฝันไปว่า ท่านได้เดินไปในสถานที่แห่งหนึ่ง พบกับพระสงฆ์รูปหนึ่ง ครองจีวรคร่ำ สมณสาธูปเรียบร้อยเป็นพื่นาเลื่อมใส ท่านเห็นว่าเป็นพระอาวุโสจึงน้อมนมัสการพระสงฆ์รูปนั้น ท่านหยุดยืนตรงหน้าหลวงพ่ोजรัญแล้วกล่าวว่า “ฉันคือสมเด็จพระพนรัตน์ วัดป่าแก้ว แห่งกรุงศรีอยุธยา ฉันต้องการให้เธอได้ไปที่วัดใหญ่ชัยมงคล เพื่อดูจารึกที่ฉันได้จารึกถวายพระเกียรติแด่สมเด็จพระนเรศวรมหาราชผู้เป็นเจ้า เนื่องในวาระที่สร้างพระเจดีย์ ฉลองชัยชนะเหนือพระมหาอุปราชาแห่งพม่า และประกาศความเป็นอิสระของประเทศไทย จากหงสาวดี เป็นครั้งแรก เธอไปดูไว้แล้วจดจำมาเผยแพร่ออกไป ถึงเวลาที่เธอจะได้รับรู้แล้ว”

ในฝัน หลวงพ่ोजรัญได้รับปาก และจดจำตำแหน่งรายละเอียดของสถานที่ที่จะไปเพื่อดูจารึกนั้น โดยในวันรุ่งขึ้น หลวงพ่อดีได้รับทราบข่าวว่า ทางกรมศิลปากรทำการบูรณะปฏิสังขรณ์พระเจดีย์ใหญ่วัดใหญ่ชัยมงคล และจะทำการบรรจุพระเจดีย์อันเป็นนิมิตหมายการสิ้นสุดการบูรณะ หลวงพ่อดีมีโอกาสเดินทางขึ้นไปบนพระเจดีย์และลงไปภายในพระเจดีย์นั้นเพียงลำพัง เมื่อลงไปถึงภายในแล้วได้พบตามนิตดั่งที่สมเด็จพระพนรัตน์ได้บอกไว้จริง ๆ หลวงพ่อดีจึงได้พบว่า แท้จริงแล้วสิ่งที่สมเด็จพระพนรัตน์ วัดป่าแก้ว ที่ท่านได้จารึกถวายพระพรนั้น คือ บทสวดมนต์ที่เรียกว่า “พาหุงมหากาณโก” และในท้ายของนิมิตนั้นระบุว่า ‘เราสมเด็จพระพนรัตน์ วัดป่าแก้ว ศรีอยุธยา คือ ผู้จารึกนิมิตรจนา ถวายพระพรแด่มหาบพิตรเจ้า สมเด็จพระนเรศวรมหาราช’

บทพาหุฆมहाการุณโก คือ บทสวดมนต์ที่สมเด็จพระพนรัตน์ วัดป่าแก้ว ได้ถวายให้ สมเด็จพระนเรศวรมหาราชสวดเป็นประจำทั้งยามปกติและยามศึกสงคราม จึงปรากฏว่าสมเด็จพระนเรศวรทรงมีชัยในการรบเหนือกองทัพพม่า รวมถึงชัยชนะครั้งยิ่งใหญ่ด้วยการกระทำยุทธหัตถีมีชัยชนะเหนือพระมหาอุปราชา ณ ดอนเจดีย์ ท่ามกลางวงล้อมของข้าศึก เพียงลำพังสองพระองค์กับพระอนุชาธิราชเจ้า แม้ข้าศึกจะยิงปืนไฟราวกับห่าฝนเข้าใส่พระองค์ ในตอนที่เข้ากัน พระศพของพระมหาอุปราชาออกไป แต่ก็มีได้ต้องพระองค์ ด้วยเดชแห่งพาหุฆมहाการุณโกที่ทรงเจริญอยู่เป็นประจำ

มิใช่แต่เฉพาะสมเด็จพระนเรศวรมหาราชเท่านั้น ที่ประสบกับความมหัศจรรย์ ของบทพาหุฆมहाการุณโก แม้สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชก็ทรงประสบด้วยเช่นกัน โดยมีในบันทึกโบราณไว้ว่า เมื่อสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ตีเมืองจันทบุรีได้แล้ว ทรงเห็นว่าสงครามกู่ชาติต่อจากนี้ไป จะต้องหนักหนาและยืดยาว จึงทรงโปรดให้สร้างพระยอดธงแบบศรีอยุธยาขึ้นแล้วนิมนต์พระเถระทั้งหลายมาสวดบทพาหุฆมहाการุณโกบรรจุไว้ในองค์พระ และพระองค์ได้ทรงเจริญรอยตามสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ด้วยการเจริญบทพาหุฆมहाการุณโก และบันดาลให้พระองค์ท่านทรงกู่ชาติได้สำเร็จ

ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา หลวงพ่อจรัญจึงสอนการสวดบทพาหุฆมहाการุณโกให้แก่ญาติโยม อันเป็นบทเบื้องต้นที่พึงเจริญ เพราะบทสวดมนต์นี้เป็นบทสรรเสริญชัยชนะอันสูงสุดของพระพุทธเจ้า ต่อพญาวสวัตติมาร ต่ออาฬวกยักษ์ ต่อช้างนาฬาคีรี ต่อองคุลิมาล ต่อนางจิรจุมาณวิกา ต่อสัจจนิครนถ์ ต่อพญานันโทปนันทนาคราช และต่อท่านท้าวพกาพรหม เป็นชัยชนะที่พระพุทธองค์ทรงได้มาด้วยอิทธิปาฏิหาริย์ และด้วยอำนาจแห่งบารมีธรรมโดยแท้ ผู้ที่ได้สวดเป็นประจำทุกวัน จะมีชัยชนะ มีความเจริญรุ่งเรืองตลอดกาลนาน มีสติระลึกได้ จะตายก็ไปสู่สุคติภูมิ นอกจากจะคุ้มตนเองแล้ว ยังมีอานิสงส์คุ้มครองครอบครัว ได้สวดกันทั่วประเทศจะทำให้ประเทศมีแต่ความเจริญรุ่งเรือง คนพาลผู้มีสันดาลหยาบจะแพ้ยัย หลวงพ่อจรัญยังได้แนะนำเพิ่มเติมว่า สำหรับผู้ที่ประสงค์จะเจริญบทชินบัญชรของเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ โต พรหมรังสีนั้น การสวดมนต์ ให้สวดบทพาหุฆมहाการุณโกก่อน แล้วให้เจริญบทชินบัญชร ซึ่งเป็นบทสวดบูชาพระอรหันต์ทั้งหลาย ต่อจากบทพาหุฯ เพื่อเป็นมงคลแห่งชีวิต

๓.๓ อนุสาสนีเทศนาของพระธรรมสิงหบุราจารย์

พระธรรมสิงหบุราจารย์ได้แสดงพระธรรมเทศนาแก่ผู้คนทั่วไปที่สนใจเรียนรู้อย่างส่งเสริมเพิ่มพูนสติปัญญา เกิดความรู้ความเข้าใจ ในจุดมุ่งหมายของพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้อง เพื่อนำไปประพฤติปฏิบัติ โดยในคำสอนหลักของหลวงพ่ोजรัญนั้นจะแสดงถึงเนื้อหาดังต่อไปนี้

(๑) สอนเรื่องธรรมะ คือ เรื่องที่เป็นธรรมชาติของมนุษย์ ให้เข้าใจธรรมชาติ เปรียบได้กับคนที่เจริญวัย จากปฐมวัย มัชฌิมวัย สุปัจฉิมวัย ถึงหน้าที่รับผิดชอบในตัวเอง อันมี ศีล สมาธิ ปัญญาเป็นที่ตั้ง รวมถึงแนวทางและประโยชน์ที่ได้รับจากการเจริญกรรมฐาน

(๒) สอนให้มีเหตุมีผล ให้เห็นถึงคุณค่าของการที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ อันชีวิตเป็นสิ่งมีค่า เวลาที่มีอยู่มีประโยชน์ ให้มีสัมมาคารวะ รู้จักเด็ก รู้จักผู้ใหญ่ ไม่เห็นแก่พวกพ้อง ไม่เป็นคนไร้สาระ

(๓) สอนให้เข้าใจกฎแห่งกรรม เข้าใจเรื่องบาป บุญ คุณ โทษ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

(๔) สอนให้ผิใจ ไม่ทำอะไรตามใจตัวเอง คือ มีความอดทน อันเป็นธรรมข้อสำคัญ ความอดทนเป็นคุณสมบัติของนักสู้ ความรู้เป็นสมบัติของนักปราชญ์ ความสามารถเป็นสมบัติของนักประกอบกิจ และคุณสมบัติทั้งหมดนี้เป็นคุณสมบัติของผู้ดี

ธรรมเหล่านี้ประกอบกันเข้า ก่อให้เกิดความศรัทธาอันเป็นปฐมเหตุ ให้เกิดความพร้อมแห่งอินทรีย์ ๕ ต่อไป

ศรัทธา แปลว่า ทรงไว้พร้อม หรือความเชื่อ คือ มีความเชื่อมั่นในประโยชน์จากสิ่งทีกระทำอยู่ เมื่อมีความเชื่อมั่นในคุณค่าของงานนั้น งานที่กำลังทำจะมีความก้าวหน้า และพัฒนาจนประสบผลสำเร็จสูงสุด เมื่อได้ฟังสัทธรรมจากสัตบุรุษเนื่อง ๆ ตามคำสอนในพุทธศาสนา พุทธบริษัทพึงมีศรัทธา ๔ อย่าง คือ

(๑) ตถาคตโพธิสัทธา เชื่อในพระปัญญาตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า คือ เชื่อว่าพระพุทธเจ้า ตรัสรู้จริง เป็นผู้ประกอบด้วยพระปัญญาธิคุณ พระวิสุทธิคุณ และพระมหากรุณาธิคุณ ทรงตรัสธรรมบัญญัติวินัยไว้ด้วยดี ทรงเป็นผู้นำทางที่แสดงให้เห็นว่า หากฝึกตนด้วยดี ก็สามารถเข้าถึงภูมิธรรมสูงสุด บริสุทธิหลุดพ้นได้

(๒) กัมมสัทธา เชื่อเรื่องกรรม คือ เชื่อว่ากรรมมีอยู่จริง เชื่อว่าการทำโดยมีเจตนา ย่อมเป็นกรรม ความชั่วหรือความดีที่กระทำแล้วย่อมมีผล และเชื่อว่าสิ่งที่ปรารถนา สำเร็จได้โดยการกระทำเหตุที่ถูกต้อง มิใช่โดยการอ้อนวอน

(๓) วิปากสัทธา เชื่อเรื่องผลของกรรม คือ เชื่อว่ากรรมที่บุคคลทำ ไม่ว่าดีหรือชั่ว ย่อมให้ผลเสมอ ผลทุกอย่างย่อมมาจากเหตุ ไม่มีผู้สร้างผู้ดลบันดาล

(๔) กัมมัฏสสกาตาสัทธา เชื่อว่าสัตว์มีกรรมเป็นของตน คือ เชื่อว่าแต่ละคน จะต้องรับผิดชอบเสวยวิบากกรรม ผลที่เราได้รับเป็นผลแห่งการกระทำของเราเอง^{๓๙} ซึ่งอาจจะเป็นกรรมที่ทำในปัจจุบันชาติ หรืออดีตชาติ

จะเห็นได้ว่าความเชื่อหรือศรัทธา ๔ ข้อเป็นความเชื่อในเรื่องเกี่ยวกับกรรม ๓ ข้อ ฉะนั้น กฎแห่งกรรม จึงเป็นคำสอนที่สำคัญ ในพระพุทธศาสนา ผู้เป็นชาวพุทธทุกคนจึงควรพยายามศึกษาและทำความเข้าใจ เรื่องกฎแห่งกรรม คนที่เชื่อในเรื่องกรรม ย่อมสามารถอดทนต่อความทุกข์ยาก ลำบาก ความผิดหวัง ความขมขื่น และเคราะห์ร้ายที่เกิดกับตนได้ เพราะถือว่าเป็นกรรมที่ทำมาแต่อดีต ไม่ตีโพยตีพายไปว่าโลกนี้ไม่มีความยุติธรรม คนที่เชื่อในเรื่องกรรมจะยึดมั่นอยู่ในการทำความดีต่อไป จะเป็นผู้สามารถให้อภัยแก่ผู้อื่น และจะเป็นผู้มีหิริโอตตัปปะ คนที่ประกอบกรรมทำดีทั้งทางกาย วาจา และใจ

พระธรรมสิงหบุราจารย์ได้เจริญรอยตามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยได้แสดงธรรมเทศนาในเรื่องวิปัสสนากรรมฐานตามแนวสติปัฏฐาน ๔ และเรื่องกฎแห่งกรรม แก่พุทธศาสนิกชนผู้ชวนชวยต้องการหลุดพ้นจากทุกข์ในยุคปัจจุบันตามสถานการณ์

กรรมให้ผลไม่เหมือนกัน ให้ผลทันเวลา และให้ผลระยะยาวต่อไป ฉะนั้นทุกคนจึงมีโอกาสสร้างกรรมไม่เหมือนกัน ความดีที่ทำไว้ครั้งนั้นยังไม่ส่งผล ความชั่วหนักกว่ามาให้ผลก่อน ส่วนความดีนั้นเขาก็จะให้ผลในภายหลัง คนที่เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม ย่อมสามารถอดทน ยอมรับความทุกข์ยากลำบาก ความผิดหวัง ขมขื่น และเคราะห์ที่เกิดแก่ตนได้ ไม่ตีโพยตีพายว่า โลกไม่มีความยุติธรรม การทำดีย่อมต้องได้รับผลดีแน่นอน และการทำชั่วจะได้รับผลชั่วอย่างหนีไม่พ้น กรรมบางอย่างอาจให้ผลในชาตินี้ บางอย่างอาจให้ผลในชาติหน้า หรือชาติต่อ ๆ ไป

หลักธรรมคำสอนเกี่ยวกับกรรมที่พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้แสดงและเผยแผ่ไว้ มีเนื้อหาใจความสำคัญดังนี้

๓.๓.๑ กรรมและความหมายของกรรม

๓.๓.๒ กฎแห่งกรรม

๓.๓.๓ การให้ผลของกรรม

๓.๓.๔ กฎแห่งกรรมกับการละเมิดศีล

๓.๓.๕ การแก้กรรม

๓.๓.๑ กรรมและความหมายของกรรม

^{๓๙} อภ.วิ. (ไทย) ๓๕/๘๒๒/๔๔๓.

ในเรื่องความหมายของกรรม พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมโ) ได้กล่าวว่าคนส่วนมากเข้าใจว่า กรรม คือ การกระทำ^{๒๐} กรรมที่แท้จะต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ ๒ ประการ คือ ผู้ทำมีเจตนา และการกระทำนั้น จะต้องให้ผลเป็นบุญหรือบาป^{๒๑}

สำหรับหลักเกณฑ์ข้อแรก ที่ว่าผู้ทำมีเจตนา พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมโ) ได้ยกพุทธพจน์ว่า เจตนาหัง ภิกขเว กัมมัง วทามิ ภิกษุทั้งหลาย เรากล่าวว่าเจตนาเป็นกรรม^{๒๒} ได้แก่ ความตั้งใจหรือความรู้ ซึ่งแบ่งออกเป็น ๓ อย่าง คือ

- (๑) บุรพเจตนา เจตนาก่อนทำ
- (๒) มุญจนเจตนา เจตนาในเวลาทำ
- (๓) อปรปรเจตนา เจตนาเมื่อได้ทำไปแล้ว

การกระทำโดยที่มีเจตนาเกิดขึ้นในตอนใดตอนหนึ่ง ถือว่าเป็นกรรมทั้งสิ้น ส่วนการกระทำที่ไม่มีเจตนา คือ ใจไม่ได้สั่งให้ทำ ไม่จัดว่าเป็นกรรม เช่นคนเจ็บที่ใช้สูง เกิดเพื่อคลั่ง แม้จะพูด คำหยาบออกมา เอามือหรือเท้า ไปถูกใครเข้าก็ไม่เป็นกรรม ในทางวินัย ก็ยกเว้นให้พระที่วิกลจริต ซึ่งล่วงเกินสิกขาวินัยไม่ต้องอาบัติ ทั้งนี้หลักเกณฑ์ที่ว่า ถ้าผู้ทำไม่มีเจตนากระทำแล้วการกระทำนั้น ก็ไม่เป็นกรรม

ส่วนหลักเกณฑ์ของที่ ๒ ที่ว่าการกระทำนั้น จะต้องให้ผลเป็นบุญหรือเป็นบาป ก็เพื่อแยกการกระทำของพระอรหันต์ออกจากการกระทำของปุถุชน เนื่องจากพระอรหันต์เป็นผู้หลุดพ้นจากกิเลสอาสวะ ไม่มีความยึดถือในตัวตน การกระทำเรียกว่า อภัยากฤต ไม่นับว่าเป็นกรรมดี หรือกรรมชั่ว บุญและบาปก็ไม่มี การกระทำของพระอรหันต์จึงไม่เรียกว่ากรรม แต่ เรียกว่า กิริยา ส่วนปุถุชน ยังมีความยึดมั่นในตัวตนอยู่ จะทำอะไรก็ยังยึดว่าตนเป็นผู้กระทำ การกระทำของปุถุชนจึงเป็นกรรม ย่อมจะก่อให้เกิดวิบากหรือผลเสมอ กรรมดีก็ก่อให้เกิดบุญ ส่วนกรรมชั่วก็ก่อให้เกิดบาป ความจริงคำว่ากรรม เป็นคำกลาง ๆ หมายถึงการกระทำตามที่กล่าวมาแล้ว จะมุ่งไปในทางดีก็ได้ทางชั่วก็ได้ ถ้าเป็นกรรมดี เรียกว่า กุศลกรรม แต่ถ้าเป็นกรรมชั่ว เรียกว่า อกุศลกรรม

๓.๓.๒ กฎแห่งกรรม

^{๒๐} หลวงพ่อจรัญ จิตฺตมโ, **กรรมฐานแก้กรรม ลำดับที่ ๑ พิมพ์ครั้งที่ ๓**, (นนทบุรี: สำนักพิมพ์ธารบัวแก้ว, ๒๕๔๑), หน้า ๑๕.

^{๒๑} พระราชสุทธินามมงคล (จรัญ จิตฺตมโ), **กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๑๕**, (กรุงเทพมหานคร : หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๔๔), หน้า ๒๘๘.

^{๒๒} เรื่องเดียวกัน **เล่ม ๑๕** หน้า ๒๘๕-๒๘๖, ดูใน อก.ฉก. (ไทย) ๒๒/๖๓/๕๗๗.

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า กฎแห่งกรรม ในความหมายที่เน้นความเข้าใจ ในเรื่องการปฏิบัติเป็นหลักดังนี้ โดยกล่าวว่า กฎ แปลว่า ดัน และ ผลัก กรรม แปลว่า การกระทำ โดยที่แต่ละราย แต่ละรูปไม่เหมือนกัน ทำดีก็ดันไปทางดี ทำชั่วก็ดันไปทางชั่ว กฎ ตัวนี้คือ กฎแห่งธรรมชาติ กฎ แปลว่า กดลงไปและดันขึ้นมา ถ้าหากเรามี คุณธรรมได้อบรมมาดีแล้ว มันจะดันและผลักไปในทางดีให้มีปัญญา ถ้าการกระทำของเราไม่สม ส่วนควรกันไม่สมเนื้อสน้ำ เพราะจิตใจที่อบรมมาไม่ดี มันจะดันไปในทางที่ไม่ดีและกดให้จมลง ให้ต่ำลงไปโผล่ไม่ขึ้น^{๒๓} โดยที่การให้คำจำกัดความในที่นี้ ของ พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) อาจให้ความหมายที่ไม่เหมือนกับนักวิชาการท่านอื่นที่ให้คำจำกัดความ ทั้งนี้เพราะเป็นการให้ความหมายที่เป็นการเน้นในแง่การปฏิบัติ โดยยึดหลัก ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เพื่อให้คนมีความ เข้าใจกฎแห่งกรรมในแง่การปฏิบัติมากยิ่งขึ้น

ในเรื่องกฎแห่งกรรม พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้กล่าวถึง อันตรายที่ เกิดแก่สัตว์โลก ๕ อย่าง ที่เกี่ยวข้องกับ กฎแห่งกรรม คือ

- (๑) กิเลสอันตราย อันตรายที่เกิดจากกิเลส
- (๒) กัมมันตราย อันตรายที่เกิดจากความชั่วที่กระทำในปัจจุบัน
- (๓) วิปสกันตราย อันตรายที่เกิดจากวิบาก คือ ผลของกรรมที่กระทำในอดีต
- (๔) ทิฏฐันตราย อันตรายที่เกิดจากทิฏฐิที่ผิด
- (๕) อริยุปวัณตราย อันตรายที่เกิดจากการจาบจ้วงพระอริยเจ้า จ้วงจาบบิดามารดา^{๒๔}

๓.๓.๓ การให้ผลของกรรม

ในเรื่องของการให้ผลของกรรม พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) กล่าวว่า เพราะ ความไม่เข้าใจในเรื่องกฎแห่งกรรม ทำให้คนคิดว่า ทำดีไม่ได้ดี ทำชั่วไม่ได้ชั่ว เพราะมีคน บางคนที่ทำกรรมชั่ว แต่กลับปรากฏว่าเป็นคนร่ำรวย มีอำนาจวาสนา มีคนเคารพยกย่อง ส่วนคน บางคนทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ขยันขันแข็ง กลับยากจน มีชีวิตอยู่ด้วยความยากลำบาก หรือคนบางคนไม่ค่อยทำงานอะไร คอยประจบสอพลอและรับใช้เจ้านาย กลับได้ดี ได้เลื่อน เงินเดือนและตำแหน่ง ส่วนคนบางคนนั้นตั้งใจทำงานแต่ไม่ประจบเจ้านาย ไม่คอยรับใช้คุณหญิง คุณนายของเจ้านาย กลับไม่ได้ดี จึงทำให้คนคิดไปว่า กฎแห่งกรรมจะไม่จริง หากไม่พิจารณาให้ ถ่องแท้ อาจทำให้เข้าใจไปว่า คำสั่งสอนที่ว่า กลยาณการี กลยาณํ ปาปการี จ ปาปํ ทำดีได้ดี ทำ

^{๒๓} พระราชสุทธินิพนธ์มณฑล (จรัญ จิตฺตมฺโม), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๓, (กรุงเทพมหานคร:หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๓๒), หน้า ๒๑๓.

^{๒๔} เรื่องเดียวกัน เล่ม ๑๕ หน้า ๒๘๕.

ชั่วได้ชั่ว คงจะไม่เป็นความจริงเสียแล้ว การที่บางคนเห็นว่าทำดีไม่ได้ดี หรือทำชั่วไม่ได้ชั่วนั้น ก็เนื่องมาจากความไม่เข้าใจ ๒ ประการ

(๑) ไม่เข้าใจในเรื่องการให้ผลของกรรม

(๒) ไม่เข้าใจในความหมายของคำว่า ได้ดีและได้ชั่ว

การให้ผลของกรรม^{๒๕} มี ๒ ชั้น คือ การให้ผลของกรรมชั้นธรรมดา อย่างหนึ่ง และการให้ผลของกรรมในชั้นศีลธรรม อีกอย่างหนึ่ง

การให้ผลของกรรมชั้นธรรมดา เป็นการให้ผลโดยไม่คำนึงถึงว่า ถูกหลักความชอบธรรมหรือไม่ เช่น นาย ก โกงเงินหลวง หรือขโมยทรัพย์มา นาย ก ก็จะได้เงินนั้นมา และถ้านาย ก ใช้เงินซื้อบ้าน นาย ก ก็จะได้อยู่บ้านนั้น นี่เป็นการให้ผลของกรรมชั้นธรรมดา แต่การให้ผลของกรรมหาได้หยุดอยู่เพียงเท่านั้นไม่ กรรมที่ทำลงไปยังจะให้ผลในชั้นศีลธรรมอีก คือ ถ้าทำดีจะต้องได้รับผลดีแน่นอน ทำชั่วก็ต้องได้รับผลชั่วอย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้น กรรมบางอย่างอาจจะให้ผลในชาตินี้ เรียกว่า ภูมิธรรมเวทนิยกรรม กรรมบางอย่างอาจจะให้ผลในชาติหน้า เรียกว่า อุปัชฌายะเวทนิยกรรม หรือว่ากรรมบางอย่างอาจจะให้ผลในชาติต่อ ๆ ไป ที่เรียกว่า อปรapr เวทนิยกรรม การให้ผลของกรรม เปรียบเสมือนการปลูกพืชหรือต้นไม้ ซึ่งไม่ใช่พรวนเมล็ดลงไปในดิน พืชหรือต้นไม้จะขึ้นและให้ผลทันที พืชบางอย่างก็ให้ผลเร็ว พืชบางอย่างก็ให้ผลช้าเป็นปี ๆ เช่น ข้าว เพียง ๔-๕ เดือนก็ให้ผล แต่มะพร้าวหรือทุเรียนกว่าจะให้ผลก็ใช้เวลาถึง ๕ ปี

การที่คนทำความชั่วยังได้ดีมีสุขอยู่ จึงเป็นเพราะกรรมชั่วที่ยังไม่ให้ผล กรรมดีที่เขาเคยทำยังเป็น อุปัตถัมภกกรรม คอยสนับสนุนอยู่ เมื่อใดที่กรรมดีอ่อนกำลังลง กรรมชั่วที่ทำนั้นก็จะเป็น อุปฆาตกรรม ทำให้ผู้นั้นต้องเปลี่ยนสภาพไปอย่างพลิกหน้ามือเป็นหลังมือ เช่น เศรษฐีอาจจะต้องเป็นยาจก เคยเป็นผู้ยิ่งใหญ่มีอำนาจวาสนา อาจจะถูกฟ้องร้องต้องโทษจำคุก หรือต้องเที่ยวหลบหนีเร่ร่อน ไม่มีแผ่นดินจะอยู่ พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมโ) กล่าวถึง บุคคลที่ไม่เชื่อในเรื่องของกรรมว่า บุคคลเหล่านี้มักจะมองเห็นผลของกรรมชั้นธรรมดา เป็นผู้มีสายตามืดมัว มองไม่เห็นการให้ผลของกรรมชั้นศีลธรรม บุคคลเหล่านี้มักจะเป็นคนไม่เชื่อในเรื่องตายแล้วเกิด คิดว่าคนเราเกิดมาเพียงชาติเดียวก็สิ้นสุดลง คนพวกนี้เมื่อทำความชั่วและความชั่วยังไม่ให้ผล ก็คิดว่าตนเป็นคนฉลาด ดูถูกพวกที่เชื่อเรื่องกรรม ว่าเป็นคนโง่ ง่าย คนเหล่านี้เหมือนคนที่กินขนม เจียวยาพิษ トラบไตที่ยาพิษยังไม่ให้ผลก็คิดว่า ขนมนั้นเอร็ดอร่อย ดังพุทธภาษิตที่ว่า

มธฺว มณฺญตี พาโล ยาว ปาปํ น ปจฺจติ

ยทา จ ปจฺจติ ปาปํ อถ ทุกฺขํ นิคฺคจฺติ^{๒๖}

^{๒๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๙๔.

ตลอดเวลาที่บาปยังไม่ให้ผล คนพาลย่อมสำคัญบาปจนน้ำผึ้ง
แต่เมื่อใดบาปให้ผล เมื่อนั้นคนพาลย่อมประสบทุกข์^{๒๖}

การให้ผลของกรรม อาจแบ่งเป็นการให้ผลทางจิตใจ และการให้ผลทางวัตถุ การให้ผลทางจิตใจเป็นเรื่องเกี่ยวกับผู้ทำโดยเฉพาะ ไม่เกี่ยวข้องกับคนอื่น เมื่อทำไปแล้วก็ได้รับผลทันที คือเมื่อทำกรรมดีก็จะได้รับเป็นความสุขความปิติ แต่ถ้าทำกรรมชั่วก็จะทำให้จิตใจเศร้าหมองเป็นทุกข์ ส่วนการให้ผลทางวัตถุ เป็นเรื่องเกี่ยวเนื่องกับผู้อื่น จะทำให้ได้ดียากมาก คนทำดีจะให้ได้ดีทางวัตถุต้องประกอบด้วยหลัก ๔ ประการ คือ

- (๑) คติสมบัติ ทำดีให้ถูกสถานที่
- (๒) อุปีสมบัติ ทำดีให้ถูกตัวบุคคล
- (๓) กาลสมบัติ ทำดีให้ถูกเวลา
- (๔) ปโยคสมบัติ ทำดีให้ติดต่อกันไป

การที่คนเราทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต แต่เจ้านายของเราเป็นคนคอร์รัปชัน การทำความดีของเราจะไม่เป็นที่ชื่นชมของเจ้านายของเรา การทำความดีกับคนเหล่านี้ก็ไม่ผิดอะไรกับเอาเมล็ดพืชลงไปบนหินหรือพื้นดินแห้งแล้ง ฉะนั้น การทำความดีเราควรจะหวังผลในทางจิตใจมากกว่าวัตถุ บางคนอาจจะทำความดีจริง แต่อาจจะทำไม่ถึงดี คือ ทำดีเพียงเล็กน้อยแล้วก็หวังผลแห่งความดีนั้นเมื่อไม่ได้รับผลตอบแทนก็หมดกำลังใจ แล้วก็บอกว่าทำดีไม่เห็นได้ดี คนพวกนี้เหมือนคนปลูกพืชรดน้ำพรุนดินนิดหน่อย ก็หวังที่จะให้พืชได้ผล^{๒๗}

ความหมายของคำว่าได้ดี และได้ชั่ว ในทางโลกและทางธรรม มีความหมายแตกต่างกัน ในทางโลกนั้น มักจะมองเห็นการได้ดีและได้ชั่วเป็นเรื่องทางวัตถุ เมื่อกล่าวว่าคนนั้นได้ดี ก็มักจะหมายถึงว่าผู้นั้นได้ลาภยศ เช่น ได้ทรัพย์สินสมบัติ ได้อำนาจวาสนา หรือได้ตำแหน่งหน้าที่ การงานดีขึ้น เมื่อไม่ได้สิ่งเหล่านี้ ก็เข้าใจว่าไม่ได้ดี ในทางธรรม การได้ดีหรือได้ชั่ว เป็นเรื่องของจิตใจ การได้ดี หมายถึง การทำให้จิตใจดีขึ้น ทำให้ธาตุแห่งความดีในตัวของเรามีมากขึ้น ทำให้จิตใจเราสะอาดสว่าง สงบยิ่งขึ้น ส่วนการได้ชั่วหมายถึง การทำให้จิตใจมีดมัวยิ่งขึ้น เพราะฉะนั้น คำว่า“ได้ดี” จึงหมายถึงความดี และคำว่า “ได้ชั่ว” จึงหมายถึง ความชั่ว เมื่อทำกรรมดี เช่น ทำบุญตักบาตร ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อื่น ก็จะทำให้จิตใจดีขึ้น มีความปิติ และความสุขในกรรมดีที่ตนทำ ในเมื่อ

^{๒๖} พุ.ธ. (บาลี) ๒๕/๑๕/๒๔.

^{๒๗} พุ.ธ. (ไทย) ๒๕/๖๙/๔๘.

^{๒๘} พระราชสุทธินิพนธ์มงคล (เจริญ จิตฺตมโน), กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๑๕, (กรุงเทพมหานคร: หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๓๙), หน้า ๒๙๖-๒๙๗.

กรรมที่เป็นกุศลกรรมจริง ๆ คือ ทำด้วยจิตใจที่เป็นกุศล ทำด้วยความบริสุทธิ์ใจ ไม่ใช่ด้วยความโลภ หรือด้วยอกุศลเจตนา หรือหวังผลตอบแทน

๓.๓.๔ กฎแห่งกรรมกับการละเมิดศีล^{๒๙}

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมโ) ได้โยงเรื่องของกฎแห่งกรรมกับการละเมิดศีล ๕ ซึ่งเป็นคุณสมบัติพื้นฐานของมนุษย์ และการปฏิบัติกรรมฐานเพื่อขจัดวิบากกรรมที่เกิดขึ้นไว้ดังนี้

๑) **ปาณาติบาต** ถ้ามีวิบากกรรมการละเมิดศีลข้อนี้มา ๖๐% หากไม่แก้ มีโอกาสที่จะเป็นอัมพาต ประสบอุบัติเหตุ พิกการ โดนฆ่าตัด ๖๐% ถ้าทำปาณาติบาต^{๓๐} ๑๒ ฆ่าสัตว์มา ๖๐% จะรู้ด้วยใจ รู้วันตายว่าจะต้องตายอย่างไร เช่น รถชนตาย โดนยิงตาย เป็นต้น จากการใช้กรรมฐาน “เห็นหนอ” ทำให้ทราบว่าคนนี้ทำปาณาติบาตมา และรู้กฎแห่งกรรม ได้ว่า คนนี้จะต้องเป็นอัมพาตคนนี้ต้องไปประสบอุบัติเหตุโดนรถชนตาย บอกได้ชัดเจน มีประโยชน์มากสำหรับผู้ที่ได้

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมโ) กล่าวว่า

ถ้าเราเจริญกรรมฐาน เราจะรู้กฎแห่งกรรมได้ ตอนมีเวทนา คนไหนอดทนต่อเวทนาได้ หากกำหนดผ่านเวทนาได้ เราจะรู้ได้ว่าทุกข์ทรมานที่ผ่านนั้น ไปทำกรรมอะไรไว้ มีกรรมอะไรมาแทรกซ้อน จากตัวอย่างมากมายที่มีมาพบว่า หากปาณาติบาต เมื่อชาติก่อนติดมาหากยังไม่ยอมเปลี่ยนเสียในขณะนี้ คนนั้นจะต้องรับสนองผลงานในโอกาสหน้า วิธีผ่อนหนักเป็นเบา คือ ให้รีบบำเพ็ญกุศลด้วยการปฏิบัติกรรมฐาน

๒) **อทินนาทาน** ถ้ามีวิบากกรรม เกี่ยวกับการละเมิดศีลข้อนี้มา ๖๐% ครั้งอดีตที่ผ่านมาหรือกระทำแล้วในปัจจุบัน ทั้งเป็นอดีตที่เมื่อเป็นเด็กอยู่ก็ทำตาม ทำให้มีโอกาสที่จะรับผล คือ หนึ่ง ถูกโจรปล้น ถูกจี้ ของหาย ถูกไฟไหม้บ้าน การเบียดเบียนทรัพย์เขามา แล้วก็ไปเบียดเบียนสัตว์ด้วย เป็นคนมักได้มั่งง่าย ลักขโมยเงิน ขโมยทอง โจรกรรมเล็ก ๆ น้อย สะสมหน่วยกิตของนิสสัยไม่ดี เคยชินในการลักขโมย ไปเบียดเบียนทรัพย์ เหมือนเศรษฐีมีเงินแล้วไปบ้านไหน ก็ต้องหยิบอะไรติดมา คือ นิสัย มีเงินแล้วยังต้องไปลักขโมยของเขา ไปเบียดเบียนเขา เบียดเบียนคนจน ทำนองนี้เป็นต้น กฎแห่งกรรมจะบ่งบอกออกมา เป็นดุจเครื่องคอมพิวเตอร์ว่า คนนี้ได้เงินได้ทองมาแล้วต้องถูกโจรกรรม ต้องถูกคนลักขโมย ตีชิงวิ่งราว มิฉะนั้นไฟจะไหม้บ้าน ดังที่ท่านได้เคยทายไว้ว่า หากไม่เคยถูกโจรกรรมเลย ระวังอย่างเดียว คือ ไฟไหม้บ้าน จนหมดทรัพย์ เมื่อสอบถามก็พบว่า

^{๒๙} เรื่องเดียวกัน เล่ม ๑๐ หน้า ๒๗๗.

^{๓๐} เรื่องเดียวกัน เล่ม ๓ หน้า ๒๑๙.

จริงตามนั้น พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมโ) กล่าวว่าหากเราปฏิบัติ ทำให้มันจริง จะเห็นจริง ทำไม่จริง จะเห็นจริงได้อย่างไร ต้องเห็นจากตัวเราออกมาข้างนอก หากเรารู้ตัวว่าเรามีเวรมีกรรมประการใด ก็ให้ใช้หนี้โดยไม่ปฏิเสธทุกข้อหา จิตโอหสิกรรมได้ ยินดีรับเวรรับกรรมได้ โดยไม่มีปัญหาใด ๆ

๓) **กาเมสุมิฉณาจาร** ถ้ามีวิบากกรรม เกี่ยวกับการละเมิดศีลข้อนี้มา ๖๐% หากมีสามี ๆ จะไปเป็นของคนอื่นเขาหมด มีภรรยาก็มีชู้ ในเรื่องกฎแห่งกรรม พบว่าคู่มีชู้กันมาก จากการผิดศีลข้อนี้ พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมโ) กล่าวว่า เมื่อนั่งเจริญกุศลภาวนา จะมีตัวรู้ บอกว่าอดีตชาติ ไปเป็นชู้กับ สามีเขา หรือภรรยาเขา มีข้อคิดหลายอย่าง เมื่อมาในชาตินี้ จึงต้องพบความลำบาก ในครอบครัวหาความสุขไม่ได้ บุคคลที่มีสามี ๆ ประพัตินอกใจ หากมีภรรยา ๆ ก็มีชู้ และครอบครัวแตกแยก ทะเลาะวิวาท ไม่ใช่คู่สร้างคู่สม กลายเป็นคู่วิวาทกัน และจะต้องหย่าร้างกันไป ถึงจะมีลูกด้วยกันแล้ว จะต้องแยกกันไปตามกาลเวลา ผู้ชายบางท่านไปชมเหล่รังแก ชื่นใจผู้หญิง ทำให้เขาซ้าอกซ้าใจในหลายชาติที่ผ่านมา เมื่อเกิดมาในชาตินี้ต้องเกิดมาเป็นผู้หญิงโสเภณี ก่อนจะเสียชีวิต บางรายประสบกับเวทนามีหนอนมากัดกินร่างกาย ซึ่งเป็นเรื่องจริงที่พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมโ) ได้ประสบและได้จดบันทึกไว้

๔) **มฺสาวาท** ถ้ามีวิบากกรรม เกี่ยวกับการละเมิดศีลข้อนี้ โดยหลอกลวงโลภหวังเอาลาภเขา มา ๖๐% จะส่งผลให้โดนโกง โดนหลอกตลอดไป ในโลกใหม่ ปัจจุบันโดนหลอก โดนโกง ไม่ใช่หนี้ ทั้งนี้เพราะพูดเท็จ พูดไม่มีความจริง พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมโ) กล่าวว่าผลจากการหลอกลวง หวังเอาลาภเขา พูดเท็จ พูดส่อเสียด พูดคำหยาบ เพ้อเจ้อ ติดมาในชาตินี้ ไม่ช้าต้องได้รับผลกระทบ คือ โดนเขาหลอกเอาเงินไป โดนหลอกเอาสิ่งของไป ซึ่งผู้ที่มาหลอก ส่วนใหญ่มักจะเป็นผู้ใกล้ชิด ญาติมิตรหรือเพื่อนฝูง ที่เขามาเกิด เพื่อสนองงานในกฎแห่งกรรม เพื่อมาหลอกเอาของเราไป และเราไม่ต้องติดตามของนั้น เพราะเราอาจเคยไปหลอกเขามาก่อน

๕) **สุราเมรัย** ถ้ามีวิบากกรรม เกี่ยวกับการละเมิดศีลข้อนี้มา ๖๐% จะส่งผลให้เป็นโรคประสาท หากไปเกิดที่ไหน จะเป็นโรคประสาท ๗ ชั่วโมงพบุรุษ ส่งผลให้มีเวรกรรมนี้ไปถึงลูกหลาน และเป็นคนที่บ้าวิกลจริตนั้น เป็นกรรมมาจากการดื่มสุราเมรัย เครื่องดองของเมา พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมโ) กล่าวว่าถ้าเรานั่งภาวนาเราจะรู้ตัวเองว่า อดีตชาติเราเสพยาเมา หรือ ไม่ ถ้าเคยทำมา ๖๐% คน ๆ นั้น จะไม่ต้องเรียนอะไรเลย เพราะเรียนไม่ไหว และเป็นโรคปัญญาอ่อน ไปเรียนอะไรก็ไม่จบ ดังนั้นจึงต้องแก้กรรมนี้เสีย เป็นชาวพุทธไม่ควรดื่มสุรา หากใครนำสุราไปทำบำเพ็ญกุศลในวัด ลูกหลานจะเป็นวิกลจริต วิบากอย่างต่ำ ส่งผลให้เป็นโรคประสาทเรียนหนังสือไม่จบ ซึ่งการดื่มสุรายาเมานี้ ทำให้ชีวิตผู้นั้นเปลี่ยนแปลงทันที เพราะอกุศลกรรม

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้สอนเรื่อง การประพฤติปฏิบัติของคน โดยเน้นเรื่อง ทาน ศีล และ ภาวนา เป็นหลัก หากในอดีต เคยทำสิ่งใดที่ผิดพลาด เป็นอกุศลกรรมมา ก็ให้พยายาม ปรับปรุงแก้ไข สิ่งผิดพลาดนั้น โดยละ เลิก กระทำอกุศลกรรมดังกล่าวเสีย และหันมาปฏิบัติ อกุศลกรรมทดแทน โดยได้ให้คำแนะนำในเรื่องการปฏิบัติ ดังนี้ เราม่าบำเพ็ญทาน ศีล และภาวนา สวดมนต์เป็นนิจ อธิษฐานจิตเป็นประจำ อโหสิกรรมเสียก่อน และเราก็แผ่เมตตาให้สรรพสัตว์ทั้งหลาย ที่เราไปสร้างกรรมมาครั้งอดีต รู้บ้าง ไม่รู้บ้าง รู้เท่าทัน หรือไม่เท่าทันก็ตาม ถ้ารู้เท่าไม่ถึง การณ์เช่นนี้แล้ว ขอสรรพสัตว์ทั้งหลายจงอโหสิกรรมให้แก่ข้าพเจ้า มันก็จะน้อยลงไป^{๓๑}

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้ยกตัวอย่างเรื่องราวเกี่ยวกับวิบากกรรมของตัวท่าน ในเรื่องที่เคยไปหักคอนกมาเป็นจำนวนมากว่า ท่านรู้ตัวล่วงหน้า ๖ เดือน ว่าจะต้องตาย ก็ขออโหสิกรรมทุกวัน โดยอธิษฐานจิตว่า “พ่อนกเอ๊ยตอนที่ข้าพเจ้าเป็นเด็กรู้เท่าไม่ถึงการณ์อย่าเอาโทษเราเลย ขอให้โทษเราลดลงไป ให้อภัยโทษเถิด” ซึ่งเหมือนให้การกับศาล รับสภาพ ฉะนั้น ศาลจะเมตตา ที่ให้ความสะดวกในการพิจารณาของศาล คนผู้นั้นอาจจะรอดจากความตายได้ และท้ายสุดพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ก็ประสบอุบัติเหตุรถชนคอหักหมุนได้แต่ไม่มรณภาพ ผ่านจากหนักเป็นเบาได้ คือ ท่านมิได้ปฏิเสธทุกข้อหาด้วยกรรมฐาน ซึ่งเรื่องการแก้กรรมได้นี้ ท่านรู้ได้ด้วยตัวของท่านเอง

ในเรื่องของการให้ผลของกรรมนั้น พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ได้กล่าวว่า การเกิดเป็นมนุษย์แสนยาก ที่จะเกิดมาสมบูรณ์พร้อม ดังนั้นคนผู้นั้นจึงต้องมีปัญญา มีวิชชา มีความรู้ของมนุษย์ คือ มีคุณสมบัติมนุษย์ครบ คือ คุณธรรม มีศีล ๕ ครบ จึงจะมากเกิดเป็นมนุษย์ที่โสภณได้^{๓๒} ท่านได้กล่าวว่า “การแนะนำคนที่มาวัด ไม่ใช่มาเพื่อสอนบุญ บาป ทำบุญไปสวรรค์ ทำบาปไปนรกเท่านั้น ต้องสอนแนะนำถึงกรรมฐานแก้กรรมได้อย่างไร ใครเอาไปใช้ปฏิบัติเป็นประจำ จะแก้กรรมได้จริง”^{๓๓} โดยการนำเอาศีล ๕ มาพิจารณาในแต่ละข้อ ว่ามีครบไหม เพื่อจุดมุ่งหมายให้คนเกรงกลัวต่อบาป และเมื่อรู้สึกตัว คิดได้ รู้บุญ รู้บาป จะได้กลับใจสร้างแต่กรรมดี

๓.๓.๕ การแก้กรรม

^{๓๑} เรื่องเดียวกัน เล่ม ๓ หน้า ๒๒๒.

^{๓๒} เรื่องเดียวกัน เล่ม ๓ หน้า ๒๑๔.

^{๓๓} เรื่องเดียวกัน เล่ม ๓ หน้า ๒๑๕.

เมื่อผู้วิจัยศึกษา ในคำสอนเรื่องการแก้กรรม พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมโ) หมายถึง การแก้ปัญหกรรมที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าในกิจประจำวันของตนเอง^{๓๔} เป็นการช่วยลดปัญหา แก้ปัญหาวิบากกรรมที่เกิดขึ้นหรือที่กำลังเผชิญอยู่ในชีวิต โดยใช้การเจริญภาวนา หรือที่มักเรียกว่า กรรมฐานแก้กรรม โดยกล่าวว่า ตัวคนเรานี้มีประโยชน์มาก หากใช้ตัวไม่เป็น ไปใช้ในเรื่องไร้สาระ ไม่ใช่ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ถือว่าเกิดมาเสียชาติเกิด ทุกคนต้องตายอยู่แล้ว หากจะตายจากโลกไปก็จะต้องมีความดีติดตัวไปด้วย และทิ้งความดีไว้ในโลกมนุษย์ ถ้าใครทำกรรมฐานได้ลึกซึ้ง จะรู้เหตุผลของชีวิตได้อย่างดีที่สุด เป็นประโยชน์แก่ชีวิตประจำวัน แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าด้วยกรรมฐาน และสร้างความดีให้กับตัว คือ สร้าง ศีล สมาธิ ปัญญา ให้เกิดขึ้นแก่ตนเอง ผู้ที่มีสมาธิจะเป็นคนขยัน หมั่นเพียร และเป็นผู้มีปัญญา^{๓๕} พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมโ) เป็นแนวทางในการปฏิบัติ คือ อริยมรรคมี องค์ ๘^{๓๖} นอกจากนี้ พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมโ) กล่าวว่า

ทุกข์ที่เกิดขึ้นต้องยึด อริยสัจ ๔ เป็นข้อปฏิบัติ ทุกข์เกิดตรงไหน ต้องแก้ตรงนั้น เหตุมันเกิด ตรงไหน ต้องแก้ที่เหตุ อย่าไปแก้ปลายเหตุ ที่ผ่านมา คนมักไม่แก้ปัญหาที่ต้นเหตุ เพราะเห็นผลช้า คนส่วนใหญ่จึงชอบแก้ปัญหที่ปลายเหตุ เหมือนปลุกต้นไม้ต้นหนึ่ง ไม่เคยรดน้ำที่ราก เอาน้ำไป รดที่ยอด อยากให้มันออกดอกไว ๆ จะได้มีผลออกมาเร็ว ๆ ซึ่งมันผิด เราควรรดน้ำที่รากก่อน ให้รากมันดูดเข้าไปเลี้ยงยอดเลี้ยงใบ จึงจะเป็นการถูกต้อง^{๓๗}

การแก้ปัญหที่ถูกต่อนั้นต้องมีปัญญา และการเจริญปัญญาในตัวเองต้องอดทน ต้องฝึกฝน จิตนี้ฝึกได้ขยันก็ได้ ฝึกให้ทำงานก็ได้ ฝึกให้ขี้เกียจก็ได้ การเจริญภาวนาเพื่อให้เกิดปัญญา ตามแนวทางการสอนของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมโ) นี้ ท่านสอนเน้นเรื่อง การเจริญวิปัสสนากรรมฐาน ตามแนวสติปัฏฐาน ๔ และการสวดมนต์ภาวนาเพื่อให้เกิด สติปัญญา ขึ้นภายในตน เพื่อใช้ในการแก้ปัญหแก้กรรม

ผู้เจริญวิปัสสนา เมื่อเข้าใจในความเป็นไปของธรรมชาติแห่งสังสารวัฏฏ์ เข้าใจถึงสาเหตุแห่งทุกข์จะต้องมุ่งปฏิบัติให้ก้าวหน้าในวิปัสสนาญาณแต่ละระดับ โดยการพัฒนาอินทรีย์ให้แก่กล้าขึ้นไปเรื่อย ๆ เมื่อศรัทธาตั้งมั่นอย่างแก่กล้าแล้ว จะส่งผลหนุนเนื่องให้อินทรีย์อื่น ๆ ตั้ง

^{๓๔} เรื่องเดียวกัน เล่ม ๓ หน้า ๒๑๗.

^{๓๕} เรื่องเดียวกัน เล่ม ๓ หน้า ๒๑๓.

^{๓๖} พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมโ), **กรรมฐานแก้กรรม ๔**, (กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดีการพิมพ์, ๒๕๕๔), หน้า ๔๙.

^{๓๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๐.

มันและแก้กล้าขึ้นตามไปด้วย กล่าวคือ ศรัทธา ทำให้เกิดความเพียร (วิริยะ) ความเพียรช่วยให้สติมั่นคง เมื่อสติมั่นคงแล้ว กำหนดอารมณ์ใด จะได้สมาธิ เมื่อสมาธิดีแล้ว จะเกิดความเข้าใจมองเห็นถึงโทษของอวิชชา และค้นหา ที่เป็นสาเหตุแห่งการเวียนว่ายตายเกิด และมองเห็นคุณค่าของพระนิพพาน ซึ่งเป็นภาวะสงบสันติ ปราศจากความทรมานทรมายแห่งค้นหา ครั้นเมื่อรู้ชัด เข้าใจแจ่มแจ้งด้วยตนเองแล้ว จะเกิดศรัทธาที่เป็นศรัทธายิ่งกว่าศรัทธาสามัญ เรียกว่า สัทธินทรีย์^{๓๘} เหตุปัจจัยอันให้เกิดปัญญา (สัมมาทิฐิ) เริ่มต้นจากศรัทธา โดยอาศัยศรัทธาเป็นตัวส่งเสริมให้เกิดวิริยะ สติ สมาธิ น้อมเข้าสู่ปัจจัยภายใน คือ โยนิโสมนสิการ อันเป็นคุณเครื่องให้เกิดจินตมยปัญญา น้อมนำไปสู่ภาวนามยปัญญา ทำให้เกิดความเห็นที่ถูกต้องตรงตามความเป็นจริง ในสังขารโดยไม่มีการปรุงแต่งใด ๆ

๓.๔ รูปแบบกรรมฐานแบบสมถปุพพังคมวิปัสสนาของพระธรรมสิงหบุราจารย์

รูปแบบการเจริญสมถวิปัสสนากรรมฐานในพุทธศาสนาเถรวาท พระไตรปิฎกได้กล่าวไว้ ๔ แบบ^{๓๙} คือ วิปัสสนาปุพพังคมสมถภาวนา, สมถปุพพังคมวิปัสสนาภาวนา, สมถวิปัสสนายุคัณฺธภาวนา, อัมมุตถัจจวิคคหิตมานัส

วิปัสสนาปุพพังคมสมถภาวนา การเจริญวิปัสสนาภาวนาในเบื้องต้น กำหนดรู้สภาวะธรรมโดยความไม่เที่ยง กำหนดรู้สภาวะธรรมโดยความเป็นทุกข์ กำหนดรู้สภาวะธรรมโดยความเป็นอนัตตา กำหนดรู้สภาวะธรรมทั้งหลายที่เกิดในวิปัสสนานั้นเป็นอารมณ์, และอีก ๓ แบบ คือ สมถปุพพังคมวิปัสสนาภาวนา, สมถวิปัสสนายุคัณฺธภาวนา, อัมมุตถัจจวิคคหิตมานัส การเจริญวิปัสสนาโดยมีสมถะนำหน้า เป็นการเจริญสมถภาวนาในเบื้องต้น ได้สมาธิระดับอุปจารสมาธิ หรือ อปัณณาสมาธิ ความที่จิตเป็นเอกัคคตารมณ์ ไม่ฟุ้งซ่านเจริญวิปัสสนาภายหลัง พิจารณาองค์ฌานมี ปีติ สุข เป็นต้น ที่เกิดในสมาธินั้นโดยความไม่เที่ยง โดยความเป็นทุกข์ โดยความเป็นอนัตตา กำหนดรู้ด้วยสภาวะอาการ มีสภาวะเป็นอารมณ์ ด้วยมีสภาวะเป็นโคจร ด้วยมีสภาวะเป็นธรรมละเอียดย ด้วยมีสภาวะหลุดพ้น เป็นต้น ผู้วิจัยได้นำเสนอความสอดคล้องของรูปแบบการเจริญสมถวิปัสสนากรรมฐานของพระธรรมสิงหบุราจารย์และคำสอนในพระไตรปิฎก คือ สมถปุพพังคมนัย อัมมุตถัจจปหานนัย และยุคัณฺธนัย ซึ่งเป็นการเจริญสมถะและวิปัสสนาควบคู่ไปด้วยกัน^{๔๐} อันเป็นแนวทางการปฏิบัติที่พระธรรมสิงหบุราจารย์ได้สอนแก่ผู้เข้ารับอบรมการปฏิบัติ

^{๓๘} ส.มหา. (ไทย) ๑๙/๕๒๐/๓๓๓.

^{๓๙} ดุราลละเอียดยใน ขุ.ป. (ไทย) ๓๑/๕/๔๑๓-๔๑๔.

^{๔๐} ดุราลละเอียดยใน ม.อ. (ไทย) ๑๔/๑๕๓-๑๖๕/๑๑๖-๑๒๒.

พระธรรมสิงหบุราจารย์มีแนวการสอนในหมวดกายนุสสนาสติปัฏฐาน โดยท่านสอนให้กำหนดมโนภาพ ซึ่งเป็นอารมณ์บัญญัติ และเวทนานุสสนาสติปัฏฐาน โดยกำหนดเพ่งเวทนาเป็นอารมณ์ จนเกิดเป็นเวทนาสมาธิเกาะอยู่ที่จุดเวทนานั้น ที่เป็นการเจริญสมถภาวนาในเบื้องต้น

พระธรรมสิงหบุราจารย์ ได้กล่าวว่า วิปัสสนากรรมฐาน เป็นเรื่องของการศึกษา เพื่อปลดปล่อยความทุกข์นานาประการออกเสียจากชีวิต เป็นเรื่องของ การตีปัญหาซับซ้อนของชีวิต เป็นเรื่องของ การค้นหาความจริงว่า ชีวิตคืออะไร ตามที่พระพุทธเจ้าได้ทรงกระทำมา เป็นการเริ่มต้นในการปลดปล่อยตัวเราให้พ้นจากความเป็นทาสของความเคยชิน ในตัวเรานั้น มีของดีที่มีคุณค่าอยู่แล้ว คือ สติสัมปชัญญะ วิปัสสนาเป็นการระดมเอาสติ ทั้งหมดที่มีอยู่ในตัวเราออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์

วิปัสสนากรรมฐาน คือ การอัญเชิญ สติ ที่ถูกทอดทิ้งขึ้นมานั่งบัลลังก์ของชีวิต เมื่อสติขึ้นมานั่งสู่บัลลังก์แล้ว จิตก็จะคลานเข้ามาหมอบถวายบังคมอยู่เบื้องหน้าสติ สติจะควบคุมจิตมิให้แสออกไปคบหาอารมณ์ต่าง ๆ ภายนอก ในที่สุด จิตก็จะค่อยคุ้นเคยกับการสงบอยู่กับอารมณ์เดียว เมื่อจิตสงบตั้งมั่นดีแล้ว การรู้ตามความเป็นจริงจะเป็นผลติดตามมา เมื่อนั้น เราจะทราบได้ว่าความทุกข์มาจากไหน เราจะสกัดกั้นมันได้อย่างไร นี่คือผลงานของสติ

การเจริญวิปัสสนานั้นมีผลมากมายเพียงใด อยู่ที่หลักใหญ่ ๓ ประการ

(๑) อาตปปี ทำความเพียรเผากิเลสให้เร่าร้อน

(๒) สติมา มีสติ

(๓) สัมปชาโน มีสัมปชัญญะ อยู่กับรูป-นามตลอดเวลาเป็นหลักสำคัญ

นอกจากนั้น ผู้ปฏิบัติต้องมีศรัทธา ความเชื่อว่าการปฏิบัติเช่นนี้มีผลจริง ความมีศรัทธานี้ เปรียบประดุจเมล็ดพืชที่สมบูรณ์ดีพร้อมที่จะงอกงามได้ทันทีที่นำไปปลูก ความเพียรประดุจน้ำที่พรมลงไปให้เมล็ดพืชนั้น เมื่อเมล็ดพืชได้น้ำพรมลงไป ก็จะงอกงามสมบูรณ์ขึ้นทันที เพราะฉะนั้น ผู้ปฏิบัติจะได้ผลมากมายเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับสิ่งเหล่านี้ด้วย^{๔๑}

ทางปฏิบัติที่ถูกต้อง คือ ปฏิบัติตามสติปัฏฐาน ๔ คือ ฐานที่ตั้งของสติ หรือเหตุปัจจัยสำหรับปลูกสติให้เกิดขึ้นในฐานทั้ง ๔ คือ

(๑) กายานุสสนาสติปัฏฐาน

(๒) เวทนานุสสนาสติปัฏฐาน

^{๔๑} พ.ท.วิง รอดเฉย, หนังสือคู่มือการฝึกอบรมพัฒนาจิต วัดอัมพวัน อ.พรหมบุรี จ.สิงห์บุรี, พ.ศ.

(๓) จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน

(๔) ธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน

พระพุทธองค์ตรัสถึงการปฏิบัติกรรมฐานเพื่อการบรรลุธรรมว่ามีเพียงการเจริญสติปัฏฐาน ๔ เท่านั้นจึงสามารถบรรลุธรรมได้ แต่ทั้งนี้ การเจริญวิปัสสนาตามคำสอนของพระธรรมสิงหบุราจารย์เป็นไปในแนวทางแห่งสมถูปพังคม নয় ยุคนัทมนัย

๓.๕ ความสำเร็จของการเจริญกรรมฐานตามคำสอนของพระธรรมสิงหบุราจารย์

หัวข้อการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมสรุปธรรมบรรยายของพระธรรมสิงหบุราจารย์ที่ได้แสดงไว้ รวมถึงเรื่องราวของผู้ที่ได้เข้ารับการอบรมกรรมฐานที่ได้รับการสอนโดยตรงจากพระธรรมสิงหบุราจารย์และนำมาเรียบเรียง

๓.๕.๑ ความปรากฏขึ้นของวิปัสสนาญาณ

พระธรรมสิงหบุราจารย์ได้อธิบายคำว่า “ญาณ” แปลว่า รู้รอบ รู้ซึ่งในจิตใจเองอย่างแจ่มชัด ของจริงทุกสิ่งเป็นพระไตรลักษณ์ “ญาณ” ต้องรู้จริง รู้แจ้ง เกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป รู้เหตุการณ์ รู้ข้างขึ้น ข้างแรม รู้เด็ก รู้ผู้ใหญ่ รู้กาลเทศะ รู้บุญรู้บาป รู้คุณรู้โทษ รู้สิ่งที่เป็นประโยชน์และไม่เป็นประโยชน์ จึงเรียกว่า “ญาณ”

การพัฒนาให้เกิดปัญญาญาณ^{๔๗} ได้โดยการเจริญวิปัสสนาเท่านั้น การเจริญกรรมฐานทำให้เกิดปัญญา เกิดความคิด สติปัญญา ได้รู้กฎแห่งกรรม แก้ไขปัญหา ให้ความสำเร็จแก่ชีวิตได้ ปัญญาที่แท้จริงมิใช่ความรู้ที่จำเรียนมา หรือความเข้าใจที่คิดไปเอง แต่ปัญญา คือ ความรู้ที่เที่ยงตรง แจ่มชัด และปัญญาที่ได้อบด้านในความเป็นจริง และรู้การบริหารความเป็นจริงนั้นให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้ ปัญญามีอาจวัตได้ด้วยปริญาบัตร แต่สามารถวัดได้ด้วยความสำเร็จสุขแห่งชีวิต เป็นผู้ประสบความสำเร็จโดยสมควร และมีความสุขอันยิ่งใหญ่ เรียกว่าผู้มีปัญญาในตัว

จากนิยามแห่งปัญญาย่อมเห็นได้ชัดว่า ความรู้กับปัญญา เป็นคนละสิ่งกัน ปัญญานำมาเพื่อความรู้ แต่ความรู้อาจไม่ก่อให้เกิดปัญญาเสมอไป ความรู้ใดที่ก่อให้เกิดความเข้าใจในสัจจะและการบริหารสัจจะให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้ รู้ว่าสิ่งใดก็ตามที่มีองค์ประกอบมาประกอบกันเกิดขึ้น ย่อมถูกบีบเค้นด้วยอำนาจของกันและกัน การบีบเค้นทำให้เกิดความแปรปรวน และไม่มี

^{๔๗} พระราชสุทธินิพนธ์มงคล, กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๑๒, (กรุงเทพมหานคร: หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๕๑), หน้า ๓๘๗-๔๑๓.

เอกลักษณ์ที่แท้จริง ความรู้เหล่านี้ทำให้เข้าใจกฎเกณฑ์ของการกำเนิดภาวะในความเป็น และคุณค่าในความเป็น เมื่อเข้าใจธรรมชาติเหล่านี้แล้ว จึงสามารถบริหารความมีความเป็นให้เป็นประโยชน์สูงสุดได้ นี่คือ ผลของปัญญา

ภาวะของปัญญานั้น คือ รู้เที่ยงตรง รู้แจ่มชัด รู้รอบ และรู้ประโยชน์สูงสุด

การจะมีความรู้เที่ยงตรงได้ต้องทำจิตให้นิ่ง เพราะจิตที่ไม่นิ่ง จิตเคลื่อนที่ ฟุ้งซ่าน จิตไม่สงบเคลื่อนที่ด้วยอารมณ์ชอบ ชัง อยาก ไม่อยาก การรับรู้ใด ๆ ในภาวะจิตไม่นิ่งเช่นนี้ย่อมเกิดความรู้ที่บิดเบือน เช่น ยามชอบ แม้เขาชั้วก็เห็นว่าเขาดี ยามชัง แม้เขาดีกก็เห็นว่าเขาชั่ว

ความรู้ที่เที่ยงตรง มีลักษณะดังนี้

รู้ความจริงโดยความเป็นจริง

รู้ความดีโดยความเป็นความดี

รู้ความชั่วโดยความเป็นความชั่ว

รู้ความมีประโยชน์โดยความเป็นความมีประโยชน์

รู้ความมีโทษโดยความเป็นความมีโทษ

รู้ความเป็นไปได้โดยความเป็นความเป็นไปได้

รู้ความเหมาะสมโดยความเป็นความเหมาะสม

รู้ความไม่เหมาะสมโดยความเป็นความไม่เหมาะสม^{๔๓}

การทำจิตให้นิ่งต้องฝึกวิปัสสนากรรมฐาน กำหนดไปเรื่อย ๆ ต้องละวางคู่ทวิลักษณะในธรรมชาติ คือ เกิด-ดับ ดี-ชั่ว ชอบ-ชัง ถูก-ผิด เมื่อละวางและลบได้ ใจจึงสงบมั่นคงในความเป็นกลางแท้จริง และเห็นภาวะบวก และภาวะลบอย่างเที่ยงตรงตามความเป็นจริง

เมื่อจิตนิ่งในอุเบกขา และรู้สิ่งต่าง ๆ อย่างเที่ยงตรง เป็นคุณสมบัติประการแรกของปัญญา ผู้ที่มีจิตนิ่งจากสมาธิภาวนา และรู้โลกอย่างเที่ยงแท้จริงนี้ แม้อยู่ในท่ามกลางความเคลื่อนไหวก็ไม่วุ่นวาย แม้อยู่ท่ามกลางความหลากหลายอันมากมายก็ไม่ถูกหลอกหลอนแน่นอน เพราะจิตเขานิ่ง ความรู้จึงเที่ยงตรงอยู่เสมอ

ลักษณะประการที่สองของปัญญา คือ มีความรู้แจ่มชัด การมีความรู้แจ่มชัดได้นั้น ต้องทำจิตให้สว่างในตน ดังพระพุทธทวจนะที่ว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย จิตนั้นประภัสสร แต่เศร้าหมอง เพราะกิเลสจรเข้ามา” คำว่า จิตประภัสสร คือ จิตมีแสงสว่างในตนเอง แต่หมองมัว และมีดมนไป

^{๔๓} พระราชสุทธินิพนธ์มงคล, กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๑๒, กรุงเทพมหานคร: หอรัตนชัย การพิมพ์, ๒๕๔๑, หน้า ๓๙๙-๔๐๐.

เพราะกิเลสครอบงำอยู่ ได้แก่ ความโลภ ความโกรธ ความหลง ความพยาบาท ความตระหนี่ การถือตัว การดูหมิ่นคนอื่น ความริษยา การยกตนข่มท่าน ความไรรมายา การโอ้อวด ความกระด้าง การแข่งดี ความมัวเมา และความประมาท เหล่านี้ คือ กิเลสที่ทำให้จิตเศร้าหมอง และมีदมน คนที่จิตมืด แม้ล้มตายอยู่ที่จิตบอด ดำเนินชีวิตไปตามกระแส กำหนดตัวเองไม่ได้ พอมีดมากเข้าไม่รู้แม้กระทั่งตนเองคือใคร

วิธีตรวจสอบภาวะจิต โดยลองหลับตาให้สนิท กำหนดพองหนอ ยุบหนอ หรือหลับตาให้สนิท เอาจิตปักไว้ที่ลิ้นปี่ หายใจยาว ๆ

ถ้าหลับตาแล้ว มีดตื้อไปเลย แสดงว่า จิตถูกหุ้มห่อด้วยกิเลสจนเชรอะ เลอะเทอะ สูญเสียแสงสว่างในตัวเอง จนกลายเป็นคนโง่อยู่

ถ้าหลับตาแล้ว เห็นแสงสว่างแปลบไปมา แสดงว่า จิตสว่างเป็นขณะวาบ ๆ รู้อะไรไม่รู้จริง และไม่ลึกซึ้ง

ถ้าหลับตาแล้ว เห็นสีต่าง ๆ ต้องวิเคราะห์ว่าเป็นแสงสีอะไร

ถ้าเป็นแสงสีเขียว แสดงว่า จิตกำลังมุงมั่นอยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือภาวะใดภาวะหนึ่ง

ถ้าเป็นสีส้ม แสดงว่า จิตกำลังเสพปีติ หรือความยินดี หรือความรัก

ถ้าเป็นสีฟ้า แสดงว่า จิตกำลังครุ่นคิด

ถ้าเป็นสีขุ่นเหมือนน้ำขาวขุ่น แสดงว่า จิตกำลังเศร้าหมอง

ถ้าเป็นสีม่วง แสดงว่า จิตกำลังละเอียดอ่อน สุนทรี

ถ้าเป็นสีเหลือง แสดงว่า จิตกำลังรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่ง และปรองอยู่ด้วยความรู้สึกนั้น

ถ้าเห็นแสงไร้สี สว่างสนิท นวลไปทั่ว นั่นคือ แสงจิตตามธรรมชาติที่ปราศจากอารมณ์ พร้อมทั้งจะรับรู้สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน และลึกซึ้ง รู้สึกแม้ในรายละเอียด ซึ่งที่จิตในภาวะนี้สามารถรับรู้ได้ คือ ๑. ความรู้ในตน ๒. ความรู้ในมนุษย์ ๓. ความรู้ในองค์กร ๔. ความรู้ในงาน ๕. ความรู้ในสังคม ๖. ความรู้ในระบบเหตุผล ๗. ความรู้ในความเป็นไปได้ ๘. ความรู้ในความเหมาะสม

เมื่อจิตสว่าง จะรู้สิ่งเหล่านี้โดยชัดลึก ทั้งแจ่มชัด และละเอียดลออ เช่น เมื่อเห็นผลก็รู้เหตุ เมื่อเห็นเหตุก็รู้ผล เมื่อเห็นคนก็รู้ภาวะจิตของเขา เมื่อมองเข้าไปในตัวเราเองก็เข้าใจแจ่มแจ้ง ทั้งภาวะ ฐานะ พลั ง ข้อเด่น ข้อด้อย และวิถีการพัฒนาสู่เป้าหมายสูงสุดโดยเหมาะสม รู้ชัดใน

กลไกของงานโดยละเอียด รัฐธรรมนูญขององค์กร และการบริหารองค์กรให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ เมื่ออยู่ในสังคมก็รู้การวางตัวโดยเหมาะสม สิ่งใดควร สิ่งใดไม่ควร สว่างรู้ในสิ่งที่ควรรู้เสมอ^{๔๔}

คุณสมบัติประการที่สามของปัญญา คือ ความรอบรู้ การจะเกิดปัญญารู้อบนั้นต้องทำ จิตให้สว่าง อยู่เหนือกาลและอวกาศ รู้อดีต ปัจจุบัน และอนาคตได้ รู้ทั้งในมิติ ชาติ มิติทิพย์ และ มิติธรรม ความรอบรู้โดยภาพรวม คือ

- (๑) รู้ธรรมชาติ ทั้งปรากฏการณ์ กฎเกณฑ์ และกลไก
- (๒) รู้โลก ทั้งที่มา กระแส และแนวโน้ม
- (๓) รู้ระบบ ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และเทคโนโลยี และอื่น ๆ
- (๔) รู้วงจรชีวิต ทั้งการกำเนิด การดำรงอยู่ และการตาย
- (๕) รู้มิติต่าง ๆ คือ รู้สัมพัทธภาพแห่งธาตุ และพลังต่าง ๆ ในทุกระดับ

โดยปกติ จิตเกิดขึ้นเมื่อมีสองสิ่งมาประกอบกัน ตั้งแต่ระดับหยابถึงระดับละเอียด จิต จะกำเนิดขึ้นและรับรู้การปรุงประกอบกันขึ้นเป็นสิ่งที่ใหม่ ถูกบันทึกในความทรงจำ ประกอบกันเป็น ชุดประสบการณ์ และมวลความรู้ จะถูกหล่อหลอมเป็นบุคลิกภาพทางใจของบุคคลนั้น ร่างกาย คนเรานี้มีอนุภาคมากมายรวมกันเป็นอะตอม อะตอมมากมายรวมกันเป็นโมเลกุล โมเลกุลมากมาย รวมกันเป็นธาตุทั้งหลาย ธาตุมากมายรวมกันเป็นสารประกอบทั้งหลาย สารประกอบมากมาย รวมกันเป็นเซลล์ทั้งหลาย เซลล์มากมายรวมกันเป็นเนื้อเยื่อทั้งหลาย เนื้อเยื่อหลายชุดรวมกันเป็น อวัยวะทั้งหลาย อวัยวะทุกอย่างมารวมประกอบกันเป็นร่างกาย เมื่อมีร่างกายขึ้นมาต้องมีสารต่าง ๆ มาเลี้ยงบำรุงร่างกาย ต้องมีพลังมาขับเคลื่อนร่างกายให้เป็นไป ส่วนจิตใจ มีสัมผัสมากมายที่ก่อให้เกิดความรู้สึกทั้งหลาย ความรู้สึก และความรู้มากมายที่บันทึกอยู่ในความทรงจำ ความทรงจำ และความปรารถนามากมายที่สร้างความนึกคิด ความนึกคิดมากมายที่รวมกันเป็นตัวตน อันจิต เกาะอยู่ การที่จิต ยึดถือในสิ่งใดหรือทุกสิ่งเป็นเหตุทำให้จิตไม่ว่าง การทำจิตว่างคือ การปล่อยวาง ความมี และการรับรู้ในความมีทั้งหมด ทรงจิตอยู่ในความไร้อันไม่มีขอบเขตจำกัด เมื่อนั้นจิตก็จะว่าง บุคคลที่มีจิตว่าง และรอบรู้ในทุกขณะแล้ว แม้เผชิญภาวะซับซ้อนก็ไม่สับสน

คุณสมบัติสูงสุดของปัญญา คือ ความรู้ประโยชน์สูงสุด เพราะถ้าไม่รู้ประโยชน์สูงสุด ชีวิตจะไม่ถึงที่สุดแห่งวิวัฒนาการ หลงวนเวียนอยู่กับประโยชน์เล็กน้อย แต่โทษมาก ไม่พบความ ยิ่งใหญ่แท้จริง เป็นทุกข์มากกว่าเป็นสุข หรือเป็นสุขเป็นทุกข์สลับกันไปจนจิตใจเศร้าหมอง หาก ปัญญาไม่ถึงที่สุด ไม่รู้ว่าประโยชน์สูงสุดของการเกิดคืออะไร ก็จะหลงการเกิดและไม่ได้ประโยชน์

^{๔๔} พระราชสุทธินิยามมงคล, กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๑๒, กรุงเทพมหานคร: หอรัตนชัย การพิมพ์, ๒๕๕๑, หน้า ๓๔๘-๓๔๙.

ยิ่งใหญ่จากการเกิด หากไม่รู้ประโยชน์สูงสุดของการตายคืออะไร ก็จะหลงตายและไม่ได้ประโยชน์ยิ่งใหญ่จากความตาย หากไม่รู้ประโยชน์สูงสุดของความร่ำรวยคืออะไร ก็จะหลงความร่ำรวยและไม่ได้ประโยชน์ยิ่งใหญ่จากความร่ำรวยนั้น หากไม่รู้ประโยชน์สูงสุดของการมีอำนาจคืออะไร ก็จะหลงอำนาจและไม่ได้ประโยชน์ยิ่งใหญ่จากอำนาจนั้น หากไม่รู้ประโยชน์สูงสุดของความมีชื่อเสียงคืออะไร ก็จะหลงชื่อเสียงและไม่ได้ประโยชน์ยิ่งใหญ่จากการมีชื่อเสียงนั้น หากไม่รู้ประโยชน์สูงสุดของความสุขคืออะไร ก็จะหลงความสุขและไม่ได้ประโยชน์ยิ่งใหญ่จากการมีความสุขนั้น หรือหากไม่รู้ประโยชน์สูงสุดของความทุกข์คืออะไร ก็จะหลงเป็นทุกข์และไม่ได้ประโยชน์ยิ่งใหญ่จากการเป็นทุกข์นั้น คนที่ไม่รู้จักประโยชน์ในธรรมชาติจึงมักดำเนินชีวิตอย่างขาดทุน เช่น เมื่อยามเป็นทุกข์ ก็มัวแต่คร่ำครวญ ร่ำร้อง โวยวาย สร้างความเสียหายเพิ่มเติมให้มากขึ้นไปอีก บ้างถึงกับฆ่าตัวตายไปเลย เพราะความไม่รู้จักใช้ประโยชน์จากความทุกข์ เป็นต้น ทุกสิ่งอย่างมีทั้งคุณประโยชน์ มีโทษ และความเป็นกลาง อยู่ในตัวมันเอง หากแม้ว่ารู้ประโยชน์สูงสุดของแต่ละสิ่ง แต่ไม่รู้ว่าประโยชน์สูงสุดของชีวิตคืออะไร ก็มักจะหลงติดอยู่ในมุมใดมุมหนึ่งของชีวิต และชีวิตไม่สามารถไปถึงที่สุดได้ เพราะไม่มีปัญญาแทงตลอดในชีวิตนั่นเอง

การรู้ประโยชน์สูงสุดนั้น ต้องมีจิตที่เป็นอิสระจากทุกสิ่งแท้จริง และมีประสิทธิภาพทางปัญญาสูงสุด ต้องมีคุณสมบัติของจิตทั้งสามประการดังกล่าวข้างต้น คือ จิตนิ่ง จิตสว่าง และจิตว่าง เข้าด้วยกันขณะจิตเดียว พิจารณาว่าแม้ความนิ่ง ความสว่าง และความว่างก็ไม่เป็นตน ไม่ใช่ภาวะแท้จริงของใคร คลายความยึดถือในความประณีตนั้นเสีย จิตจะเป็นอิสระแท้จริงแทงตลอดสรรพสิ่งทั้งความว่าง ความมี ในความสว่าง ในความมืด ในความนิ่ง และในความเคลื่อนไหว ก้าวจากความนิ่ง ความสว่าง และความว่าง เข้าสู่พุทธภาวะ คือ ความเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน อย่างไร ขอบเขตจำกัด ตื่นตัวสมบูรณ์แบบ และรู้แจ้งแทงตลอดทุกสิ่งได้ มองเห็นประโยชน์สูงสุดแห่งชีวิต การดำเนินชีวิตจึงเป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดอย่างแท้จริง

เมื่อสร้างปัญญาให้เกิดขึ้นแล้ว ถือว่าเป็นผู้มีปัญญา ต้องเป็นผู้มีปัญญาในการใช้ปัญญานั้นอีกขั้นหนึ่ง ควรนำปัญญานั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ชีวิตด้วยกลไกของปัญญาในการใช้ปัญญา

ปัญญาในการใช้ปัญญานั้นมี ๒ ประการ ดังนี้

(๑) ปัญญาในการนำความรู้แท้มาปรับชีวิต

(๒) ปัญญาในการผสมผสานชีวิตให้เข้ากับสัจจะสูงสุดที่ปัญญาได้รู้แล้ว

ปัญญาในการนำความรู้แท้มาปรับชีวิต สามารถทำได้โดยการแผ่ญาณคือ ความรู้แท่นั้นสู่จิตใต้สำนึก จิตสำนึก ความนึกคิด คำพูด อิริยาบถ การกระทำ พฤติกรรม และวิถีชีวิต ให้ความรู้

แต่กำกับชีวิตโดยเบ็ดเสร็จเด็ดขาด ปลุกฝังปัญญาไว้ที่รากแห่งชีวิต พัฒนาตนโดยปรับตั้งแต่ว่ารากฐานของชีวิตขึ้นมา ทุกระดับของพฤติกรรมแห่งชีวิตจะดีตามไปด้วย

ปัญญาในการผสานชีวิตให้เข้ากับสัจจะสูงสุด โดยตั้งสภาวะอันเป็นประโยชน์สูงสุดที่ชีวิตจะเข้าถึงได้เป็นเป้าหมายของชีวิต แล้วทุ่มเททุกสิ่งแม้ชีวิตเพื่อสัจจะอันเป็นประโยชน์สูงสุดนั้น ปัญญาในขั้นนี้เป็นปัญญาในการสละสิ่งที่มีประโยชน์น้อยกว่าสู่สิ่งที่มีประโยชน์สูงกว่าจนถึงที่สุด ได้แก่ สมาริขันธ์กลาง ปัญญาที่เกิดขึ้นด้วยสมาธิจิต สามารถรู้สัจจะแม้ในระดับละเอียด ประณีต ซ่อนเร้นทั้งหลายได้ ดังพระพุทธทวณะที่ว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย จิตที่เป็นสมาธิย่อมเห็นทุกสิ่งตามเป็นจริง” ซึ่งเป็นการเห็นสัจจะแท้ที่เป็น หรือเคยเป็น หรือจะเป็น และเต็มไปด้วยความเข้าใจ โดยไม่มีนิยามหรือภาษา เป็นความเข้าใจในความรู้ชัด ความรู้ในสมาธิจิต อันเกิดจากวิปัสสนาภาวนานี้ เป็นปัญญาที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของมนุษย์ที่รู้ได้ทุกสิ่ง โดยไม่จำกัดกาล หรือสถานที่

๓.๕.๒ ความปรากฏขึ้นแห่งมรรค ^{๔๕}

หลวงพ่ोजรรณได้กล่าวถึงสภาวะธรรมอันเป็นความปรากฏขึ้นของมรรคว่า ไม่จำเป็นต้องกำหนดอยู่ในอริยาบถหนึ่งเพียงอริยาบถเดียว เกิดขึ้นได้ในทุกอริยาบถ ทุกขณะ ในขณะที่กำหนดยืน นอน สามารถเข้าผลสมาบัติได้ ท่านได้เล่าถึงสภาวะธรรมในขณะที่มรรคปรากฏขึ้นในขณะยืนว่า

“พอยืน...นอน... ยืน...สำรวมขึ้นมา นอน.. ยืนวบลลงไปที่สะดือ วบลลงไป ๓ ชั้น จิตเป็นภาวะ ข้ำผลสมาบัติ ไม่รับรู้ภาวะภายนอก รู้ภาวะข้างใน เป็นภาวะที่ปิดอายตนะ ธาตุ อินทรีย์ ในภายนอกแล้ว ภายในจะแสดงออกด้วยปัญญา เรียกว่า พละพลังแห่งสมาธิ ประกอบด้วยสติ สัมปชัญญะภายใน เป็นการเข้าผลสมาบัติในขณะที่ยืนนอนได้ทันที” ^{๔๖}

๑) ตัวอย่างการทดสอบการอธิษฐานจิตเข้าผลสมาบัติของนางสุน ผู้ที่ปฏิบัติกรรมฐานแบบสมถะพุทฺธพิกขณวิปัสสนาตามคำสอนของพระธรรมสิงหบุราจารย์ ^{๔๗}

นางสุนเป็นลูกศิษย์ที่ได้รับการอบรมและปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานกับหลวงพ่ोजรรณ ได้ฝึกปฏิบัตินั่งกรรมฐานที่บ้านตามคำสั่งของหลวงพ่ोजรรณเป็นประจำต่อเนื่องไม่มีวันหยุด หลวงพ่ोजรรณให้นางสุนอธิษฐานจิตเข้าสมาบัติตั้งแต่ ๑๐ นาที ๒๐ นาที และเพิ่มขึ้นเป็น ๑ ชั่วโมง วันต่อ ๆ มา

^{๔๕} พระราชสุทธินิพนธ์มงคล, กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๑๒, (กรุงเทพมหานคร: หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๔๑), หน้า ๓๓-๔๔.

^{๔๖} เรื่องเดียวกัน เล่ม ๒ ครั้งที่ ๕ หน้า ๑๑๓.

^{๔๗} พระราชสุทธินิพนธ์มงคล, กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๑๒, (กรุงเทพมหานคร: หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๔๑), หน้า ๓๗.

อธิษฐานจิตนั่ง ๒ ชั่วโมง ไปถึง ๑๐ ชั่วโมง แล้วย้อนกลับไปอธิษฐานจิต ๑ ชั่วโมงใหม่อีก ทำอย่างนั้นอยู่เป็นเวลา ๔ ปี หลวงพ่อจรัญได้ให้ไปทำการทดสอบที่เรือนยายแถม ซึ่งอยู่ฝั่งตรงข้ามบ้านที่บางมอญ ในวันนั้นหลวงพ่อบังคับให้นางสุนั่งอธิษฐานจิตคนเดียว โดยนางสุนั่งกำหนดจิตที่พองยุบจนกระทั่งจิตดับที่พองยุบ พอจิตเข้าสมาบัติแล้ว ร่างกายแข็งหมดทั้งร่าง นั่งได้ประมาณ ๑๕ นาที หลวงพ่อได้ให้โยมอีกคนหนึ่งลองเอามือจับก่อน หลังจากนั้นจึงให้ลองเอาเข็มแทง ปรากฏว่าแทงไม่เข้า เลือดไม่ออก แข็งทั้งตัว

นางสุนั่งเล่าว่า ครั้งแรกที่เข้าสมาบัติได้สมัยที่ปฏิบัติอยู่ที่วัดพรหมบุรี เป็นตอนที่เวทนาจากการปวดเต็มที่แล้ว ก็ดับวูบลงไป รู้สึกตัวเหมือนนั่งอยู่ใต้ต้นโพธิ์ เย็นสบาย ครั้งต่อมาอาการดับเป็นการดับแบบถึงพสุธา คือ เมื่อดับวูบลงไปรู้สึกตัวว่าอยู่ที่เมืองบาดาล เห็นเป็นอุโมงค์ และคูหาอยู่ข้างล่าง แลเห็นพระบรมสารีริกธาตุอยู่ใต้พื้นดิน มีไฟสว่างไสวแบบนิออน ติดอยู่รอบ ๔ ทิศ เป็นพื้นที่โล่งเข้าไป แลเห็นพระธาตุอยู่ทางทิศเหนือ และได้มีโอกาสสนมัสการพระธาตุนั้น พอกราบเสร็จรู้สึกตัวกลับมาได้เวลาเลิกกรรมฐานพอดี

ต่อมาหลวงพ่อก็ได้ให้มาทดลองปฏิบัติที่โบสถ์ ให้ยืนกำหนด โดยปฏิบัติคนเดียว และให้มีคนยืนสองข้าง เพื่อป้องกันการล้ม ปรากฏว่าไม่ล้ม ตอนที่ทำการทดลองนั้น ไม่ได้เดินจงกรมก่อน กำหนดยืนหนอ พอดั่งอธิษฐานจิต ขอให้สมาธิแน่วแน่วจิตเข้าผลสมาบัติตามกำหนดเวลาที่ตั้งจิตอธิษฐานไว้ จิตก็ดับไปตามที่กำหนด เป็นการกำหนดพองหนอ ยุบหนอ ๓-๔ ครั้ง จิตสามารถเข้าผลสมาบัติได้เลย

ต่อจากนั้นหลวงพ่อก็ได้ให้ปฏิบัติที่บ้านโดยให้อธิษฐานจิตเป็นเวลา ๒๐ ชั่วโมง ๒๘ ชั่วโมง ภายหลังนางสุนั่งได้ย้ายมาพักอยู่ที่วัด โดยได้อธิษฐานจิตอย่างมาก ๓๐ ชั่วโมง นางสุนั่งเล่าว่า

เวลานั่งกรรมฐานที่บ้าน ไม่มีใครกล้าเข้าไปดู ฉันจะอธิษฐานที่บ้านคราวละ ๓๐ ชั่วโมง พอครบกำหนดแล้ว จิตจะคลายออกเอง ก่อนเข้าจะบอกลูกหลานไว้ก่อน ขณะที่จิตเข้าอยู่ ๓๐ ชั่วโมง ตอนนั้นไม่เห็นอะไร แต่มีสติอยู่กับตัวตลอด ไม่รับอารมณ์อะไรเลย มันซึ่งอยู่ในตัวเรา แรก ๆ จะไม่ได้ยินเสียง แต่ตอนหลังได้ยิน พออายุ ๔๕ ปี หลวงพ่อให้มานั่งที่วัดศาลาล้างเก่า ๓๐ ชั่วโมง ตั้งแต่ ๖ โมงเย็นถึง ๖ ทุ่มของวันรุ่งขึ้น เห็นเจ้าของวัดเป็นพระมาบอกว่า พอแล้ว ให้เลิกได้ แต่ฉันบอกว่ายังไม่ถึง ท่านก็ให้เห็นนาฬิกาบอกเวลา ๖ ทุ่ม แต่ฉันไม่เลิก พอครบ กำหนดจิตจะออกเอง กายกับจิตเขาจะรู้เวลาของเขาเอง จะค่อย ๆ คลายออก แสดงว่าท่านมาทดลองเรา

ต่อจากนั้นนางสุนั่ง ได้ทดลองอธิษฐานจิตเข้าสมาบัติโดยไม่กำหนดเวลา ปลอ่ยให้จิตคลายออกจากสมาบัติเอง ปรากฏว่าได้นั่งไปเป็นเวลา ๓๖ ชั่วโมง ไม่มีสภาวะปีติใด ๆ ครั้นเมื่อมี

อายุ ๗๕ ปี นางสาวนั้ได้ทำการอธิษฐานจิตนั่งอีก ปรากฏว่าได้นั่งไปเป็นเวลา ๔๘ ชั่วโมง และอายุ ๗๘ ปี ได้ทำการอธิษฐานจิตโดยไม่กำหนดเวลาแล้วนั่งไปเป็นเวลา ๔๐ ชั่วโมง

๒) สภาวะผลสมาบัติตามคำบอกเล่าของผู้ปฏิบัติ

นางส่นยังได้กล่าวว่า การเข้าผลสมาบัติจะมีกำลัง ไม่หิวโหย ไม่ปวดเมื่อย ไม่มีอะไรล้า ปิติก็ไม่ล้าสมาธิ เสมอเท่ากันหมดเลย มีความสุขไม่ยินดียินร้าย เป็นชั้นอุเบกขา แต่รู้แล้วก็วาง จิตของเรามีจิตเดียว ไม่มีอะไรเข้ามากระทบเลย ขณะที่เข้าผลสมาบัติ มีความรู้ผุดเป็นชั้น ๆ ผุดแต่ที่ดี แต่ไม่มีปิติ เขาผุดขึ้นมาสอนเรา จิตที่รู้อยู่นั้นไม่ใช่รู้แค่ญาณเดียว มีชั้นหยาบ ละเอียด และละเอียด เข้าไปอีก ชั้นนิพพานละเอียดเข้าไป การเข้าผลสมาบัติเป็นอย่างหนึ่ง การเข้านิโรธสมาบัติเป็นอย่างหนึ่ง เสวยอารมณ์นิพพานเป็นอีกอย่างหนึ่ง การเข้านิโรธสมาบัตินั้นไม่มีตัวตน

๓.๕.๓ อานิสงส์ที่บังเกิดแก่ผู้ปฏิบัติอย่างจริงจัง

เรื่องของบุคคลที่นำมากล่าวอ้างเป็นตัวอย่างของสภาวะธรรมที่บังเกิดกับผู้ที่ได้รับการอบรมการปฏิบัติกรรมฐาน แบบสมถะพุทฺธังคมิวิปัสสนาตามคำสอนของพระธรรมสิงหบุราจารย์ ๓ ท่าน ดังนี้

๑) โยมสุม ศิษย์เอกของหลวงพ่ोजรัญ^{๔๘}

หลวงพ่ोजรัญได้เมตตาเล่าเรื่องของโยมท่านหนึ่งซึ่งปฏิบัติกรรมฐานกับท่านแล้วได้เป็นกำลังสำคัญในงานกรรมฐานของวัดอัมวัน หลวงพ่อบอกว่า

โยมสุม ทองยี่ง อุตมาารู้ว่าจะต้องตายภายใน ๓ ชั่วโมง เลยเทศน์ให้ฟัง เทศน์จบ เขาก็รีบ เดินกลับกุฏิ อาเจียนออกมาเป็นเลือดแล้วก็ตาย เขาเข้าผลสมาบัติไปทันที เพราะเขาเตรียมไว้ แล้ว อุตมาเคยสอนกรรมฐานแก่โยมคนนี้เมื่อสมัยยังเป็นสาว อายุ ๓๘ ปี ตอนตาย อายุ ๘๔ ปี ๖ เดือน เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๖ โยมสุมเป็นโรคมะเร็งระยะสุดท้าย จะต้องตาย นายแพทย์บอกว่า หลวงพ่อบอกหมดแล้ว อุตมาจึงรับมาอยู่ที่วัด บอกให้เจริญกรรมฐานต่อไป ก็หายวันหายคืน เขาช่วยตัวเอง อุตมาไม่ได้เสกเป่าแต่ประการใด อยู่มาได้ ๑๕ ปี หมดเวลาแล้ว จะต้องเดินทางต่อไป เขารู้ตัว อุตมาก็เทศน์ให้ฟังเรื่อง ปฐมว้ย มัชฌิมว้ย ปัจฉิมว้ย พอ ๓ ชั่วโมง เขาก็ตายจากโลกไป”

^{๔๘} พระภิกษุวิสุทฺธิคุณ, **กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ**, (กรุงเทพมหานคร: หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๓๔), หน้า ๗๕-๗๔.

๑.๑) สภาวะธรรมการบรรลุธรรม^{๔๙}

นางสุนมีศรัทธาและตั้งใจปฏิบัติตามคำสอนของหลวงพ่ोजรญอย่างแน่วแน่ มีอยู่ครั้งหนึ่งนางสุนได้นั่งสมาธิที่วัดพรหมบุรี โดยมีหลวงพ่อนั่งคุมอยู่ด้วย ซึ่งเป็นการนั่งที่ทรามานที่สุดในชีวิต มีแต่ความทุกข์ทรมานทรมาน ได้อธิษฐานจิตว่า ถ้าไม่ผ่านก็ขอถวายชีวิต หลังจากได้รับทุกข์เวทนาจนถึงที่สุด ดวงใจก็ขาดวับไป เบียบ เสมือน สายว่าขาดผึง เมื่อถูกพายัพัด แล้วมีความรู้สึกเหมือนนั่งอยู่ใต้ร่มโพธิ์ มีลมพัดเฉื่อยฉ่ำ รู้สึกเย็นชุ่มชื่น มีความสุขอย่างบอกไม่ถูก เมื่อออกจากสมาธิหลวงพ่ोजรญได้บอกกับนางสุนว่า โยมได้ผ่านขั้นสำคัญที่สุดแล้ว แสดงว่าหลวงพ่ót่านหยั่งรู้ภาวะจิตของทุกคนได้เป็นอย่างดี

๑.๒) อธิษฐานจิตพิสูจน์การดีบรอบของสภาวะธรรม^{๕๐}

หลวงพ่ोजรญได้ให้นางสุนอธิษฐานจิตเพื่อนั่งสมาธิ ๓๐ ชั่วโมง เพราะหลวงพ่ót่านรู้ว่านางสุนกำลังจะเลื่อนขึ้นไปปฏิบัติขั้นต่อไป โดยเริ่มนั่งตั้งแต่หนึ่งทุ่มของวันหนึ่งและออกจากสมาธิเวลาตีสองของวันรุ่งขึ้น ครบเวลา ๓๐ ชั่วโมงพอดี โดยไม่ได้เคลื่อนไหวไปไหน นางสุนบอกว่าไม่รู้สึกหิวหรือต้องการขับถ่ายใด ๆ ระหว่างที่นั่งอยู่นั้น ต่อมา พ.ศ. ๒๕๐๓ นางสุนมีอายุได้ ๔๕ ปี หลวงพ่อดได้ให้นางสุนไปนั่งสมาธิที่วัดอัมพวันเป็นเวลา ๓๐ ชั่วโมง เพื่อเป็นการทดสอบ ก็สามารถผ่านการทดสอบนั้นได้ และเมื่อปี ๒๕๓๐ หลวงพ่อดให้โยมสุนนั่ง ๔๐ ชั่วโมง แกก็สามารถผ่านการทดสอบได้

๑.๓) อำนาจของกำลังสมาธิ^{๕๑}

ขณะที่นายเมืองบุตรชายกำลังศึกษาอยู่ที่ มศว.ประสานมิตร ประมาณปี ๒๕๐๔ ได้ฝันว่า คุณแม่คือนางสุนไปหาที่หอพักของมหาวิทยาลัย รุ่งเช้านายเมืองเตรียมตัวขึ้นรถจะไปเที่ยวที่ มศว.บางแสน ในการแข่งขันกีฬาเชื่อมสัมพันธ์ พอรถเคลื่อนออกไป มีอะไรดลใจให้ต้องลงจากรถในใจก็นึกถึงความฝันตอนกลางคืน แต่คิดว่าเป็นไปไม่ได้ หลังจากนั้นจึงได้นั่งทำงานอยู่จนเวลาประมาณเกือบเที่ยงวัน เพื่อนมาบอกว่า มีคนมาหา คอยอยู่ห้องโถง เมื่อลงมาได้พบนางสุนกับหลานสาว ทั้งดีใจและตกใจว่า คุณแม่มาได้อย่างไรเพราะทั้งสองคนนั้นไม่เคยไปที่ มศว.ประสานมิตร

^{๔๙} ดูรายละเอียดใน วิสุทธิ (ไทย) ๒๒/ ๑๑๓๑-๑๑๓๗.

^{๕๐} พระราชสุทธินิพนธ์มงคล, กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๑๒, (กรุงเทพมหานคร: หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๔๑), หน้า ๓๗.

^{๕๑} ม.อ. (ไทย) ๑๔/๙๔/๑๑๒.

นางสุนเล่าให้ฟังว่า คิดถึงลูก อยากจะมาเยี่ยม ตอนกลางคืนได้อิฐฐานจิตบอกว่า ‘ทิดเมือง พຽ່ນนี้แม่จะไปเยี่ยมนะ ให้คอยรับด้วย’ ได้ขึ้นรถไปกรุงเทพฯ ตั้งแต่เช้า เมื่อถึงตลาดหมอชิต คอยแล้วไม่เห็นนายเมืองไปรับ จึงตัดสินใจขึ้นรถเมล์ไปหาเอง ซึ่งไม่รู้จักแม่แต่ชื่อ เป็นที่น่าอัศจรรย์ โยมสุนไปหานายเมืองที่ประสานมิตรได้สำเร็จ

หลวงพ่อบอกว่า ธรรมาจิตของคนทั่วไปจะกระจัดกระจายฟุ้งซ่านไม่มีพลัง แต่เมื่อใดก็ตามที่เราสามารถ รวมจิตให้เป็นหนึ่งเดียว ก็จะมีพลังอำนาจมหาศาล ซึ่งเรียกว่า พลังจิต สามารถทำอะไร ๆ ได้ อย่างที่เราไม่เคยคิดว่าจะเป็นไปได้ เช่น การใช้โทรจิต คือ การติดต่อกันโดยใช้จิต หลวงพ่อเล่าว่า พระเครื่องที่ท่านสร้างนั้น ท่านสั่งช่างให้ทำโดยทางโทรจิต

มีอยู่ครั้งหนึ่ง นางสุนไปเที่ยวเขาวงพระจันทร์ที่จังหวัดลพบุรีกับคณะหลายคน ตอนนั้นแกมีอายุประมาณ ๖๐ กว่า แกคิดว่า เมื่อมาแล้วต้องลองขึ้นดู จึงตัดสินใจเดินขึ้นไปตามบันไดพร้อมกับคนอื่น ๆ ระยะแรก ๆ พวกหนุ่ม ๆ สาว ๆ แรงดีได้แซงขึ้นหน้าไป นางสุนเดินขึ้นอยู่พักใหญ่เห็นว่าเริ่มเหนื่อยแล้วจึงลองกำหนดจิตจนเกิดสมาธิ และเกิดพลังขึ้นในร่างกาย ทำให้มีความรู้สึกเหมือนกับตัวเบาเดินขึ้นไปได้สบาย ไม่รู้สึกเหน็ดเหนื่อย แซงหน้าคนอื่น ๆ ไปเรื่อย ๆ แล้วผ่านกลุ่มเด็กหนุ่มที่ซุบซิบกันเมื่อตอนเดินแซงขึ้นหน้าไปในช่วงแรก นางสุนเดินขึ้นไปจนถึงยอดเขาวงพระจันทร์ในเวลาอันรวดเร็ว ไม่มีใครตามทัน นั่งคอยอยู่พักใหญ่ พวกที่มาด้วยกันจึงได้ขึ้นไปถึง

นางสุนใช้โทรจิตกับหลวงพ่อในตอนกลางคืนเพื่อกราบเรียนว่า ไม่มีอะไรจะให้กับลูก เพื่อคุ้มครองตัวในการเดินทางไป ดูกานที่ประเทศคานาดา หลวงพ่อบอกคาถาเพื่อเอาไว้ป้องกันตัวกลับมาทางโทรจิต นางสุนได้จดใส่กระดาษไว้ให้นายเมืองตอนไปส่งที่สนามบินดอนเมือง เพื่อท่องให้ขึ้นใจจะป้องกันเหตุร้ายต่าง ๆ ได้ คาถามี ๙ คำ คือ อุ มะ พัด พา ยะ อุ พัด อะ หัง

๑.๔) อานิสงส์ของฌานสมาบัติ^{๕๒}

นางสุนได้เล่าให้ฟังว่า สมัยที่ปฏิบัติในระยะแรก ๆ นั่งเพียง ๒-๓ นาที จะเกิดสมาธิแนบแน่น สามารถรู้เห็นอะไร ๆ ได้ทันที สามารถระลึกชาติย้อนหลังได้ถึง ๗ ชาติ ขณะนั้นนางสุนกำลังอยู่ในระยะของการเข้าฌานสมาบัติ ซึ่งผู้ปฏิบัติส่วนมากเมื่อปฏิบัติถึงขั้นนี้ เป็นระยะที่มีพลังจิตสูงมาก อยู่ยงคงกระพัน เหาะเหินเดินอากาศ นั่งทางในสามารถรู้ได้ทุกอย่าง เมื่อมีอิทธิปาฏิหาริย์ ผู้คนศรัทธา ลากสักการะจะตามมา จิตใจที่เคยมันอยู่กับการปฏิบัติธรรม จะคลอน

^{๕๒} ดูรายละเอียดใน ม.อ. (ไทย) ๑๔/๑๐๘/๑๓๒-๑๓๕.

คล้ายไม่สามารถเดินทางไปสู่การหลุดพ้นได้ นางสุ่นได้ตัดสินใจไม่ยึดติดในอธิปไตยหาญใด ๆ หลังจากผ่านขั้นนี้แล้ว พลังอำนาจที่เคยเกิดขึ้นได้ เสื่อมลง แต่การเจริญกรรมฐานนั้น นางสุ่นยังคงปฏิบัติตามแนวคำสอนของหลวงพ่อกับการปฏิบัติไปสู่วิปัสสนากรรมฐาน

หลวงพ่อกเคยพูดเสมอว่า ท่านไม่ได้สอนวิปัสสนากรรมฐานเฉพาะคนธรรมดาเท่านั้น ท่านยังสอนผีและเทวดาด้วย ครั้งแรกที่ได้ฟัง ยังไม่เชื่อสนิทใจนัก แต่เมื่อได้คุยกับนางสุ่นผู้เป็นมารดาแล้วจึงเชื่อว่าเป็นจริง เพราะนางสุ่นมีประสบการณ์ในการสอนผีเหมือนกัน โยมยังได้ชักชวนคนที่ตายไปแล้วให้มาปฏิบัติธรรม นางสุ่นบอกว่า ผีนั่งสมาธิได้ดีกว่าคน นั่งได้นาน อดทน ผีที่มาปฏิบัติธรรมวิปัสสนาอยู่ด้วยหลายคน นาน ๆ ไปพวกเขาบอกว่า จะไปจุติแล้วก็หายไป บางครั้งขณะที่นางสุ่นเจริญกรรมฐานอยู่ จะมีผีเป็นจำนวนมากมาหาเพื่อขอรับส่วนบุญกุศลและขอเรียนวิปัสสนากรรมฐาน

๑.๕) กรรมฐานสามารถรักษาโรคได้^{๕๓}

หลวงพ่อนับว่าเป็นหมอชั้นเยี่ยม ท่านไม่เพียงแต่จะรักษาจิตของคนเท่านั้น ท่านยังสามารถรักษาร่างกายของคน โดยใช้พลังจิตได้อีกด้วย เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๒๖ นางสุ่นได้ป่วยแพทย์ได้ให้เอ็กซเรย์พบว่า เป็นน้ำท่วมปอด ผลการตรวจ หมอเจาะเอาน้ำออกมาได้ถึง ๑.๓ ลิตร และยังได้เจาะชายโครงด้านซ้าย เพื่อตัดเนื้อหุ้มปอดไปตรวจด้วย ขณะนั้นโยมได้เข้าสมาธิแล้วนิมิตว่า เป็นการใช้กรรมอันเกิดจากแกได้ฆ่าหมูเลื่อมตัวหนึ่ง ผลจากการตรวจ น้ำจากปอด และเนื้อหุ้มปอด ปรากฏผลว่าเป็นมะเร็งระยะสุดท้ายที่ปอดข้างซ้าย ขณะนั้นมะเร็งได้กินถึงเยื่อหุ้มปอดแล้ว หลังจากนั้นได้กลับไปพักรักษาตัวที่บ้าน เป็นเวลาประมาณ ๓ เดือน ได้ไปเอ็กซเรย์ที่พญาไทอีกครั้ง ปรากฏผลเหมือนเดิม หลวงพ่อจรัญได้รับโยมสุ่นมารักษาตัววัด โดยช่วยรักษาทางจิต และให้กินยาสมุนไพรควบคู่ไปด้วย โดยที่โยมสุ่นไม่ทราบว่าตัวแกเป็นมะเร็ง แต่ยังคงปฏิบัติกรรมฐานมาตลอด มีอยู่ครั้งหนึ่งขณะที่โยมนั่งสมาธิ มีความรู้สึกว่าร่างกายเจ็บแปลบปลาบไปหมด และเหมือนมีอะไรพุ่งออกไปจากตัวทุกสารทิศ แกระลึกได้ว่า หลวงพ่อกำลังช่วยรักษา หลังจากนั้นก็รู้สึกดีขึ้นและหายเป็นปกติ ขอบตาที่เคยดำคล้ำก็หายไป หลวงพ่อบอกว่านางสุ่นได้ตายไปแล้ว ด้วยบุญบารมีที่แกได้สร้างสมมาจากการปฏิบัติธรรม และช่วยสั่งสอนแก่ผู้ปฏิบัติธรรม จึงช่วยให้มีชีวิตขึ้นใหม่ ปัจจุบันได้เสียชีวิตแล้ว

๑.๖) การระลึกชาติ^{๕๔}ได้ของนางสุ่น^{๕๕}

^{๕๓} หลวงพ่อจรัญ จิตฺตมโฆ, **กรรมฐานแก้กรรม ลำดับที่ ๑ พิมพ์ครั้งที่ ๓**, (นนทบุรี: สำนักพิมพ์ธารบัวแก้ว, ๒๕๔๑), หน้า ๑๒๕-๑๒๖.

หลวงพ่ोजารย์บอกกับนางส่นว่า เคยทำกรรมฐานมาแล้ว ๗ ขาติ ในขาติปัจจุบันนี้ ปฏิบัติได้ครบ ๗ ปี ๗ เดือน ๗ วัน ท่านบอกว่าถึงแล้ว นางส่นจึงนั่งย้อนไปดู ได้รู้ว่า

ขาติที่ ๑ (ถอยหลังไป ๖ ขาติ) เกิดเป็นผู้ชาย เคยฝึกพุทธโธ ใช้รูปจุดเวลาปฏิบัติ มองเห็นก้านรูปเต็มสุม ได้อธิฐานในขาตินั้น ขอให้พบอาจารย์ที่สอนในทางวิปัสสนา เพราะที่ ปฏิบัติอยู่ขณะนั้นเป็นสมณะ จึงได้มาพบในขาติที่ ๗ ซึ่งเป็นขาติปัจจุบัน

ขาติที่ ๒ เกิดเป็นเทวดา เป็นผลจากกุศลที่เคยปฏิบัติเมื่อขาติก่อน

ขาติที่ ๓ เกิดเป็นเทวดาชั้นต่ำลงมา เพราะไม่ได้เจริญกุศลเพิ่มขึ้น ได้จุติเป็นเทวดาเฝ้า พระทวารในวังกรุงศรีอยุธยา เจ้าวังนี้มีพระราชธิดาสวยงามมาก เกิดมีจิตปฏิพัทธ์ในพระราชธิดา ถูกเทพเบี่ยงเบนสาปให้เกิดเป็นผู้หญิงตลอดไป

ขาติที่ ๔ เกิดเป็นผู้หญิงอยู่ในวังเมืองสุโขทัย ขาตินี้ได้เคยสอนกรรมฐานให้แก่คน จำนวนมาก เวลาเสร็จจากการรบทัพจับศึกก็มานั่งปฏิบัติกรรมฐานกัน ขาติปัจจุบันจึงมีผู้คนมา ปฏิบัติกันมาก

ขาติที่ ๕ เกิดเป็นผู้หญิงอยู่ที่กรุงศรีอยุธยา สิ้นชีวิตเมื่ออายุ ๑๗ ปี

ขาติที่ ๖ เกิดเป็นผู้หญิงอยู่ใกล้วัดพรหมบุรี มีลูก ๔ คน สามเป็นโรคคันทั้งตัวเน่าเฟะ ขาตินี้อายุ ๔๐ กว่าก็ตาย

ขาติที่ ๗ (ปัจจุบัน) เมื่อตายจากขาติที่ ๖ แล้วได้เกิดที่บางงา อ. พรหมบุรี ในสมาธิเห็นลูกชายคนโตตาย และมาเกิดแล้ว เป็นทหารมาอยู่กับลูกสาวคนโต และขอให้นางส่นบวชให้ ลูกอีก ๒ คนก็เคยพบ เขาเคยมาหาอยู่ทางภาคอีสาน มาช่วยทำงาน ลูกผู้หญิงยังมีชีวิตอยู่ ขณะนั้น นางส่นมีอายุ ๘๐ กว่าปีแล้ว ยังอยู่ที่บางงา สามได้มาเกิดเป็นสุนัขอยู่ที่ตลาดสิงห์บุรี เพราะเป็นขี้เรื้อนและเป็นแผลทั้งตัว นำมารักษาจนหาย เวลานางส่นเดินจงกรมเขาจะเดินด้วย เวลานั่งจะมานั่งด้วย จึงเข้าสมาธิจึงรู้ว่าเป็นสามเมื่อขาติที่แล้ว ตามมาให้ใช้นี้ที่ไม่ได้ดูแลรักษาเขา การที่นางส่นสามารถระลึกชาติได้นี้เป็นผลแห่งอภิญญาที่เกิดจากการปฏิบัติสมถภาวนา

๒) ผลของการเจริญเมตตาภาวนา

ในบันทึกของพระธรรมสิงหบุราจารย์ ได้กล่าวถึงเด็กหญิงผู้หนึ่ง ที่มาเข้ากรรมฐานที่วัดอัมพวัน เด็กหญิงผู้นี้เกลียดชังบิดาของตนมากเพราะสิ่งเลวร้ายที่บิดาทำแก่ตน หลวงพ่ोजารย์ได้ให้เด็กหญิงผู้นี้เข้ากรรมฐานที่วัดเป็นเวลาหนึ่งสัปดาห์ โดยให้ปฏิบัติเมตตาภาวนาเป็นสำคัญ พร้อม

^{๕๔} ดูรายละเอียดใน วิสุทธิ. (ไทย) ๑๒/๓๖๕/๖๔๙.

^{๕๕} พระภาวนาวิสุทธิคุณ, กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๒, (กรุงเทพมหานคร: หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๓๑), หน้า ๑๘๐-๑๘๑.

กับสอนให้รู้จักแผ่เมตตาให้บิดาของตนควบคู่กันไป การเจริญกรรมฐานทำให้จิตใจสงบลงทีละน้อย จนกระทั่งเด็กหญิงคนนี้สามารถมองดูความโกรธและความเกลียดที่อยู่ในจิตใจของตน ทำให้มองเห็นธรรมชาติแท้จริงของอารมณ์กุศลทั้งสองนี้ จิตที่สงบลงทำให้เปลี่ยนมุมมองหรือทัศนคติที่มีต่อบิดาของตนใหม่ตามสภาพความเป็นจริง ไม่ได้มองตามความคิด ตามความเชื่อ และตามความรู้สึกของตน ทำให้รู้ว่า บิดาของตนไม่ได้เป็นคนเลวทั้งร้อยเปอร์เซ็นต์ แต่มีทั้งความดีและความเลวอยู่ในตัวเหมือนคนทั่วไป ปัญหาหรือการมองเห็นความเปราะบางของจริยธรรมของมนุษย์ ทำให้เด็กหญิงคนนี้น่าฝึกฝนและตั้งใจที่จะไม่มองบิดาของตนในแง่ร้ายอีกต่อไป ดังนั้นจึงได้ไปขอขมาบิดาตามคำแนะนำของหลวงพ่อก่อนและเมื่อพบว่าบิดาที่เป็นคนชราอ่อนแอทั้งร่างกายและจิตใจ ก็ยังมีเมตตาต่อบิดามากขึ้นจนยอมย้ายบ้านมาดูแลบิดาที่เคยทำร้ายจิตใจของตนอย่างแสนสาหัส^{๕๖}

กรณีของเด็กหญิงผู้นี้ เป็นตัวอย่างของการสอนเมตตาภาวนา ซึ่งเป็นการเจริญสมถภาวนาจนกระทั่งจิตใจสงบลง มีความเป็นอุเบกขาแห่งจิต และมีความอ่อนโยนอันเกิดจากความเมตตาที่มีขึ้นในจิตใจ ทำให้เกิดปัญญาจากการกำหนดรู้ พินิจพิจารณาสภาวะอารมณ์ที่เกิดขึ้นในจิตของตน ยกจิตขึ้นสู่วิปัสสนา มองเห็นธรรมชาติของสรรพสิ่งได้ตามความเป็นจริง เห็นไตรลักษณ์ของนาม-รูปของตนและของบิดา ซึ่งต่างก็เกิดมาในโลกนี้ เป็นเพื่อนร่วมทุกข์ด้วยกัน มีเกิด แก่ เจ็บ ตาย เวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏ และอยู่ภายใต้กฎแห่งกรรม เมื่อจิตซึ่งมีความเมตตาเป็นพื้นฐานแล้ว การให้อภัยต่อบุคคลที่ถูกโกรธ และถูกเกลียดซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถกระทำได้ การให้อภัย จะทำให้เรามีความสุขในปัจจุบัน (เพราะทำให้สามารถตัดขาดจากอดีตอันเป็นเหตุให้เราเกิดทุกข์ได้เด็ดขาด) การให้อภัยศัตรูช่วยให้เราได้เกิดในภพภูมิที่ดี และยังเป็นการช่วยเหลือศัตรูที่ทำร้ายเราให้ไม่เป็นทุกข์หรือเป็นทุกข์น้อยลงจากอกุศลกรรมที่ได้ทำแก่เรา^{๕๗}

๓) ไพจิตร ลินกุล^{๕๘} ข้าราชการในสังกัดวิทยาลัยการปกครอง กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย เริ่มเรียนรู้การปฏิบัติธรรมครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๒ ขณะเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โดยใช้อุปมาภาวนา “พุทโธ” และมีโอกาสเข้าไปปฏิบัติธรรมเป็นประจำ นุ่งสมาธิ วิปัสสนากรรมฐานตามแนวของพระมงคลเทพมุนี หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า หลวงพ่อสด วัด

^{๕๖} พระธรรมสิงหบุราจารย์, **กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่มที่ ๑๘**, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร: หอรัตนชัยการพิมพ์), หน้า ๒๖๒-๒๖๕.

^{๕๗} ดุราลัยเถิดใน วิสุทธิ (ไทย) ๙/๔๘๑-๕๕๘.

^{๕๘} พระราชสุทธินิพนธ์มงคล, **กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๙**, (กรุงเทพมหานคร: หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๓๘), หน้า ๑๐๕-๑๒๙.

ปากน้ำ โดยใช้องค์ภวานาวา “สัมมารหัง” ในระหว่างการฝึกปฏิบัติ สำหรับองค์ภวานาคงใช้สลับกันไป บางครั้งใช้กำหนดลมหายใจ ใช้องค์ภวานาวา “พุทโธ” บางครั้งก็ใช้การกำหนดดวงแก้วนิมิต ใช้องค์ภวานาวา “สัมมารหัง”

ต่อมาในระหว่างกำลังศึกษาชั้นอุดมศึกษา ได้มีโอกาสเรียนกรรมฐานจากหลวงพ่อดั่ง วัดสามวิหาร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการกำหนดลมหายใจโดยใช้องค์ภวานาวา “พุทโธ โลกะวิฑู” เป็นวิชาที่ใช้แก้คุณไสย์เพื่อช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ จึงจำเป็นต้องเห็นนิมิตต่าง ๆ และคุณไสย์ต่าง ๆ ที่มนุษย์กระทำต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ตลอดจนวิบากกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ เมื่อสำเร็จการศึกษา สอบบรรจุเข้ารับราชการ ยังคงปฏิบัติธรรมอย่างต่อเนื่อง ในแนวสมถภาวนา ที่ทำให้จิตสงบเป็นสมาธิ จนถึงระดับฌานสมาบัติ

ต่อมานายไพจิตรได้มีโอกาสเข้าอบรมปฏิบัติธรรม ตามแนวของพระราชสุทธินาถ มงคล (เป็นสมณศักดิ์ ในขณะนั้น) พร้อมคณะข้าราชการกระทรวงมหาดไทยทั้งหมด ๘๗ คน ณ วัดอัมพวัน ระหว่างวันที่ ๓-๑๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๓๘ มีประสบการณ์พิเศษที่เกิดขึ้นในระหว่างการฝึกปฏิบัติ ดังนี้

๓.๑) อานิสงส์ของฌานสมาบัติ^{๕๙}

ในวันที่สามของการปฏิบัติ ปรากฏเป็นลักษณะของเสียง มาสอนทำสมาธิวิปัสสนา เป็นเสียงที่ได้ยินเฉพาะตน บอกให้กำหนดจิตเจริญภาวนาไปที่ลิ้นปี ผลการทดลองสามารถมองอาการ พองหนอ ยุบหนอ ได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น และเมื่อมีอาการเวทนาปวดขาที่ขาขวา เสียงก็มาบอกให้กำหนดจิตไปที่ขาข้างที่ปวด ให้ภาวนาปวดหนอ ๑ ไปจนถึงปวดหนอ ๑๐ พร้อมกับเคลื่อนจิตไปที่ปลายเท้า เสร็จแล้วกำหนดจิตที่ลิ้นปีตามเดิมพร้อมภาวนา พองหนอ ยุบหนอ ต่อไปสังเกตเห็นว่า อาการปวดขาเหล่านี้ได้บรรเทาลง คำวันเดียวกันนั้นได้เกิดนิมิตเห็นกีนรี ๒ ตัว ตัวผู้มีลักษณะคล้ายครุฑ ตัวเมียลักษณะคล้ายผู้หญิงแต่งชุดราตรีดำ กำลังฟ้อนรำอยู่บริเวณกลางศาลาสุธรรมภาวนา

ในวันที่สี่ ระหว่างการปฏิบัติได้เกิดเวทนาอย่างรุนแรง ปรากฏเป็นลักษณะของเสียงมาชี้แนะวิธีการแก้เวทนา ในวันเดียวกันแต่คนละช่วงเวลา เกิดนิมิตเป็นแสงสีเหลืองสว่างไสวไปทั่วศาลา กำหนดจิตตาม เห็นหนอ ๆ ก็บังเกิดภาพ หลวงปู่เทพโลกอุดร มาปรากฏอยู่เบื้องหน้ากลางศาลาสุธรรมภาวนา

^{๕๙} ดูรายละเอียดใน ม.อ. (ไทย) ๑๔/๑๐๘/๑๓๒-๑๓๕.

ในวันที่ห้า เป็นวันที่ฝึกการเดินจงกรมในจังหวัดที่ ๓ ระหว่างนั้นมีเสียงมาสอนให้นายไพจิตรเดินจงกรมในจังหวัดที่ ๔, ๕, และ ๖ ต่อไป และเมื่อเวลาแผ่เมตตา และแผ่ส่วนกุศล นายไพจิตรได้นิมิตเห็นหลวงพ่ोजริญมายืนอยู่ตรงหน้า หลังจากนั้นจึงก้มลงกราบอย่างนอบน้อมที่ปลายเท้า ช่วงการปฏิบัติบัลลังก์สุดท้าย มีนิมิตเห็นเปรตตัวหนึ่งคุกเข่าเดินอยู่ในศาลา หัวจ่อเพดาน ผมยุงเหยิงกระเซิงบานออก ลำตัวเล็กเรียวสีเขียว แขนขายาวแก้งก้าง เมื่อหมดเวลาจึงไปเล่าให้อาจารย์ผู้สอนฟัง ท่านบอกว่ามีอยู่จริงตรงตำแหน่งเดียวกับที่นายไพจิตรได้เห็น

๓.๒) รัฐภูแห่งกรรม^{๖๐}

ในวันที่หก ขณะที่นายไพจิตรกำลังต่อสู้กับเวทนาเป็นอย่างมาก ได้เกิดนิมิตเห็นภาพในอดีตสมัยดำรงตำแหน่งปลัดอำเภอ ได้ให้ชาวบ้านทำอาหารชนิดหนึ่งมีชื่อว่าดิงพสุธา (ในการหาลูกเซียดต้องนำมาหักขาเพื่อป้องกันมิให้กระโดดหนี) นอกจากนี้ยังมีนิมิตเห็นภาพที่ตัวนายไพจิตรเองได้ขี่รถมอเตอร์ไซด์ทับู พร้อมกับนั้นมีเสียงมาชี้แนะว่าเป็นการตรวนกรรมเก่า พร้อมกับชี้แนะว่าถ้าจะให้กรรมหมดเร็วจะต้องนั่งขัดสมาธิเพชร จึงได้ปฏิบัติไปตามเสียงนั้น และในช่วงขณะที่หลวงพ่ोजริญแผ่เมตตาและอำนวยการให้แก่ผู้ปฏิบัติธรรม นายไพจิตรได้นิมิตเห็นแสงสีเขียวออกจากหน้าผากของพระคุณท่านแผ่ออกไปปกคลุมทุกคนบนศาลา

ในวันที่เจ็ด ยังคงมีเสียงมาสอนอีก ให้ต่อสู้กับเวทนาโดยการนั่งขัดสมาธิเพชร พร้อมกับบอกให้นั่งขัดสมาธิเพชรในการแผ่เมตตาทุกครั้งไป

นายไพจิตรสรุปผลจากการเข้ารับการอบรมไว้ว่า เมื่อได้เรียนรู้วิธีฝึกปฏิบัติอันแยบยล ซึ่งเป็นการฝึกสมณะควบคู่ไปกับวิปัสสนา เป็นการเรียนรู้ให้มีสติรู้เท่าทันอยู่ทุกอิริยาบถ จิตอยู่คู่กับสติ การกำหนดจิตจึงเป็นสมาธิเบื้องต้นตามแนวสมณะ การเรียนรู้เท่าทันปัจจุบันทุกอิริยาบถเป็นวิปัสสนา การกำหนดจิตหรือสติตามอิริยาบถและการรับรู้ทางอายตนะทั้ง ๖ เป็นการฝึกเพื่อประคับประคองจิตให้รู้เท่าทันปัจจุบัน เมื่อฝึกได้ดังนี้แล้วจะเป็นผู้มีสติ มีสมาธิ มีปัญญา อยู่ทุกเมื่อในที่สุด จึงทำให้ได้เห็นความแตกต่างของสมณภวานาที่เคยฝึกปฏิบัติมาดังนี้

(๑) สมณะ เปรียบได้เป็นชั้นมัธยมศึกษา วิปัสสนา เปรียบได้เป็นชั้นอุดมศึกษา

(๒) สมณะเป็นการเรียนรู้ในการเจริญสมาธิเพื่อให้เกิดปัญญา แต่วิปัสสนาเป็นการเจริญสติเพื่อให้เกิดปัญญา วิปัสสนามีความละเอียดลึกซึ้งมากกว่า กล่าวคือการมีสติรู้เท่าทันปัจจุบันอยู่ทุกอิริยาบถ ทำให้เกิดปัญญาโดยตลอดต่อเนื่อง สำหรับสมณะนั้น ปัญญาจะเกิดต่อเมื่อมีสมาธิเท่านั้น

^{๖๐} ดูรายละเอียดใน ม.อ. (ไทย) ๑๔/๑๐๘/๑๓๒-๑๓๕.

(๓) ในเรื่องของการนำมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน การเข้าอยู่ในสมาธิ ไม่สามารถที่จะมีสมาธิยาวนานและต่อเนื่องตลอดเวลาได้ แต่การมีสติรู้เท่าทันปัจจุบันอยู่ทุกอิริยาบถสามารถทำได้ตลอดเวลาจากการฝึกฝนกำหนด

ผู้วิจัยพบว่า สภาวะธรรมต่าง ๆ รวมถึงนิมิตที่ปรากฏแก่นายไพจิตรนั้น เป็นผลจากการที่นายไพจิตรมีพื้นฐานการปฏิบัติสมถภาวนามาเป็นอย่างดี มีกำลังสมาธิที่มีกำลัง ไม่ว่าจะเป็นนิมิตภาพ หรือนิมิตเสียงที่เกิดขึ้น เป็นการจูนคลื่นระหว่างผู้ส่งและผู้รับ ถ้าผู้ที่ไม่ได้ฝึกฝนเจริญสมถภาวนาจนชำนาญถึงระดับฌานสมาบัติแล้ว ก็จะไม่สามารถประสพกับนิมิตต่าง ๆ เหล่านี้ได้

การนั่งขัดสมาธิเพชรในการต่อสู้กับเวทนา เหมาะสำหรับผู้ที่ปฏิบัติสมถะมาก่อน เนื่องจากกำลังของสมาธิสามารถข่มทุกขเวทนาได้ โอกาสในการกำหนดรู้ทุกขเวทนาจึงมีน้อย แต่เนื่องจากการปฏิบัตินี้มุ่งเน้นการเห็นถึงกฎแห่งกรรม เพื่อจะได้ชดใช้กรรมนั้น ๆ ในชาตินี้และไม่ส่งผลอีกต่อไป คำสอนในพระพุทธศาสนา ผู้ที่สามารถกำหนดพิจารณารู้ในทุกขเวทนา และเมื่อสามารถวางจิตซึ่งเป็นอุปาทานยึดในขันธทั้งหลายนี้อย่างนี้แล้ว ว่าความไม่มีทุกข์ คือ ความสุขที่แท้จริง